

HUMAN İNSAN

İNSAN DÜNYA İNSAN BİLİMLERİ DERGİSİ - HUMAN World Journal of Human Sciences

E-ISSN:

2019 - 1

MAKALELER:

- 1).
- 2).
- 3).
- 4).
- 5).

İNSAN / HUMAN

DÜNYA İNSAN BİLİMLERİ DERGİSİ WORLD JOURNAL
OF HUMAN SCIENCES

YIL-SAYI / YEAR-VOLUME

2019 - 1

E-ISSN

AMAÇ-KAPSAM-YAZIM KURALLARI

- Amaç ve Kapsam
- Yazım Kuralları

MAKALELER

**1. MUT - ALAHAN MANASTIRI RESTORASYON PROJESİ
UYGULAMASI HAZİRAN- ARALIK 2012 DÖNEMİ**

Ayşe MANAV

**2. BORSA İSTANBUL KONAKLAMA İŞLETMELERİNDE
FİNANSAL BAŞARISIZLIK RİSKİNİN BEAVER MODELİ
KULLANILARAK ANALİZİ**

Cemile ÖCEK

**3. 6. VE 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE AKADEMİK MOTİVASYON
VE SİBER ZORBALIĞIN İNCELENMESİ**

A. Nasır TÜRK - Fatma Sema GÜRKAN

**4. DESIGN APPROACHES OF NEW BUILDINGS AFFECTING THE
HISTORICAL TEXTURE OF SİLİFKE**

Meltem AKYÜREK

**5. KENT VE KENTLİLEŞME ÇERÇEVESİNDE YEREL BASINDA
TOPLUM VE İNSAN**

Erhan ARSLAN - Berna ARSLAN Ayla - Yunusoğlu EROĞLU

E-POSTA

TWITTER ADI

TELEFON

LINKEDIN URL'Sİ

Dergi Yöneticisi ve Baş Editör:

Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

Kapak Tasarımı: Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

Mizanpaj-Ofset Hazırlık: Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

HUMAN

© D. Ali ARSLAN

İletişim:

Tel: 0532 270 81 45 / 0553 666 06 06

E – Posta: cimderaslan@hotmail.com

Not: Makalelerin her türlü idari, akademik ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Amaç ve Kapsam

İNSAN Dünya İnsan Bilimleri Dergisi (HUMAN World Journal of Human Sciences) yılda iki kez (Temmuz – Ocak) yayımlanan uluslararası, multidisipliner, hakemli, bilimsel bir dergidir. Dergi çokdisiplinli bir akademik dergi niteliğine sahip olup, insan bilimlerinin her alanında, nitelikli araştırma ve derleme makalelerini bilim dünyası ile buluşturmayı hedefler.

“Bilgi insanlığın ortak malıdır” ilkesinden yola çıkan dergimiz, Açık Erişimli bir dergidir. Bu bağlamda, dünya genelinde, insan bilimlerinin her alanında araştırma yapan bilim insanlarına, araştırmalarını insanlığın faydasına sunabilecekleri nitelikli bir akademik platform olabilme idealiyle yola çıkmıştır. Dergiye gönderilen her makale, yayımlanmadan önce çift-kör hakemlik sürecinden geçer.

Aims and Scope

HUMAN World Journal of Human Sciences is an international multidisciplinary peer-reviewed journal published twice a year (July-January). The journal is a multi-disciplinary academic journal and aims to bring together quality research and compilation articles in the human sciences to the world of science.

Our journal is an Open Access journal and based on the principle of "Knowledge is the common heritage of humanity". It has set out with the ideal of becoming a qualified academic platform for researchers worldwide who can conduct research in all areas of human sciences, to the benefit of humanity. Every article submitted to the Journal, passes through the double-blind peer review process prior to publication.

ULUSLARARASI EDİTÖRLER KURULU

AD-SOYAD	ÜLKE
D. Ali ARLAN	Türkiye
Mehmet KARATAŞ	Türkiye
Galib SAYILOV	Azerbaycan
Prof. Dr. Seyfeddin RZASOY	Azerbaycan
Zümrüd MANSİMOVA	Azerbaycan
Aynur KHUZHAKHMETOV	Bashkortostan –Başkurdistan
Rif AXMADİEV	Bashkortostan –Başkurdistan
Eldar HACIYEV NABIYEVİÇ	Dagestan-Dağıstan
Ali TOPÇUK	Germany
Necat KEVSEROĞLU	Irak
Hüseyin BEYOĞLU	Irak
Bekezhan A. AKHAN	Kazakistan
Muhtar MIROV	Kazakistan
Roza Zh. KURMANKULOVA	Kazakistan
Anara A. KARAGULOVA	Kazakistan
Eshiev ASYLBEK	Kirghizstan
Selim BEZERAJ	Kosovo
Moslem SARBAST	Macaristan
Svetlana Petrovna ANZOROVA	Russia
Redzeb Skrijelj	Serbia
Radık GALİULLİN	Tataristan
Kakajan Janbekov	Türkmenistan
Rahimmammet KÜRENOV	Türkmenistan

MAKALELER

1. *Mut - Alahan Manastırı Restorasyon Projesi Uygulaması Haziran- Aralık 2012 Dönemi*

Ayşe MANAV

2. *Borsa İstanbul Konaklama İşletmelerinde Finansal Başarısızlık Riskinin Beaver Modeli Kullanılarak Analizi*

Cemile ÖCEK

3. *6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Akademik Motivasyon ve Siber Zorbalığın İncelenmesi*

A. Nasır TÜRK - Fatma Sema GÜRKAN

4. *Design Approaches of New Buildings Affecting the Historical Texture of Silifke*

Meltem AKYÜREK

5. *Kent ve Kentleşme Çerçevesinde Yerel Basında Toplum ve İnsan*

Erhan ARSLAN - Berna ARSLAN Ayla - Yunusoğlu EROĞLU

Mut - Alahan Manastırı Restorasyon Projesi Uygulaması

Haziran- Aralık 2012 Dönemi

Ayşe MANAV¹

Özet

Alahan Manastırı Mut- Karaman karayolu üzerinde, Mut'tan 20km. mesafede ve yoldan yaklaşık 2km. yüksektedir. Manastır Göksu Vadisi'ne bakan 1000-1200 metre yükseklikteki dik bir uçurumun üzerinde durmaktadır.

Alahan Manastırı'nı Evliya Çelebi olmuştur. Onun tanımına göre; ustasının elinden yeni çıkmış bir eserdir. 1826 yılında Léon Comte de Laborde gezmiş ve küçük bir çizimlerle desteklediği bir makale yazmıştır. 1952 yılından itibaren uzun bir süre boyunca M. Gough, yerleşimdeki yapıları incelemiş ve düzenli olarak yayınlamıştır. Araştırmalar sonucunda Alahan Manastırı'nın M.S. 450-550 yılları arasında inşa edildiği düşünülmektedir.

Manastır yerleşimi; girişten itibaren kayaya oyma bir kilise, batı kilise, vaftizhane, doğu kilise ve bu yapıları birbirine bağlayan, kuzeyinde de mezarlıklar ve yaşam alanları bulunan bir yoldan oluşmaktadır.

Hristiyanlar için hac merkezi olduğu düşünülen, Alahan Manastırı 2000 beridir. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer almaktadır. Bu gelişmenin ardından, Alahan Manastırı'nın restorasyon projesinin hazırlanması işi 08.07.2010, uygulama işi de 22.05.2014 tarihinde tamamlanmıştır.

Restorasyon projesi; yapı topluluklarını birbirine bağlayan yolun iki yanındaki büyük oranda yıkılmış duvarların sökülerek yeniden yapılması, batı kilise güneyindeki yerleşim alanı için arkeolojik kazı, derz temizliği, fresklerin onarımı, taş malzemelerdeki bozulmalar için ise çeşitli

¹ Toros Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim Görevlisi, Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü Doktora Öğrencisi.

Adres: Toros Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Uray Kampüsü, Akdeniz, Mersin / TÜRKİYE,

Tel: (0324) 325 33 00 – 5012 **E-posta:** ayse.ince@toros.edu.tr

konservasyon müdahalesini içermektedir. Onarımlar sonrasında müze olarak kullanılması planlanan yerleşim için bir de gezi güzergâhı belirlenmiş, bu amaçla mekanlar tasarlanmıştır.

Projede yer alan bu kararların bir kısmı Haziran-Aralık 2012 tarihinde uygulanmıştır. Uygulama sırasındaki buluntular doğrultusunda süreç ilerlemiştir.

Anahtar Sözcükler: Alahan Manastırı, Kilikya, Mut, Restorasyon, Unesco.

Mut - Alahan Monastery Restoration Project Application

June - December 2012 Period

Abstract

Alahan Monastery is on the Mut-Karaman highway, 20km from Mut and 2km above from the road. The monastery stands on a steep cliff at 1000-1200 meters above the Göksu Valley.

Evlilya Çelebi who is the first visiter of Alanhan Manastırı in 17th century. According to his definition; it seems like has been built by the its master yet.

In 1826, Léon Comte de Laborde wrote an article which he visited and supported with a small drawing. For a long time since 1952, M. Gough studied the structures in the settlement and published them regularly. As a result of the researchs, Alahan Monastery is thought to have been built between 450-550 BC.

Monastery settlement; from the entrance, it consists of a church carved into the rock, the western church, the baptistery, the eastern church, and a road that connects those structures and have been cemeteries and living areas northern side of it.

Considered to be a pilgrimage center for Christians, Alahan Monastery has been included in the UNESCO World Heritage Site since 2000. After this development, the restoration project of the Alahan Monastery was completed on 08.07.2010 and the implementation work was completed on 22.05.2014.

Restoration project contains the reconstruction of the mostly collapsed walls on both sides of the road which is the connecting the building communities, archaeological excavation for the settlement area in the south of the western church, cleaning of the gaps between the stones, repair of the frescoes and various conservation interventions for the stone materials. After the repairs, a sightseeing route was determined for the planned settlement as a museum and spaces were designed for this purpose.

Some of these decisions were implemented in June-December 2012. The process progressed according to the findings during the application.

Key Words: Alahan, Cilicia, Mut, Restoration, UNESCO.

GİRİŞ²

Alahan Manastırı Mut- Karaman karayolu üzerinde, Mut ilçe merkezinden 20km. uzaklıkta ve yoldan da yaklaşık 2km. daha yüksektedir.

Alahan Manastırı'nı sırası ile Evliya Çelebi, Léon Comte de Laborde, ,A.C. Headlam, Hogart ve Ramsay gezerek ilgili yayınlar yapmıştır. 1952- 1972 yılları arasında ise, İngiliz Arkeoloji Enstitüsü ile beraber M. Gough yerleşimdeki yapıları incelemiş, kazılar yapmış ve düzenli olarak yayınlamıştır. Ancak M. Gough'un erken ölümü üzerine alan ile ilgili son raporunu tamamlayamamıştır.

Alahan'da bulunan yapılar kazılar sonucunda daha da gün yüzüne çıkmış, hakkında elde edilen bilgiler de artmıştır. Yörede yapılması planlanan baraj inşası öncesinde ise ciddi arkeolojik araştırmalar yapılmaya devam etmiştir.

Burada asıl soru Alahan Manastırı'nın ne zaman ve kim tarafından yapıldığı olmuştur. M. Gough, buranın bir hac merkezi olduğunu söylemektedir. 2002- 2006 yılları arasında gerçekleştirilen Göksu Arkeoloji Projesi kapsamında; Alahan Hristiyan kompleksi çevresinde gerçekleştirilen çalışmalar, bu kilise grubunun izole bir kırsal konumda olmadığını ve aslında bu güne kadar bilinmeyen küçük bir Roma kentinin yakınında konumlanmış olduğu ileri sürmektedir. Elton, H., (2002).

Araştırmalar sonucunda Alahan Manastırı'nın M.S. 450-550 yılları arasında inşa edildiği düşünülmektedir.

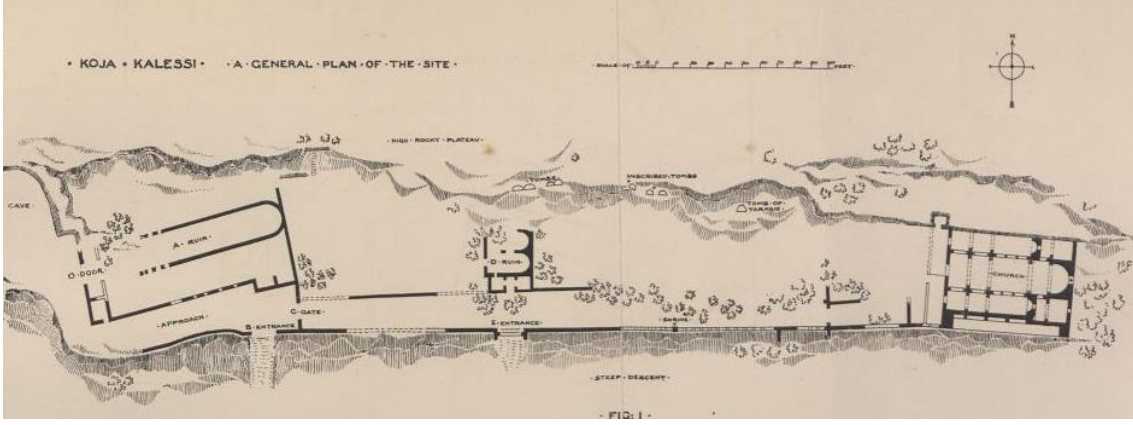
1. GENEL ve MİMARİ ÖZELLİKLER

1.1. Vaziyet Planı

Alahan Manastırı'nın yerleşimi doğu – batı aksı üzerinde gelişmiştir. Karaman –Mut karayolundan ayrılıp, yaklaşık 2km. uzunluğundaki kıvrımlı yoldan yerleşim aksının batı ucuna ulaşılır. Yolun sonunda varılmış olan alan, yerleşimin başlangıç noktasıdır. Buradan itibaren sıra ile kaya oyma kilise, batı kilise, vaftizhane, doğu kilise yapıları ve bu yapıları birbirine bağlayan bir yol vardır. Batı kiliseyi geçtikten sonra, yol aksının kuzeyinde mezarlıklar ve yaşam alanları yer almaktadır.

---

² Bu makale I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumunda sözlü olarak sunulan 6 Mut - Alahan Manastırı Restorasyon Projesi Uygulaması Haziran- Aralık 2012 Dönemi isimli çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

Resim 1: Alahan Manastırı vaziyet planı

Kaynak: Headlam, A. C. (1892-1893).

Manastır yerleşiminin yakın çevresinde yapılan incelemeler sonucunda ise kuzey doğu yönünde bir su kaynağı, kaynağın yakında da bir hamam kalıntısı olduğu görülmüştür.

1.2. Yapıların Mimari Özellikleri

1.2.1. Kaya Oyma Kilise

Alanda ilk inşa edilen bölüm olan kaya oyma kilise, yerleşimin en batısındadır. Kilisenin içerisinde duvarlarla bölünmüş dört bölüm vardır. Girişte sağdaki kısımda kilisenin apsisi yer alır. Aynı mekan içerisinde 2 adet de mezar yer almakta fakat mezarların kime ait olduğu bilinmemektedir.

Resim 2, 3: Kaya Oyma Kilise genel görünüm, Apsis

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiştir (2012).

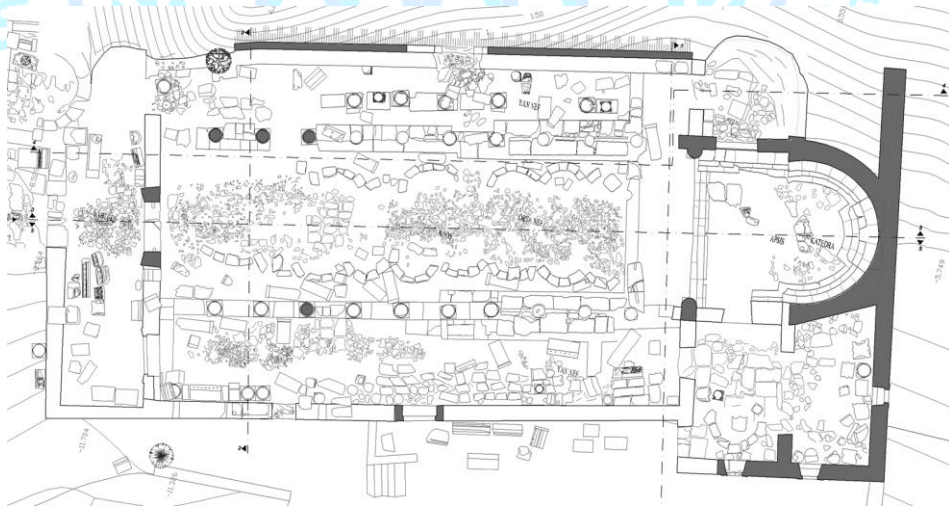
Resim 4, 5: Kaya Oyma Kilise içinde mezarlar ve yaşam alanları
Kaynak: Yazar tarafından çekilmiştir (2012).

Genel olarak mekan yüzeylerinin is tabakası ile kaplı olması bezemeler hakkında detaylı bilgiyi elde etmeyi engellemekte, yine de tavan bölümündeki freskler dikkat çekmektedir.

Kaya duvarı üzerindeki ahşap giriş yuvaları ve kayaya oyulmuş küçük mekanlar ikinci bir katın var olduğu fikrinin doğurmuştur.

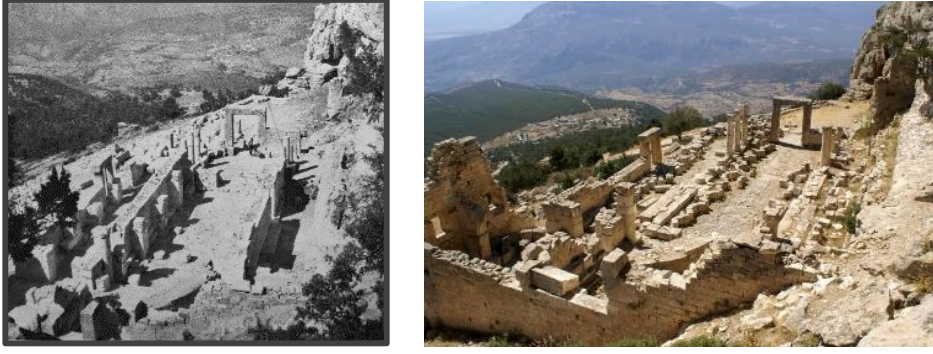
1.2.2. Batı Kilise (Bazilika)

Günümüzde batı kilisenin büyük bir kısmı yıkılmış olmasına rağmen plan özellikleri hakkında bilgi alınabilmektedir. Erken Bizans Dönemi kiliselerinin tipik plan şeması olan bazilika tipi burada görülmektedir.

Resim 6: Batı kilise planı
Kaynak: Rölöve Projesi

Resim 7-8: Batı kilise eski ve restorasyon öncesi hali

Kaynak: eski hali Gough, M., (1963), yeni hali yazar tarafından çekilmiştir(2012).

Kilisenin ilerleyen dönemlerinde sadece orta kısmını kapsayacak şekilde küçültüldüğü M. Gough'un yaptığı kazı çalışmaları sonucunda anlaşılmıştır. M. Gough, 1962 yılında batı kilise hakkında yazdığı makalede buraya Evanjelist Kilisesi demiştir ve bunu da kapı üzerindeki oymalara dayandırmıştır.

Resim 9-10: Batı kilise giriş kapısı ve apsisi

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiştir (2012).

Bazilika plan şemalarında olduğu gibi ortadaki nef diğerlerinden daha geniştir ve sonunda bir apsis vardır. Apsisin dış cephesi düz bir duvar ile sonlandırılmıştır. Doğu cephesinde iki küçük pencere yer almaktadır. Apsis bölümü birkaç basamak ile yükseltilmiştir.

1.2.3. Vaftizhane

Bu yerleşimin bir hac merkezi olması düşüncesi sonucu bir vaftizhane yapısının inşa edilmiş olduğu fikri ortaya çıkmıştır. Vaftizdeki amaç günahlarından arınarak yeniden doğmak düşüncesidir. Kareye yakın bir formda inşa edilen yapının esas girişi güney cephesindedir.

Resim 11-12: Vaftizhane girişi

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiştir (2012).

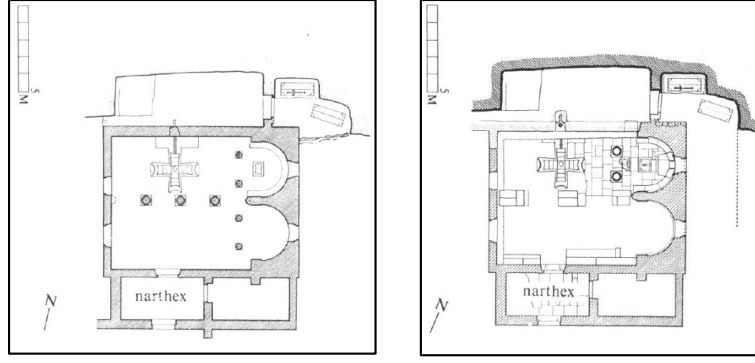
Ana mekan üç adet sütun ile iki nef ayrılmıştır ve her bir nefin doğu ucunda apsis yer alır. Günümüzde bu sütunların sadece kaideleri yerinde görülebilmektedir. Ayrıca kuzeydeki nefte hac biçiminde, merkeze doğru basamaklar ile inilen bir vaftiz havuzu yer almaktadır.

Resim 13-14: Vaftizhane giriş kapısından görünüşü ve vaftiz çukuru

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiştir (2012).

Yapılan araştırmalar doğrultusunda yapının iki evresi olduğu kabul edilmektedir. “İlk evrede dıştan duvarlarla sınırlandırılan, merkezlerinde birer pencereleri olan apsisler, içte ikişer sütunla neflerden ayrılmıştır. Neflerin her birinin batı cephede birer kapı açıklığı vardır. Yapının ikinci evresinde nef ayrımını sağlayan sütunlar yarı seviyede örgü ayaklar içine alınmıştır. Güney nefin apsis önündeki sütunları kaldırılmış, kuzeydekiler biraz daha batıya doğru alınarak daha büyük boyutlardaki sütunlarla yer değiştirmiştir.” Aydın, A. (2006).

Resim 15-16: Vaftizhane ilk ve ikinci döneme ait plan çizimleri

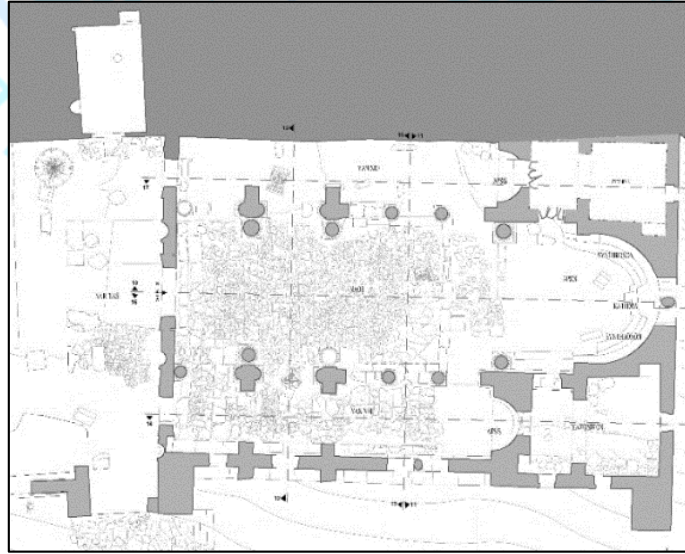
Kaynak: Aydın, A. (2006).

Apsislerde ve kuzey duvarında kısmen varlığını sürdüren sıva kalıntıları, günümüze bilgi aktarması açısından önemlidir. Sıva üzerinde kısmen renkli boyalar da gözlemlenebilmektedir.

1.2.4. Doğu Kilise (Koca Kale)

Yerleşimin en doğusundaki kiliseyi tarih içinde araştırmacılar aynı zamanda koca kale olarak da adlandırmıştır. Buranın en iyi şekilde korunmuş yapısı olan kilisenin sadece çatı örtüsü ve çatıya yakın yapı taşlarından bazıları yoktur.

Yapı ile ilgili daha önce yapılmış çizimlere bakıldığında da doğu kilise önünde bir narteksin yer aldığına kesin gözü ile bakılabilir.

Resim 17: Doğu Kilise Zemin Kat Planı

Kaynak: Rölöve Projesi

Narteksten yapıya girişte üç kapı ile karşılaşmaktadır. Kapıların ön veya iç yüzleri çeşitli şekillerde betimlenmiş olan balık, üzüm ve asma yaprağı gibi figürleri ile kaplanmıştır.

İç mekana ulaşıldığında üç neften oluşan ana mekan ile karşılaşmaktadır. Ortadaki nefin sonunda yarım kubbe ile örtülü bir apsis vardır. Apsiste ise küçük bir sütun ile ayrılmış pencere yer alır. Yan nefler ile orta nefin ayrılması ikişer sıra sütun dizisi ile sağlanmıştır. Bu sütunlardan ortada kalan altı tanesi diğerlerinden daha uzundur. Aslında bu uzun sütunların asıl yapılış amacı orta nefin üzerinde yer alan galeriyi oluşturan üç büyük kemeri taşımaktır. Günümüzde bu altı sütundan 1 tanesi yerinde yoktur.

Galerinin batı ucunda, kendisini oluşturan kemerler üzerine iki sıra duvar örülmesinin ardından kareye yakın formda bir kule yükseltilmiştir. “Kare planlı kule, büyük kemerlerin ve yan galeri kemerlerinin üst hizasından az yukarıda bir sekizgen geçişin unsurlarına sahiptir. Burada karenin köşelerine yerleştirilen tromplar sekizgen veya yuvarlak bir örtünün temelini meydana getirmektedir. Bu trompların her biri, duvarlara saplanmış, çok zengin kabartmalar ile bezenmiş bir çift konsol üzerinde yükselen iki sütunun yardımı ile biçimlendirilmiştir.” Köse, E. (2011).

Kareye yakın formda yükselen bu kulenin çatı örtüsü en çok tartışılan konulardan bir diğeridir. Nihayetinde ise ahşap ve piramit formu bir bitiş ile çatının tamamlandığı, en çok benimsenen görüş olmuştur.

Resim 18-19-20: Doğu Kilise Detay

Kaynak: Anonim

1.2.5. Sütunlu Yol

Sütunlu yol, bahsedilen bu yapıları doğu- batı aksı üzerinde birbirine bağlayan bir yoldur. Batıdan doğuya doğru ilerler iken yol kotu üç ayrı noktada yükselerek devam etmektedir. Vaftizhaneden doğu kiliseye kadar yol boyunca, yolun güney tarafında sütun kaideleri yer almaktadır ve sadece bir sütun parçası yerinde bulunmaktadır.

Resim 21-22: Sütunlu Yol

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiş, Anonim(2012).

Bu yolun vaftizhaneye yakın bir noktasında aedicula biçimli bir shrine vardır. Burasının hem duaların okunması için bir nokta, hem de sütun görevi gören bir mimari eleman olduğu düşünülebilir.

Bu yol hakkında araştırmacıların farklı farklı görüşleri vardır. M. Gough (1968); “sütunlu yolun, doğu kiliseden batıya doğru yapılmaya başlandığını, vaftizhaneye kadar yapıldığını ve tamamlanamadan alanın terkedildiğini” söylemiştir.

1.3. Yaşam Mekanları ve Mezarlıklar

Manastır yerleşiminin içerisinde, sütunlu yolun hem kuzeyi hem de güneyinde farklı dönemlere ait ve yapım tekniğine sahip yaşam mekanları yer almaktadır. Bu yaşam mekânlarının burada yaşayanlar ve ziyaretçiler için inşa edildiği düşünülmektedir.

Resim 23-24: Yaşam mekanları ve Nekropol

Kaynak: Yazar tarafından çekilmiş, (2012)

Aynı zamanda yine yerleşimin içinde farklı yerlerde mezarlar yer almaktadır. Sütunlu yolun kuzeyinde aediculanın hemen karşısında dört tane kayaya oyulmuş mezar ve lahitler dikkat çekmektedir. Lahitlerin bir tanesinde bu kompleksin kurucusu Tarasis'in bu mezarda yattığı bilgisi vardır. Ayrıca kayaya oyulmuş mezarlardan bir diğerinin duvarında da Tarasis'in oğlu Tarasis ifadesi geçmekte diğer kitabede olduğu gibi herhangi bir tarih ibaresi olmadığı için yoruma açıktır.

1.4. Su Kaynağı ve Hamam

Burası Doğu Kilise'nin kuzey doğu ekseninde kayalığın tepesinde yer almaktadır. Bu kaynaktan çıkan sular bütün yerleşime, ana kayaya oyulmuş kanallar yoluyla ulaşmaktadır.

2. RESTORASYON UYGULAMA ÇALIŞMALARI

Alahan Manastırı, Unesco geçici miras listesine 2000 yılında girmiştir. Bu listeye girebilmek için gerekli olan istisnai evrensel önem taşıması, erken Bizans dönemi kilise mimarisinin öncülerinden olması, teklik, belge olma özellikleri ile kesin listeye aday gösterilebilecek niteliktedir. Bütün bu taşıdığı değerler göz önüne alındığında: “Böylesi bir yapılar topluluğunun açık hava müzesi olarak kurgulanması, onarılması, korunarak düzenlenmesi ana karar olarak benimsenmiştir. Bu temel karar doğrultusunda bakıldığında, Manastırın sürekliliğinin sağlanmasındaki koruma sürecinin iki ana cephesi bulunmaktadır. Birincisi: Kullanım ve sunum sorununa yönelik ana müdahale kararları, ikincisi de: koruma sorunlarına yönelik ana müdahale kararları” olmuştur. Nalbant, K. (2010).

2010 yılında hazırlanmış ve Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmış olan Alahan Manastırı Restorasyon Projesi 2012 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu bölümde 2012 Haziran- Aralık döneminde yapılmış olan müdahaleler, bunların sonucunda karşılaşılan durumlar ve süreç içerisinde geliştirilen çözümler anlatılacaktır.

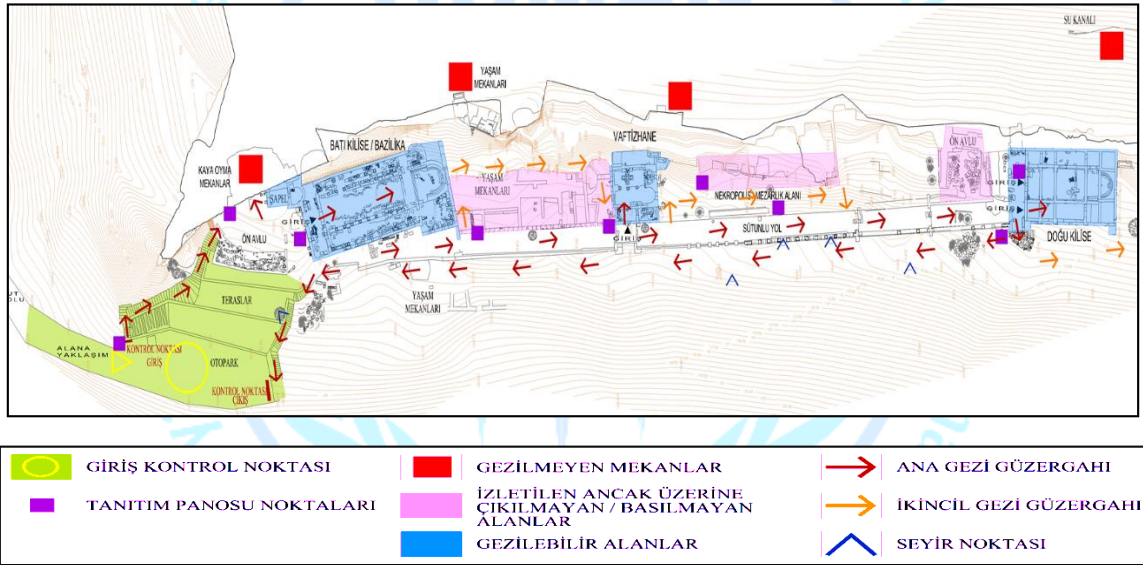
2.1. Genel Yerleşim ve Kullanım

Proje raporunda da belirtildiği gibi iki ana başlık altında müdahale kararları geliştirilmiştir. Bunlardan birincisi de kullanım ve sunum sorunlarına yönelik müdahalelerdir.

Projeye göre; yerleşimin açık hava müzesi olarak düzenlenmesi için, bir müzede var olması beklenen fonksiyonel ihtiyaçlar da göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda, otopark alanı, tuvalet, müze bekçisi- gişe mekanların nerede yer alacağı düşünülmüştür. Alanda çok fazla yapı

ve kayalardan düşmüş ve düşme tehlikesi olan mimari parçaların var olması, müze içerisinde nerenin gezilip nerenin sadece izletileceği ana kararlarının alınmasında etkili olmuştur. Böylece öncelikli olarak kaya oyma kilisenin üst kotlarında yer alan mağaralar, sütunlu yolun kuzeyindeki yaşama mekanları ve mezarlıkların gezilmeyen alanlar olmasına karar verilmiştir. Sergilenecek ve gezilecek nesnelere karar verildikten sonra, alanın gezilmesinde kullanılacak olan güzergah ile ilgili kararlar alınması gerekmiştir. Böylece 2 ayrı gezi aksı belirlenmiştir. Birincisi: Kaya Oyma Kilise ‘den başlayarak Batı Kilise’nin güneyinden geçerek, sütunlu yol boyunca devam edip, doğu kilisede sonlanmaktadır. İkincisi: Doğu Kilise’nin önünden başlayarak, sütunlu yolun güneyindeki peyzaja inerek oluşturulmuştur. Burada inşa edilecek olan yol ve seyir terasları ile, yerleşimin hakim olduğu manzara da sergiye dahil edilmiş olacaktır.

Resim 25 : Müze Gezi Şeması

Kaynak: Restorasyon Raporu, (2012)

2.2. Sorunlar

Yapılan analiz çalışmalarında öncelikle yapının sahip olduğu fiziksel sorunlar irdelenmiştir.

Fiziksel sorunlar: statik sorunlar, malzeme sorunları ve nem kaynaklı sorunlar olarak gruplanabilir. Bunlar:

Yüzeysel Kirlenmeler: Toz, toprak ve ortamdaki çeşitli kirlenici maddelerin zamanla malzeme yüzeylerinde birikerek oluşturduğu kir tabakalarıdır.

Parça Kaybı ve Eksilmeler: Fiziksel bir etki ya da kırılmaya bağlı olarak malzeme bütünlüğünde meydana gelen eksilmelerdir.

Çatlak ve Yarık Oluşumu: Yapı kalıntılarında ait sütun, lento, söve gibi mimari elemanlar ile örgü taşlarında çeşitli büyüklüklerde kılcal ve derin çatlaklar görülmektedir.

Aşınma ve Dökülmeler: Daha çok iklimsel faktörlerin etkisiyle malzemelerin yüzeylerinde meydana gelen yıpranma ve erimelerdir.

Mikrobiyolojik Patina: Alandaki çoğu mimari eleman, taş ve sıva yüzeylerinde alge ve liken gibi mikrobiyolojik oluşumlara yoğun olarak rastlanmaktadır.

Siyah İs Tabakaları: Sıva yüzeylerinde ateş yanmasına bağlı siyah is tabakaları görülmektedir.

Derz Harçlarında Boşalmalar ve Dökülmeler: Yapılardaki duvar örgüsünü meydana getiren kesme taş ve moloz taş arasındaki derz harçlarında yer yer dökülmeler görülmektedir.

Bitkisel Gelişim (Vejetasyon): Yapı kalıntıları üzerinde, gelişmiş bitkilerden kaynaklanan bozulmalara rastlanmaktadır.

Saptanan bu sorunların çözümüne yönelik ise çeşitli koruma yöntemleri projede önerilmiştir. Bu yöntemlerden birçoğu belirtilen süre içerisinde gerçekleştirilmiştir.

2.3. Yöntemler ve Uygulama Örnekleri

Alanda, aşağıda belirtilmiş olan koruma uygulamalarının bir çoğu bahsedildiği üzere Haziran-Aralık 2012 döneminde, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve Adana Rölöve Anıtlar Kurumu denetiminde gerçekleştirilmiştir.

- Araştırma Kazıları
- Yapısal Sorunların Giderilmesi
- Duvarların Bitki Örtüsünden Arındırılması
- Boşalmış Derzlerin Doldurulması
- Örgüde Eksilen Kısımların Tamamlanması
- Duvar Kalıntıları Üzerinde Harpuştalama Yapılması
- Yapısal Ayrışma ve Çatlakların Doldurulması
- Çatlak ve Yarıkların Sağlamlaştırılması
- Eksik Kısımların Dolgulanması (Plastik Tamamlama)
- Düşmüş Sütun / Blok vb. Elemanların Yerine Konması (Anastylosis)
- Mekanik veya Kimyasal Temizlik
- Niteliksiz Onarımların Ayıklanması

- Sağlamaştırma ve Yüzey Koruma
- Özgün Boyalı Sıvaların Sağlamaştırılması
- Özgün Sıvalarda Kenar, Çatlak ve Yarıkların Kireç Harcı ile Kapatılması
- Özgün Boyalı Yüzeylerin (Duvar Resmi) Temizlenmesi

SONUÇ

Sonuç olarak, tablolarda gösterildiği gibi, yerleşimin hemen hemen tüm mekanlarında, belirtilen dönemde koruma uygulamaları yapılmıştır. Bu uygulamalar, yetkili kurumlar tarafından olumlu bir şekilde karşılanarak, kabul edilmiştir.

Tablo 1-2: Restorasyon Uygulama İşi Yapılar Tablosu

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır, (2018)

KAYA OYMA KİLİSE		BATI KİLİSE		VAFTİZHANE	
					
<ul style="list-style-type: none"> • KAZI • MEVCUT 2 MEZARIN ARKEOLOG DENETİMİNDE AÇILMASI • BİTKİ TEMİZLİĞİ • DUVAR KALINTILARINDA SAĞLAMLAŞTIRMA, DERZ ve HARPUŞTA YAPIMI • ÖZGÜN BOYALI SIVALARIN SAĞLAMLAŞTIRILMASI		<ul style="list-style-type: none"> • DÜŞEY DEFORMASYONLARIN GİDERİLMESİ • BİTKİ TEMİZLİĞİ • MEKANİK ve KİMYASAL TEMİZLİK • BOŞALAN DERZLERİN ONARILMASI • SIVA ve ÇATLAK ONARIMI • DAYANIMINI KAYBETMİŞ YAPI TAŞLARININ YENİSİ İLE DEĞİŞTİRİLMESİ • ANASTYLOSİS		<ul style="list-style-type: none"> • BİTKİ TEMİZLİĞİ • MEKANİK ve KİMYASAL TEMİZLİK • OYNAYAN YAPI TAŞLARININ YERİNE KONULMASI • SIVA ve ÇATLAK ONARIMI • PLASİK TAMAMLAMA	

DOĞU KİLİSE		SÜTUNLU YOL		YAŞAM MEKANLARI	
					
<ul style="list-style-type: none"> • BİTKİ TEMİZLİĞİ • MEKANLARDAKİ TAŞ TOPRAK PARÇALARININ TEMİZLİĞİ • MEKANİK ve KİMYASAL TEMİZLİK • SIVA ve ÇATLAK ONARIMI • PLAŞİK TAMAMLAMA • ÜST KOTLARA ULAŞMAK İÇİN ÇELİK TERAS TASARIMI • BÜYÜK SÜTUNLARIN DETAYLI ÇİZİMİ İLE ÇEMBELEME YÖNTEMİ TASARIMI		<ul style="list-style-type: none"> • DÜŞEY DEFORMASYONLARIN GİDERİLMESİ • BİTKİ TEMİZLİĞİ • ARAŞTIRMA KAZILARI YAPIMI • TESVİYE KAZISI YAPIMI • ÖZGÜN TAŞ BASAMAKLARIN ÇIKARTILMASI • DÜŞEY DEFORMASYONLARIN GİDERİLMESİ • BİTKİ TEMİZLİĞİ • DAYANIMINI KAYBETMİŞ YAPI TAŞLARININ YENİSİ İLE DEĞİŞTİRİLMESİ • GERİ DÖNÜŞ GÜZERGAHI TESVİYE KAZISI • TERASLARIN APLİKASYONU		<ul style="list-style-type: none"> • ARKEOLOJİK KAZI YAPIMI • ÇIKAN TAŞ PARÇALARININ ENVANTER ÇİZİMLERİ • ÇIKAN DUVAR PARÇALARININ ONARILMASI, DERZLENMESİ, HARPUŞTA YAPILMASI • KURU DUVAR ONARIMI	

KAYNAKLAR

1. Aydın. A. (2006). *Kilikya ve İsaurya Bölgesi Vaftiz Yapıları*. Sanat Tarihi Dergisi, XV/1, 1-19.
2. Elton, H., (2002). *Alahan and Zeno / Anatolian Studies*. Ankara: British Institute of Archaeology at Ankara.
3. Gough. M. (1963). *Second Preliminary Report*, Ankara: British Institute of Archaeology at Ankara.
4. Gough. M. (1968). *Alahan Monastery: A Masterpiece of Early Christian Architecture*. New York: The Metropolitan Museum of Art Bulletin New Series, 26/10, 455-464.
5. Headlam, A. C. (1892-1893). *Ecclesiastical sites in Isauria (Cilicia Trachea)*. London: Macmillian And Co.
6. Köse, E. (2011), *Mut Claudiopolis*. İstanbul, Mut Belediyesi Kültür Yayınları.
7. Nalbant, K. *Alahana Manastırı Restorasyon Projesi*. Ankara: Miyar Mimarlık.

Borsa İstanbul Konaklama İşletmelerinde Finansal Başarısızlık Riskinin Beaver Modeli Kullanılarak Analizi

Cemile ÖCEK³

Özet

Dünyadaki siyasi, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak konaklama işletmelerinin varlıklarını sürdürebilmek için zorluklar yaşadığı gözlemlenmektedir. Günümüzde konaklama işletmelerinin faaliyetlerini başarılı bir şekilde devam ettirebilmeleri için güçlü finansal bir yapıya sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, finansal başarısızlık riskinin konaklama işletmeleri açısından ölçülmesi ve yönetilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören konaklama işletmelerinin 2012-2017 yıllarına ait finansal başarısızlık risklerinin Beaver modeliyle ölçülmesidir. Bu amaçla Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören 11 konaklama işletmesi, Beaver modelinin değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, BİST konaklama işletmelerinin bazılarının uzun vadeli yükümlülüklerini karşılamada yetersiz olduğu, net çalışma sermayelerinin negatif olduğu, karlılıklarının düşük olduğu, nakit akışlarının yetersiz olduğu, finansal kaldıraç düzeylerini ise etkin kullanmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Finansal Başarısızlık, Finansal Başarısızlık Riski, Beaver Modeli, Konaklama İşletmeleri, Borsa İstanbul.

³ Mersin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Mersin-Türkiye, aygorkubra@gmail.com.

Analysis of Financial Failure Risk in Borsa Istanbul Lodging Companies with Beaver Model

Abstract

Depending on the political, economic, social and technological developments in the world, it is observed that lodging companies have difficulties to sustain their existence. Nowadays, lodging companies should have a strong financial structure in order to continue their activities successfully. In this context, it is important to measure and manage the risk of financial failure in terms of lodging companies. The purpose of this research is to measure the financial failure risks of the lodging companies traded in Borsa Istanbul (BIST) for the years 2012-2017 by Beaver model. For this purpose, 11 lodging companies traded in Borsa Istanbul (BIST) were analyzed according to the variables of the Beaver model. As a result of the analysis, it was concluded that some of the BIST lodging companies were insufficient to meet their long-term obligations, that their net working capital was negative, their profitability was low, their cash flows were insufficient, and their financial leverage levels were effective.

Key Words: Financial Failure, Financial Failure Risk, Beaver Model, Lodging Companies, Borsa Istanbul.

GİRİŞ⁴

Son yıllarda yaşanan küreselleşmeye bağlı olarak sürekli değişen ve ağırlaşan rekabet şartları, ömürleri sonsuz olarak kabul edilen işletmelerin varlıklarını sürdürülebilirlik temelinde devam ettirmelerinde zorluklar yaşamalarına hatta finansal başarısızlık yaşayarak iflas ile karşı karşıya gelmelerine neden olabilmektedir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren konaklama işletmeleri, yatırım aşamasında büyük miktarda sabit varlığa ihtiyaç duyan, faaliyet aşamasında genişleme ve modernizasyon yatırımlarına gereksinim duyan; risk ve belirsizliğin her zaman var olduğu işletmelerdir. Bahsedilen unsurların konaklama işletmeleri üzerindeki etkilerinin önceden belirlenerek buna uygun önlemler alınması, işletmelerin sürdürülebilirlikleri açısından gerekli görülmektedir. Bu bağlamda finansal başarısızlık ve iflas riskinin konaklama işletmeleri açısından da ölçülmesi ve yönetilmesi büyük önem arz etmektedir.

Başarısızlık, işletmelerin büyüklükleri ve buldukları ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun karşılaşılabilecekleri bir sorundur. İşletmelerin temel ya da yan faaliyet alanlarında faaliyetlerini gerçekleştirememesi, yükümlülüklerin vadesi geldiğinde ödenememesi hatta iflasına kadar birçok durum başarısızlık olarak tanımlanabilmektedir (Aydın, Başar ve Coşkun, 2014: 323). Bir başka tanıma göre başarısızlık, işletmelerin çevrelerine uyum sağlayamamaları, durgunluk, örgütsel gerileme, küçülme, iflas, işletmenin faaliyetinin durması ve işletmenin kapatılması olarak tanımlanmaktadır (Weitzel ve Jonsson, 1989: 91). İşletmeler açısından başarısızlık; ekonomik başarısızlık ve finansal başarısızlık olarak iki durumda ortaya çıkmaktadır (Ceylan, 2001: 340). Ekonomik başarısızlık, belirli düzeyde risk içeren yatırılan sermaye üzerinden sağlanan getiri oranında, eşdeğer yatırımlardaki getiri oranından dikkat çekici derecede ve sürekliliği devam eden bir şekilde düşüş yaşanmasıdır (Özdemir, 2011: 37). Finansal başarısızlık ise işletmenin faaliyetlerinin durması, iflas halinde olması, icra veya haciz sorunlarının yaşanması, tasfiye yaşanması, işletmeye kayyum atanması ve konkordato yapılması gibi durumlardan herhangi birini ya da tamamını yaşamaması olarak tanımlanmaktadır (Altman ve Hotchkiss, 2006: 4). Genel olarak finansal başarısızlık kavramı, işletmelerin finansal başarısını belirlemek için kullanılan çalışmalarda iflas yerine kullanılan bir kavram olarak görülmektedir. Bunun nedeni ise finansal başarısızlık kavramının, iflas kavramına göre daha geniş kapsamlı olmasıdır. (Aktaş, 1993: 8).

Genel olarak finansal açıdan başarısızlık, finansal yükümlülüklerin yerine getirilmemesi olarak tanımlanabilmektedir (Aydın, Başar ve Coşkun, 2014: 325). Finansal başarısızlık, işletmelerin borçlarını ödeme güçlerini kaybetmesi ve kredibilitesinin azalması bağlamında üç ana başlığa ayrılmaktadır. Bunlar; karın devamlı olarak düşük ya da negatif olması, teknik likidite probleminin (vadesi gelen yükümlülüklerin karşılanamaması) yaşanması ve iflastır (Aydın, Başar ve Coşkun, 2014: 325). Finansal başarısızlığın en son noktası olan iflasın tanımı ise Türk Dil Kurumu sözlüğünde “ticari borçlarını

---

⁴ Bu makale I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumunda sözlü olarak sunulan Borsa İstanbul Konaklama İşletmelerinde Finansal Başarısızlık Riskinin Beaver Modeli Kullanılarak Analizi isimli çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan işadının durumu, batkı, batkılık ve yenilgiye uğrama, değerini yitirme ya da işlevini veya görevini yapamama” olarak yapılmaktadır (www.tdk.gov.tr). İşletmenin yükümlülüklerini karşılayamaması, işletmenin her zaman iflas edeceği anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla borçları karşılamadaki yetersizlik ve iflas kavramlarının farklı olduğunun bilinmesi önemlidir (Haber ve College, 2005: 88). İflas, işletmelerin finansal durumuna dayanılarak belirlenen bir durum olmasına rağmen, iflas kararı sadece işletmenin ya da üçüncü kişilerin isteği sonucunda yargının verdiği kararlarla kesinleşmektedir (Özdemir, 2011: 38).

Finansal başarısızlık/iflas bir süreç halinde başlar ve satışların azalması, nakit akışlarının düzenli olmaması, maliyetlerin yükselmesi, vadesi gelen yükümlülükleri karşılayamama, banka ve cari hesaplarda düzensizlik, müşteri ve satıcı ilişkilerinde problemler, faaliyetlerde durağanlık vb. durumlarla ortaya çıkabilmektedir (Okka, 2009: 939). Bu bağlamda finansal başarısızlığın neden olacağı olumsuz etkileri ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek için finansal başarısızlığın önceden tahmin edilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Türkiye’de Borsa İstanbul’da işlem gören konaklama işletmelerinin finansal başarısızlık risklerini Beaver modeliyle ölçülmesidir. Belirlenen amaçlar doğrultusunda çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde literatürde yer alan benzer çalışmalara ve çalışmanın amacını belirleyen araştırma sorularına yer verilmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın amacı, yöntemi ve bulguları sunulmuştur. Son bölümde çalışmanın sonuç ve önerilerine yer verilmiştir.

1. LİTERATÜR

Konuyla ilgili yapılan literatür incelemesi sonucunda, konaklama işletmelerinin finans literatüründe kabul görmüş farklı model ve yöntemlerle finansal başarısızlık risklerinin ölçüldüğü çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bununla beraber konaklama işletmelerinin finansal başarısızlık risklerinin Beaver modeliyle ölçüldüğü çalışmaya tarafımızca rastlanmamıştır. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar aşağıda sıralanmıştır.

Kwansa ve Parsa (1990), çalışmalarında Amerika Birleşik Devletleri’ndeki restoran alt sektöründe finansal başarısızlığı araştırmışlardır. Bu amaçla çalışmada 1970-1988 yıllarında finansal başarısızlığını açıklamış 12 restoran ile başarılı 12 restoran karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda finansal başarısızlığın nedenlerinin finansal yönetim eksikliği, pazarlama ve satış politikalarındaki eksikliklerin olduğu sonucuna varılmıştır.

Cho (1994), çalışmasında konaklama ve restoran alt sektörlerindeki başarısızlıkların nedenlerini ve modellerin başarısızlığı önceden tahmin etme gücünü incelemiştir. Bu amaçla çalışmada restoran ve otellerin başarısızlıklarını önceden tahmin etmede kullanılan logit modeller kullanılmıştır. Çalışma sonucunda söz konusu modellerin, restoranların finansal başarısızlığını önceden tahmin etme gücü %91,

otellerin finansal başarısızlıklarını tahmin etme gücü %92 olarak saptanmıştır. Çalışmada ayrıca modellerin bir yıl öncesinde tahmin başarısının yüksek olduğu vurgulanmıştır.

Gu ve Gao (2000), çalışmalarında konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin iflas riskini diskriminant analizi ile önceden tahmin etmeye çalışmışlardır. Çalışmada incelenen işletmelerin 4 tanesi otel ve motel, diğer 10 işletme ise yiyecek-içecek alt sektörüne aittir. İşletmelerin 1987-1996 yılları arasındaki finansal bilgileri kullanılarak 14 oran yardımıyla diskriminant analizi uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda kullanılan oranların ve sektöre göre özelleştirilen diskriminant analizinin, işletmelerin başarısızlıklarını önceden tahmin etmedeki başarısı % 93 bulunmuştur.

Aksu (2000), çalışmasında otel işletmelerinin başarısını etkileyen dış çevre faktörlerini incelemiştir. Bu çalışmada dış çevre faktörlerinin işletmeyi ekonomik yönden çok etkilediği ortaya konulmuş ve işletmenin devamlılığı ve başarısı için önemli bir etken olduğu saptanmıştır.

Poyraz ve Uçma (2006), ihracat sektörlerinden; tarımsal ürünler-gıda, tekstil, turizm ve ulaşım araçları sektörleri üzerinde bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bahsedilen sektörlerin 1994-2001 krizlerindeki finansal başarısızlık riskleri Altman Z Skor modeliyle ölçülmüştür. Çalışmanın sonucuna göre turizm sektörü özelinde kriz ve kriz dışı dönemlere ait Altman Z değerlerinde çok büyük dalgalanmaların olmadığı ve bu bağlamda finansal krizlerin, turizm işletmelerinin iflas risklerini çok fazla etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kim ve Gu (2006), yaptıkları çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 32 konaklama işletmesinin finansal başarısızlıklarını önceden tahmin etmek için logit model geliştirmişlerdir. Bu amaçla çalışmada Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan konaklama işletmelerinden 16 başarısız ve 16 başarılı işletmenin 1999-2004 yılları arasındaki verileri kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, oluşturulan logit modelin finansal başarısızlığı iki yıl önceden tahmin etme başarısının %84-%91 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca başarısız işletmelerin finansal verileri incelendiğinde nakit akışının düşük olduğu ve toplam yükümlülüklerini karşılamada yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır.

Türksoy (2007), konaklama işletmelerinde finansal başarısızlığa yol açabilecek faktörleri belirlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu amaçla hisseleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda on beş yılı aşkın bir süredir işlem gören üç konaklama işletmesini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda konaklama işletmelerinin finansal başarısızlık nedenleri olarak, işletmelerin var olan kapasiteden tam olarak yararlanamaması, turizm talebi ve arzı arasında planlanan rakamların gerçekleşmemesi, nitelikli eleman bulmada yaşanan zorluk, yüksek maliyetler, müşteri istekleri doğrultusunda donanımın yenilenmesiyle artan finansal yük ve müşterilerin konaklama işletmelerini tercih farklılıkları olarak saptanmıştır.

Diakomihalis (2012), çalışmasında Altman Z Skor modellerini Yunanistan'daki farklı otellerin başarısızlıklarını ölçmede kullanmıştır. Çalışma sonucunda Altman modellerinin Yunanistan'daki otel

işletmelerinin iflas risklerinin bir yıl öncesinden tahmin edilmesinde çok başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Kim ve Upneja (2013), Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan halka açık restoran işletmelerinin finansal başarısızlıklarını öngörebilmek için restoranların 1988-2010 yıllarına ait finansal verilerini kullanarak Karar Ağaçları ve Ad Boosted Karar Ağacı modellerini kullanmışlardır. Çalışmanın sonucunda Ad Boosted Karar Ağacı modelinin başarısızlığı önceden tahmin etmede daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca finansal başarısızlık yaşayan işletmelerin borçlanma oranlarının fazla olduğu, düşük kar marjına sahip oldukları ve verimlilik düzeyinin çok düşük olduğu vurgulanmıştır.

Cihangir ve Kara (2014), çalışmalarında Türkiye'nin Kapadokya destinasyonunda bulunan konaklama işletmelerinin finansal başarısızlıklarına neden olabilecek etkenleri incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda Kapadokya'daki konaklama işletmelerinde finansal başarısızlık yaşanmadığı saptanmıştır.

Pacheco (2015), çalışmasında Portekiz'de bulunan küçük ve orta ölçekli konaklama işletmelerinin finansal başarısızlıklarını ölçmüştür. Çalışmanın sonucunda kullanılan modelin finansal başarısızlığı tahmin etmede zayıf olduğu belirlenerek bunun nedeninin ise işletmelerin doğru veri paylaşımında bulunmama ihtimali ve modelin konaklama işletmelerine çok uygun olmadığı vurgulanmıştır.

Mizdrakovic, Knezevic ve Stanic (2015), çalışmalarında Sırbistan'da bulunan konaklama işletmelerinin borçluluk düzeylerini finansal başarısızlığı önceden tahmin etmede kullanılan modellerden yararlanarak incelemişlerdir. İşletmelere, 2008-2012 yıllarına ait finansal verileri kullanarak Altman Z' Skoru, Altman Z Skoru', M Skor, Kralicek's Df Skoru ve konaklama sektörü için oluşturulan Z-Skor modelleri kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda işletmelerin 2010 ve 2011 yıllarında finansal anlamda başarısızlık yaşadığı sonucuna varılmıştır.

Bua, Sestayo ve Gonzalez (2016), çalışmalarında İspanya'da bulunan konaklama işletmelerinin finansal başarılarını probit ve logit modellerini kullanarak ölçmüşlerdir. Örneklem olarak seçilen küçük ve orta ölçekli 682 işletmenin 2008-2011 yıllarına ait finansal verileri kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda kullanılan modellerin finansal başarısızlığı ölçmede başarılı olduğu fakat sektöre özel modellerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Mammadli ve Helhel (2017), çalışmalarında "marka yetenek geliştiriciler" olarak adlandırılan ve "Fortune: 100 Best Companies to Work for 2017" listesinde yer alan turizm işletmelerinin iflas risklerini Altman Z' Skor modeliyle ölçmüşlerdir. Analiz sonucunda The Cheesecake Factory restoranının iflas riskinin bulunmadığı diğer iki işletmeye göre finansal durumunun daha iyi durumda olduğu; Hyatt Otel işletmesinin finansal başarıda belirsizlik gözlemlendiği ve Marriot International işletmesinin iflas riskinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Jawabreh, Rawashdeh ve Senjelawi (2017), çalışmalarında Ürdün'de bulunan konaklama işletmelerinin finansal başarısızlıklarını Altman Z Skoru yardımıyla ölçmüşlerdir. Bu amaçla Amman borsasında bulunan 13 konaklama işletmesinin 2008-2009 yıllarına ait verilerini Altman Z Skoruna tabi

tutmuşlardır. Çalışmanın sonucunda işletmelerin finansal başarısızlıklarının bir yıl öncesinden tahmin edilebileceği sonucuna varılmıştır.

Karaca ve Özen (2017), yaptıkları çalışmada Türkiye turizm sektöründeki son gelişmelerin, Borsa İstanbul'da bulunan turizm işletmelerinin finansal başarısızlıkları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. İşletmelerin finansal tablolarından yararlanarak 2009-2016 yılları arasındaki verileri yardımıyla Altman Z Skoru ile iflas riski taşıyıp taşımadığı ölçülmüştür. Aynı zamanda işletmelerin hisse senetlerinin döviz fiyatları hesaplanan Z Skoru ile karşılaştırılıp aradaki fiyat değişiminin ne kadar olduğu ölçülmüştür. Çalışmanın sonucunda 2015-2016 yıllarında yaşanan Türkiye ve Rusya arasındaki uçak krizinin neden olduğu sorunlar turizm işletmelerinin iflas riskini yükselttiği saptanmıştır. Ayrıca bu dönem için işletmelerin hisse senedi fiyatlarında önemli bir değişiklik olmadığı gözlemlenmiştir. Regresyon analizi sonucunda ise iflas olasılığının fiyatlar üzerindeki etkisinin anlamlı olmadığı saptanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de Borsa İstanbul'da işlem gören konaklama işletmelerinin finansal başarısızlık risklerini Beaver modeliyle ölçmek ve yıllar arasında bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmada belirlenen amaçlar doğrultusunda ikincil veriler kullanılarak araştırmaya dahil edilen ve Borsa İstanbul'da işlem gören 11 konaklama işletmesinin 2012-2017 yıllarına ait finansal tabloları incelenmiş ve Beaver modeli uygulanmıştır. Bu doğrultuda çalışma ile ilgili araştırma soruları aşağıdaki gibidir;

- Türkiye'de halka açık konaklama işletmelerinin Beaver Modeline göre finansal başarısızlık riski nedir?
- Türkiye'de halka açık konaklama işletmelerinin Beaver Modeline göre finansal başarısızlığını en çok etkileyen oranlar nelerdir?

Analizde kullanılan model, ilk defa Beaver (1966) çalışmasında geliştirilmiştir. Bu çalışmada başarısızlık, işletmelerin finansal yükümlülüklerini yerine getirmede yetersiz kalması olarak tanımlanmıştır. Beaver (1966), araştırmasında 1954-1964 dönemlerinde başarısızlığa uğramış 79 işletme seçmiştir. Bu işletmeler Moody's tarafından hazırlanan başarısız işletme listesinden ve Dun & Bradstreet tarafından hazırlanan listelerden seçilmiştir. Ardından işletmelerin varlık büyüklüklerine ve endüstriyel alanlarına göre Moody's tarafından hazırlanmış 12.000 adet başarılı işletmenin bulunduğu listeden 79 başarılı işletme seçilmiştir. Bu liste oluşturulurken işletmeler, endüstri alanlarına ve büyüklüklerine göre sıraya konulmuş ve gruplandırılmıştır.

Beaver, incelediği oranları literatürde en çok tercih edilme ve kullanım amaçlarını göz önünde bulundurarak 6 başlıkta toplamıştır. Daha sonra başarısız işletmelerin finansal başarısızlıklarının kendini göstermeye başladığı yıldan itibaren geriye dönük olarak 5 seneyi kapsayan ve finansal tablolardan elde

edilen verilerle başarılı işletmelerin finansal tablo verilerini karşılaştırmıştır. Beaver, oluşturduğu modelde aşağıdaki oranları kullanmıştır (Sevil, Başar ve Mehmet, 2013);

- ❖ Nakit Akış/Toplam Borçlar
- ❖ Net Kar/Toplam Varlıklar
- ❖ Toplam Borçlar/Toplam Varlıklar
- ❖ Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
- ❖ Net Çalışma Sermayesi/Faaliyet Giderleri
- ❖ Net Çalışma Sermayesi/Toplam Varlıklar

Beaver'ın araştırmasında, finansal oranların değerinin başarılı işletmelerde başarısız işletmelere nazaran daha yüksek bulunduğu göze çarpmıştır. Başarısız bulunan işletme oranlarının, başarısız olarak nitelendirilen döneme doğru gidildikçe hızlı bir şekilde azaldığı saptanmıştır (Berk, 1998: 470). Beaver, en son olarak işletmelerin nihai olarak nakit akışı/toplam borç oranının işletmelerin finansal başarısızlıklarını önceden tahminlemede başarılı sonuçlar sergilediğini ortaya koymuştur (Aktaş, 1991; Sevil, Başar ve Mehmet, 2013).

Çalışmanın evreni; Türkiye'de faaliyet gösteren halka açık 11 konaklama işletmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda işletmelerin verileri Thomson Reuters Eikon veri tabanından ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda (www.kap.org.tr) yer alan finansal tablolardan yıllık veriler halinde temin edilmiştir. Çalışmaya dâhil edilen işletmelerin her biri için 2012-2017 yılları arasındaki Beaver modeline ait oranlar hesaplanmıştır. Bu bağlamda 11 işletmenin altı yıl için ayrı ayrı 6 oranı hesaplanmış ve toplam olarak 396 gözlem gerçekleştirilmiştir. Çalışmada analiz kapsamındaki konaklama işletmeleri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 1. Analiz Kapsamındaki Türkiye'de Faaliyet Gösteren Halka Açık Konaklama İşletmeleri

Borsa (Ülke)	Halka Açık Konaklama İşletmeleri
Borsa İstanbul (Türkiye)	Altinyunus Çeşme Turistik Tesisler A.Ş. (AYCES)*, Avrasya Petrol ve Turistik Tesisler Yatırımlar A.Ş. (AVTUR)*, Kuştur Kuşadası Turizm Endüstrisi A.Ş. (KSTUR)*, Marmaris Altinyunus Turistik Tesisler A.Ş. (MAALT)*, Martı Otel İşletmeleri A.Ş. (MARTI)*, Merit Turizm Yatırım ve İşletme A.Ş. (MERIT)*, Metemtur Otelcilik ve Turizm İşletmeleri A.Ş. (METUR)*, Petrokent Turizm A.Ş. (PKENT)*, Tek-Art İnşaat Ticaret Turizm Sanayi ve Yatırımlar A.Ş. (TEKTU)*, Ulaşlar Turizm Yatırımları ve Dayanıklı Tüketim Malları Ticaret Pazarlama A.Ş. (ULAS)*, Utopya Turizm İnşaat İşletmecilik Ticaret A.Ş. (UTPYA)*.

*= Tabloda yıldızla işaretlenen turizm işletmeleri sermaye piyasasında işlem gören halka açık işletmeler olduklarından dolayı, araştırmanın ilerleyen kısımlarında Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca herhangi bir finansal spekülasyona neden olmamak için harflerle kodlanarak sunulmaktadır.

3. BULGULAR

Çalışmanın amacı doğrultusunda bu bölümde Beaver modelinde elde edilen bulgulara göre, Borsa İstanbul'da işlem gören halka açık konaklama işletmelerinin sonuçları sunulmakta ve elde edilen bulgular yorumlanmaktadır. Aşağıdaki tablo 2'de Borsa İstanbul'da işlem gören konaklama işletmelerinin 2012-2017 yılları arasındaki Beaver modelinde hesaplanan oranları sunulmaktadır. Tabloda analize dahil edilen her bir konaklama işletmesinin isimleri Borsa İstanbul'daki kısaltmalarıyla belirtilmektedir. Tabloda ayrıca her bir işletmenin analiz süreci içerisindeki Beaver oranlarının yıllar bağlamında ortalaması sunulmaktadır.

Tablo 2. incelendiğinde Beaver'ın oranlarından ilki olan Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı, işletmenin bir döneminde faaliyetlerinden elde ettiği nakitleriyle toplam borçlarının mukayese ederek, yükümlülükleriyle orantılı nakit kazanç sağlayıp sağlamadığını ifade etmektedir. Oran ne kadar yüksek olursa işletmelerin uzun vadeli borç sağlamaları o denli kolaylaşmaktadır. Söz konusu oranın 0.20 ya da daha yüksek olması yeterli görülmektedir (Schmidgall vd., 2003'den aktaran; Met, 2013: 124).

A işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranına ait değerleri 2016 yılı haricinde istenilen oranın üzerindeyken, 2016 yılında optimum düzeyin oldukça altında kalarak negatif gerçekleşmiştir. B işletmesinin değerleri 2015 yılına kadar standardın altında gerçekleşmişken, 2015 ve 2016 yılında optimum düzeyin oldukça üstünde gerçekleşmiştir. 2015 yılında negatif değere sahip olan işletme, 2017 yılında borcu olmadığı için oran hesaplanamamıştır. C işletmesinin ise tüm yıllar bağlamında istenilen düzeyin oldukça üstünde değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Borsa İstanbul'da İşlem Gören Konaklama İşletmelerinin Beaver Modeli Oranları

İş l.	Beaver Modeli Oranları	2017	2016	2015	2014	2013	2012	Ort.
A İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	0,00	(0,01)	0,32	0,25	0,77	0,45	0,30
	Net Kar / Toplam Varlıklar	(0,03)	(0,05)	(0,01)	(0,01)	(0,01)	0,01	(0,02)
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,10	0,09	0,05	0,06	0,06	0,06	0,07
	N.Ç.S. / Toplam Var.	(0,06)	(0,03)	(0,01)	(0,07)	(0,05)	(0,02)	(0,04)
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	0,23	0,40	0,64	0,25	0,45	0,62	0,43
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	(0,37)	(0,19)	(0,06)	(0,34)	(0,22)	(0,13)	(0,22)
B İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	-	0,45	2,63	(3,46)	0,05	0,06	(0,05)
	Net Kar / Toplam Varlıklar	(0,10)	0,09	0,02	0,09	(0,00)	(0,03)	0,01
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,00	0,18	0,12	0,08	0,10	0,08	0,09
	N.Ç.S. / Toplam Var.	(0,01)	(0,09)	(0,02)	0,33	(0,03)	(0,02)	0,03
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	0,69	0,30	0,80	10,69	0,45	0,51	2,24
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	(0,08)	(10,35)	(1,77)	55,46	(2,83)	(1,29)	6,52
C	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	1,47	1,19	0,68	1,10	1,96	2,66	1,51
	Net Kar / Toplam Varlıklar	0,13	0,04	0,10	0,15	0,18	0,11	0,12

	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,06	0,05	0,18	0,16	0,10	0,07	0,10
	N.Ç.S. / Toplam Var.	0,00	0,25	0,23	0,16	0,24	0,34	0,20
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	6,51	6,84	2,34	2,02	3,70	6,64	4,68
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	0,00	9,04	13,01	6,01	9,15	9,25	7,74
D İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	-	0,90	2,05	3,13	(2,72)	0,83	0,84
	Net Kar / Toplam Varlıklar	0,04	0,02	0,06	0,05	0,02	0,06	0,04
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,00	0,12	0,04	0,02	0,02	0,10	0,05
	N.Ç.S. / Toplam Var.	0,32	0,29	0,34	0,27	0,20	0,23	0,28
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	3,19	3,49	10,18	17,58	12,88	10,54	9,64
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	3,57	3,37	4,15	4,01	1,25	1,26	2,94
E İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	(0,02)	0,15	0,09	0,09	0,14	(0,16)	0,05
	Net Kar / Toplam Varlıklar	(0,02)	(0,12)	(0,05)	(0,09)	(0,04)	(0,03)	(0,06)
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,70	0,46	0,35	0,60	0,46	0,34	0,49
	N.Ç.S. / Toplam Var.	(0,19)	(0,19)	(0,20)	(0,17)	(0,12)	(0,10)	(0,16)
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	0,25	0,26	0,35	0,56	0,68	0,72	0,47
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	(2,29)	(1,44)	(2,47)	(0,82)	(0,58)	(0,43)	(1,34)
F İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	0,00	(1,72)	2,07	4,72	(0,00)	0,00	0,85
	Net Kar / Toplam Varlıklar	0,21	0,17	0,16	0,21	0,34	0,06	0,19
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,12	0,08	0,09	0,10	0,14	0,08	0,10
	N.Ç.S. / Toplam Var.	0,30	0,20	0,24	0,08	0,43	0,16	0,24
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	3,60	3,46	4,17	1,84	4,11	3,33	3,42
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	1,28	0,71	0,95	0,38	2,08	0,93	1,06
G İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	(0,98)	17,59	0,30	0,20	0,33	0,38	2,97
	Net Kar / Toplam Varlıklar	(0,05)	0,45	0,31	(0,23)	(0,26)	0,22	0,07
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,58	0,12	0,83	1,29	1,05	0,82	0,78
	N.Ç.S. / Toplam Var.	0,17	0,70	0,84	0,43	0,47	0,56	0,53
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	2,32	6,86	10,23	2,52	2,83	3,58	4,72
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	1,64	0,34	3,03	6,72	4,77	2,93	3,24
H İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	0,09	(0,34)	0,45	0,03	0,45	(0,09)	0,10
	Net Kar / Toplam Varlıklar	0,05	(0,26)	0,02	(0,04)	0,08	(0,12)	(0,05)
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,44	0,52	0,32	0,24	0,30	0,33	0,36
	N.Ç.S. / Toplam Var.	(0,40)	(0,50)	(0,23)	(0,26)	(0,12)	(0,23)	(0,29)
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	0,42	0,32	0,56	0,47	0,72	0,51	0,50
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	(0,54)	(0,66)	(0,30)	(0,33)	(0,16)	(0,26)	(0,38)
I İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	0,01	(0,04)	(0,01)	0,25	1,08	0,63	0,32
	Net Kar / Toplam Varlıklar	0,02	(0,05)	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,34	0,41	0,31	0,07	0,03	0,01	0,20
	N.Ç.S. / Toplam Var.	0,04	0,15	0,31	0,07	0,09	0,10	0,13
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	1,16	1,88	4,36	1,42	2,09	2,70	2,27
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	0,90	4,29	4,07	1,14	0,99	1,63	2,17
J İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	(2,35)	(0,29)	0,14	(0,00)	(0,21)	0,43	(0,38)
	Net Kar / Toplam Varlıklar	0,46	(0,13)	(0,15)	(0,03)	(0,08)	(0,02)	0,01
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,22	0,45	0,36	0,51	0,35	0,07	0,33
	N.Ç.S. / Toplam Var.	0,21	(0,28)	0,21	0,00	(0,03)	0,20	0,05
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	2,66	0,39	1,72	1,01	0,77	5,76	2,05
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	14,69	(7,61)	1,51	0,02	(0,15)	1,09	1,59

K İşletmesi	Nakit Akışı / Toplam Borçlar	0,00	0,12	(0,28)	0,20	0,10	0,22	0,06
	Net Kar / Toplam Varlıklar	(0,08)	(0,14)	(0,10)	(0,01)	(0,11)	0,03	(0,07)
	Toplam Borçlar / Toplam Varlıklar	0,45	0,43	0,36	0,29	0,32	0,28	0,36
	N.Ç.S. / Toplam Var.	(0,16)	(0,15)	(0,08)	(0,19)	(0,14)	(0,03)	(0,13)
	Dönen Varlıklar / K.V.Y.K.	0,46	0,49	0,66	0,37	0,50	0,85	0,56
	N.Ç.S. / Faaliyet Gider.	(1,02)	(1,09)	(0,48)	(1,05)	(0,59)	(0,21)	(0,74)
Ortalama		0,65	0,64	1,08	1,83	0,74	0,90	

D işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı, yalnızca 2013 yılında negatif bir değer olarak optimum düzeyin oldukça altında gerçekleşirken diğer tüm yıllarda optimal düzeyin üzerinde gerçekleşmiştir. İşletmenin 2017 yılına ait borcu olmadığından bu oran 2017 yılı için hesaplanamamıştır. E işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı değerlerinin analize dahil edilen tüm yıllar itibarıyla istenilen düzeyin oldukça altında olduğu ve 2012 ve 2017 yıllarında negatif gerçekleştiği görülmektedir.

F işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı değerlerinin dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. İşletmenin değerleri 2012, 2013, 2016 ve 2017 yıllarında istenilen düzeyin altındayken, 2014 ve 2015 yıllarında oldukça yüksek gerçekleştiği gözlemlenmiştir. G işletmesinin tüm yıllara ait Nakit Akış/Toplam Borçlar oran değerleri incelendiğinde, bu oranın tüm yıllar bağlamında istenilen optimum düzeyin üzerinde seyrettiği ancak 2017 yılında optimum düzeyin oldukça altında negatif değere sahip olduğu görülmektedir.

H işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı değerleri incelendiğinde, bu oranın 2012, 2014, 2016 ve 2017 yıllarında standardın altında gerçekleşirken, 2013 ve 2015 yıllarında standardın üstünde gerçekleştiği gözlemlenmiştir. I işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı değerleri incelendiğinde, 2015 yılına kadar standardın üstünde değerler söz konusuysen 2015, 2016 ve 2017 yıllarında standardın oldukça altında gerçekleştiği görülmektedir.

J işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı değerleri incelendiğinde, 2012 yılında optimum düzeyin üstünde olan oranın 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında optimum düzeyin altında gerçekleştiği saptanmıştır. Özellikle işletmenin 2017 yılına ait değerlerinin optimum düzeyden oldukça düşük, negatif değerde olduğu görülmektedir. K işletmesinin Nakit Akış/Toplam Borçlar oranı değerleri incelendiğinde, oran değerlerinin 2012 ve 2014 yıllarında istenilen düzeyin üstünde gerçekleştiği buna karşın 2013, 2015, 2016 ve 2017 yıllarında istenilen düzeyin altında gerçekleştiği görülmektedir.

Beaver'ın oranlarından ikincisi olan Net Kar/Toplam Varlıklar (Aktif Karlılık) oranı, ağırlama işletmesi varlıklarının genel karlılığını ifade etmektedir. Bu oran işletmenin gerçekleştirdiği her

100 TL'lik aktif yatırımı karşılığında kaç TL net kar sağladığını belirtmektedir. Karşılaştırma kıstaslarına göre düşük olduğu gözlemlenen oran aşırı varlık yatırımının ya da yetersiz karların göstergesi olabilmektedir (Met, 2013: 98). A işletmesi açısından aktif karlılık oranının 2012 yılında pozitif gerçekleştiği, buna karşın işletmenin sonraki tüm yıllarında negatif oranın negatif gerçekleştiği saptanmıştır. B işletmesinin aktif karlılık oranları incelendiğinde, 2012, 2013 ve 2017 yıllarında söz konusu oranın negatif değerlere sahipken 2014, 2015 ve 2016 yıllarında pozitif değerlere sahip olduğu gözlemlenmiştir.

C işletmesinin aktif karlılık oran değerleri incelendiğinde söz konusu oranın tüm yıllar itibariyle pozitif değer aldıkları saptanmıştır. D ve F işletmelerinin aktif karlılık oran değerlerinin analize dahil edilen tüm yıllarda pozitif gerçekleştiği görülmektedir. E işletmesinin aktif karlılık oranlarının ise tüm yıllar bağlamında negatif gerçekleştiği saptanmıştır. G işletmesinin aktif karlılık oran değerlerinin ise yıllara göre dalgalanma gösterdiği saptanmıştır. İşletmenin değerlerinin 2013, 2014 ve 2017 yıllarında negatif gerçekleştiği, buna karşın 2012, 2015 ve 2016 yıllarında pozitif gerçekleştiği saptanmıştır.

H işletmesinin aktif karlılık oranlarının 2012, 2014 ve 2016 yıllarında negatif 2013, 2015 ve 2017 yıllarında ise pozitif gerçekleştiği görülmektedir. I işletmesinin yıllar bağlamında aktif karlılık oran değerleri incelendiğinde söz konusu oranın 2016 yılı dışındaki yıllarda pozitif gerçekleştiği görülmektedir. J işletmesinin aktif karlılık oranlarının ise 2017 yılı haricinde tüm yıllarda negatif gerçekleştiği görülmektedir. K işletmesinin aktif karlılık oran değerleri incelendiğinde ise işletmenin 2012 yılı dışındaki tüm yıllarında negatif değerlere sahip olduğu görülmektedir.

Beaver'ın oranlarından üçüncüsü olan Toplam Borçlar/Toplam Varlıklar (Finansal Kaldıraç) oranı, işletmelerin varlıklarının yüzde kaçını yabancı kaynaklarla finanse ettiklerini ifade etmektedir. Bu oranın kredi verenler açısından düşük olması istenirken işletme yöneticileri tarafından kaldıraç etkisinden yararlanarak karlılığı arttırmak amacıyla yüksek olması istenebilmektedir. Gelişmiş ülkelerde söz konusu oranın %50'nin üstüne çıkılması istenen bir durum değildir (Elmas, 2015: 199).

A işletmesinin finansal kaldıraç oranları tüm yıllar itibariyle pozitif bir tutum sergilemektedir. İşletme söz konusu varlıklarının çok düşük bir kısmını yabancı kaynaklarla finanse etmektedir. B işletmesinin ise sahip olduğu varlıkları yabancı kaynaklarla finanse etme durumunun yıllar itibariyle artış eğilimi gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca B işletmesinin 2017 yılında borç kullanmadığı görülmektedir. C işletmesinin 2012-2016 yılları arasında finansal kaldıraç oranlarının yükselme eğilimi gösterdiği buna karşın 2017 yılında bu eğilimin düşme yönünde

olduğu saptanmıştır. D işletmesinin finansal kaldıraç değerlerinin 2012 yılından 2015 yılına kadar düşüş, 2016 yılında artış gösterdiği ancak 2017 yılında tekrar düşüş gösterdiği görülmektedir. Ayrıca D işletmesinin 2017 yılında borç kullanmadığı görülmektedir. E işletmesinin finansal kaldıraç oranlarının ise oldukça yüksek olduğu hatta 2014 ve 2017 yıllarında optimal düzeyin üstüne çıktığı saptanmıştır. Bu bağlamda söz konusu işletmenin durgunluk dönemlerinde yükümlülüklerini yerine getirme hususunda finansal açıdan sıkıntıya düşeceği söylenebilir.

F işletmesinin finansal kaldıraç oranları incelendiğinde, tüm yıllar bağlamında genel olarak yabancı kaynak kullanımının azalma eğilimi gösterdiği görülmektedir. G işletmesinin finansal kaldıraç oranlarının ise 2016 yılına kadar optimum düzeyin oldukça üstünde gerçekleştiği buna karşın 2016 yılında bu oranın oldukça düştüğü ancak 2017 yılında tekrar optimum düzeyin üzerine çıktığı görülmektedir.

H işletmesinin değerleri incelendiğinde, yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlediği görülmüştür. 2016 yılına kadar tüm yıllarda ve 2017 yılında optimal düzeyin altında iken 2016 yılında optimal düzeyin üzerine çıktığı görülmektedir. I işletmesinin değerlerinin yıllar itibariyle artış gösterdiği ancak optimal düzeyin altında olduğu görülmektedir. J işletmesinin değerleri incelendiğinde, tüm yıllar itibariyle artış eğilimi gösterdiği ve 2014 yılında ise standart değerın üzerine çıktığı saptanmıştır. K işletmesinin finansal kaldıraç oranları değerlendirildiğinde tüm yıllar bağlamında artış gösterdiği ancak optimum düzeyin altında gerçekleştiği görülmektedir.

Beaver'ın oranlarından dördüncüsü olan Net Çalışma Sermayesi/Toplam Varlıklar oranı incelendiğinde, A, E, H ve K işletmelerinin faaliyetlerine devam etmek için ihtiyaç duyduğu net işletme sermaye tutarlarının aktifler içindeki yüzdesinin tüm yıllarda negatif olarak gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Bu durum işletmelerin duran varlıklarının bir kısmını da kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse ettiğini göstermektedir. C, D, F, G ve I işletmelerinin ise analize dahil olan tüm yıllarda net çalışma sermayesi/toplam varlıklar oranının pozitif olduğu saptanmıştır. B ve J işletmelerinin ise net çalışma sermayesi/toplam varlıklar oranlarının analiz döneminde dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir.

Beaver'ın oranlarından beşincisi olan Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar oranı (Cari Oran), bir işletmenin sahip olduğu dönen varlıklarla kısa vadeli borçlarını karşılamadaki gücünü ölçmektedir. Oranın imalat işletmeleri açısından 2 olması beklenirken ağırlama işletmelerinde alacaklar ve stokların görece az olması ve paraya çevrilme hızlarının fazla olması sebebiyle en az 1 olması yeterli görülmektedir (Met, 2013: 70). A işletmesinin cari oran değerlerine bakıldığında, işletmenin tüm yıllar genelinde kısa vadeli borçlarını dönen

varlıklarıyla karşılayamadıkları söylenebilir. B işletmesinin değerlerine bakıldığında, 2014 haricindeki tüm yıllarda optimum düzeyin altında kaldığını ancak 2014 yılında ise söz konusu oran standardının oldukça üzerinde olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla işletmenin o yıl için sahip olduğu varlıkları atıl tuttuğu gözlemlenmektedir. C işletmesinin cari oranları incelendiğinde, işletmenin tüm yıllar bağlamında değerlerinin optimum düzeyin üzerinde gerçekleştiği ve varlıklarını atıl durumda tuttuğu görülmektedir.

D işletmesinin cari oranlarının ise analiz döneminde standardın oldukça üstünde gerçekleştiği görülmektedir. Bu bağlamda işletmenin fonlarını atıl tuttuğu ve kaynaklarını etkin kullanmadığı söylenebilir. E işletmesinin değerleri incelendiğinde, tüm yıllar için optimum düzeyin altında kaldığı ve sahip olduğu varlıklarla kısa vadeli yabancı kaynaklarını karşılama hususunda yetersiz olduğu görülmektedir. F işletmesinin 2012-2017 yılları arasındaki değerlerine göre işletmenin oranlarının standardının üstünde seyir izlediği görülmektedir. G işletmesinin cari oranlarına göre işletmenin tüm yıllarda optimum düzeyin üzerinde olduğu ve kaynaklarını verimli kullanmadığı söylenebilir.

H işletmesinin cari oranları incelendiğinde, tüm yıllar için standardın altında olduğu saptanmıştır. İşletmenin vadesi gelen kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirmede sıkıntıya düşeceği söylenebilmektedir. I işletmesinin değerleri incelendiğinde, tüm yıllar bağlamında optimum düzeyin üzerinde olduğu ancak 2016 ve 2017 yıllarında cari oran değerinin düştüğü görülmektedir. J işletmesinin cari oranlarına göre 2012, 2014, 2015 ve 2017 yıllarında optimum düzeyin üzerindeyken 2013 ve 2016 yıllarında optimum düzeyin altına düştüğü gözlemlenmiştir. K işletmesinin değerlerine göre tüm yıllar bağlamında değerlerin standardın altında olduğu ve kısa vadeli yükümlülüklerini yerine getirme hususunda sıkıntı yaşayabileceği söylenebilmektedir.

Beaver'ın oranlarından sonuncusu olan Net Çalışma Sermayesi/Faaliyet Giderleri oranı, bir işletmenin sahip olduğu net çalışma sermayesiyle faaliyet giderlerini kaç kere ödeyebileceğini göstermektedir. A, E, H ve K işletmelerinin net çalışma sermayesi/faaliyet giderleri oranlarının analize dahil edilen tüm yıllar için negatif gerçekleştiği saptanmıştır. Dolayısıyla bu işletmelerin net çalışma sermayeleriyle faaliyet giderlerini karşılayamadıkları söylenebilir. B işletmesinin değerleri incelendiğinde, 2014 yılı haricinde negatif değerlere sahip olduğu ve yine 2014 yılı haricinde net çalışma sermayesiyle faaliyet giderlerini karşılayamadığı görülmektedir. J işletmesinin net çalışma sermayesi/faaliyet giderleri oran değerleri incelendiğinde, söz konusu oranların 2013 ve 2016 yıllarında negatif gerçekleştiği buna karşın 2012, 2014, 2015 ve 2017 yıllarında pozitif gerçekleştiği görülmektedir. C, D, F, G ve I işletmelerinin değerleri

incelendiğinde, analize dahil edilen tüm yıllarda elde edilen net çalışma sermayesi faaliyet giderleri oranlarının pozitif olduğu görülmektedir.

SONUÇ

İşletmelerin, teoride sınırsız olarak kabul edilen ömürlerini devam ettirebilmeleri için işletmelerin amaçları doğrultusunda belirledikleri kara ulaşabilmeleri ve bu kar düzeyini sürdürülebilirlik temelinde korumaları gerekmektedir. Günümüzde teknoloji, ulaşım, harcanabilir gelir ve boş zamanın artması sonucunda çok hızlı bir şekilde büyüyen turizm sektörü, Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne göre yarattığı istihdam, hizmet verdiği insan sayısı, yarattığı gelir ve katma değerle dünyanın en büyük sektörü haline gelmiştir (Kandır, Karadeniz, Özmen ve Önal: 2008). Turizm sektörünün en önemli aktörlerinden biri olan konaklama işletmeleri hem kuruluş hem de işletme aşamasında yüksek sermaye yatırımı gerektirmekte ve hem küresel, hem ulusal hem de sektörel gelişmeler finansal performansı olumsuz etkileyebilmektedir. Bu açıdan konaklama işletmelerinin varlıklarını sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde devam ettirmeleri için güçlü bir finansal yapıya sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda finansal başarısızlık ve iflas riskinin konaklama işletmeleri açısından da ölçülmesi ve yönetilmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Borsa İstanbul'da işlem gören konaklama işletmelerinde finansal başarısızlık riski Beaver modeliyle ölçülmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Borsa İstanbul'da işlem gören 11 konaklama işletmesinin 2012-2017 yıllarına ait finansal tabloları incelenmiştir. Çalışmada elde edilen analiz sonuçlarına göre çalışmaya dahil edilen konaklama işletmelerinin Nakit Akışı/Toplam Borçlar oranları incelendiğinde, analize dahil edilen 11 işletmeden sadece 1 tanesinin (C işletmesi) tüm yıllarda durumunun iyi olduğu ve faaliyetlerinden elde edilen nakitlerle yükümlülüklerini karşılayabildiği; E işletmesinin her yılda optimum düzeyin altında olduğu faaliyetlerinden elde edilen nakitlerle yükümlülüklerini karşılayamadığı; A, G ve D işletmelerinin sadece birer yıl optimum düzeyin altına düştüğü ancak D işletmesinin 2017 yılı değerinin hesaplanamadığı ve B, F, H, I, J ve K işletmelerinin dalgalı bir seyir izlediği ancak genel olarak istenilen düzeyin altında olduğu ve B işletmesinin 2017 yılı değerinin hesaplanamadığı saptanmıştır. Oranın istenilen düzeyin altında olması, işletmelerin yükümlülüklerini karşılamada yetersiz olduğunu göstermektedir. Beaver modelinde Nakit Akışı/Toplam Borçlar oranı, işletmelerin finansal başarısızlıklarını ölçmede en etkili oran olarak vurgulanmaktadır. Bu nedenle söz konusu oran bağlamında genel olarak BIST konaklama işletmelerinin finansal performanslarının çok iyi olmadığını söylemek mümkündür.

Dolayısıyla konaklama işletmelerine; özellikle işletme faaliyetlerinden pozitif bir nakit akışı yaratmaları ve cirodan ziyade kar ve nakit girişlerini arttırmaya yönelik politikalar geliştirmeleri önerilebilir.

Aktif karlılık oranına göre C, D ve F işletmelerinin verileri tüm yıllarda pozitif ve işletmelerin karlılık durumlarının iyi olduğu; E işletmesinin verilerinin tüm yıllarda negatif olduğu ve karlılığının yetersiz olduğu; B, G ve H işletmelerinin yıllar bağlamında dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. J, A, I ve K işletmelerinin yalnızca birer yıllarında pozitif değerde olduğu geriye kalan yıllarda negatif değerde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu oran bağlamında analize dahil edilen konaklama işletmelerinin büyük çoğunluğunun sıkıntılar yaşadığı görülmektedir. Dolayısıyla konaklama işletmelerine; maliyet ve gider kontrolünün daha etkin yapılması, fiyatlama stratejilerinin iyi belirlenmesi ve aktif büyüklüğünün optimal düzeyde tutulması önerilebilir.

Finansal kaldıraç oranına göre söz konusu oranın %50'nin üstüne çıkılması istenen bir durum değildir ve analize dahil edilen işletmelerin genelini istenilen optimum düzeyin altında olduğu; E, G, H ve J işletmelerinin son yıllarında istenilen düzeyin üstünde borçlanma gerçekleştirdiği söylenebilir. Bu bağlamda konaklama işletmelerinin finansal kaldıraç düzeylerini genel olarak etkin bir şekilde yönetmeye çalıştıkları görülmektedir. Finansal kaldıraç oranının optimum düzeyden yüksek olan işletmelerin ise finansal kaldıraç düzeylerini daha etkin kullanmaya çalışmalarının, sabit varlıklarının vadelerine uygun olan leasing gibi finansman kaynakları seçmelerinin ve satışlardaki belirsizlik nedeniyle olabildiğince özkaynaklardan yararlanmalarının konaklama işletmelerinin finansal risklerinin azaltılması bağlamında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Konaklama işletmelerinin cari oranları incelendiğinde, A, E, H ve K işletmelerinin kısa vadeli yükümlülüklerini karşılayamadıklarını, B ve J işletmelerinin dalgalı seyir izlediklerini ve C, D, F, I ve G işletmelerinin cari oran değerlerinin istenilen düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda analize dahil edilen konaklama işletmelerinde dönen varlıkların ve bu varlıkların finansmanında kullanılan kısa vadeli yabancı kaynak kompozisyonunun likidite, kur ve faiz risklerine uygun olarak belirlenmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

Net Çalışma Sermayesi/Toplam Varlıklar oranı incelendiğinde, A, E, H ve K işletmelerinin faaliyetlerine devam etmek için ihtiyaç duyduğu net işletme sermaye tutarlarının aktifler içindeki yüzdesinin tüm yıllarda negatif; C, D, F, G ve I işletmelerinin ise pozitif gerçekleştiği ancak oranların çok yüksek olmadığı saptanmıştır. B ve J işletmelerinin ise yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izledikleri saptanmıştır. Bahsedilen oranın düşük olması işletmelerin duran

varlıklarının bir kısmı da kısa vadeli yabancı kaynaklarla finanse ettiğini göstermektedir ve bu durum işletmelerin günlük faaliyetlerin sürdürülebilirliğini ve likiditesini etkilemektedir. Bu bağlamda konaklama işletmelerine, dönen varlıklarının vadelerine uygun finansman kaynakları bulmaları, diğer bir ifadeyle minimum finansman dengesini gözetmeleri ayrıca aşırı varlık yatırımlarından kaçınmaları önerilebilir.

Net Çalışma Sermayesi/Faaliyet Giderleri oranına ait değerler incelendiğinde; A, E, H ve K işletmelerinin negatif değerlere sahip olduğu ve bu işletmelerin faaliyet giderlerini karşılamada yetersiz oldukları saptanmıştır. C, D, F, G ve I işletmelerinin değerlerinin ise pozitif olduğu ve bu işletmelerin net çalışma sermayeleriyle faaliyet giderlerini karşılayabildikleri belirlenmiştir. B ve J işletmelerinin de dalgalı bir seyir izledikleri ancak genel olarak negatif değerlere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Burada da konaklama işletmelerine dönen varlıklarının finansmanında minimum finansman dengesini gözetmeleri ve bu bağlamda risk ve karlılık arasında sektörel gelişmelere bağlı olarak bir denge kurmaları önerilebilir. Ayrıca faaliyet giderlerini de (genel yönetim giderleri, satış pazarlama ve dağıtım giderleri gibi) kontrol altında tutmalarının önemli yararlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Konuyla ilgili literatür bağlamında konaklama işletmelerinin finansal başarısızlık risklerini ölçen kısıtlı sayıda çalışmaya ulaşılmış ancak Beaver modelini kullanarak BIST Konaklama işletmelerinde finansal başarısızlık riskini ölçen bir çalışmaya tarafımızca rastlanmamıştır. Bu kapsamda çalışma sonuçlarının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye’deki konaklama işletmeleri bağlamında Beaver modelinin finansal başarısızlık riskinin belirlenmesi açısından nasıl kullanılacağıyla ilgili yatırımcılara ve yöneticilere yararlı bilgiler sunacağı düşünülmektedir. Analizde sadece BIST’te işlem gören halka açık 11 konaklama işletmesinin olması, halka açık olmayan işletmelerden veri elde edilememesi ve zaman sınırının olması çalışmanın kısıtlarını oluşturmaktadır. Ayrıca konaklama işletmelerinin faaliyet alanlarının hepsinin konaklama olmakla birlikte yan faaliyet alanlarının da olduğu (yat marina işletmeciliği, alışveriş, ulaştırma gibi) göz ardı edilememelidir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda Türkiye’deki borsada işlem görmeyen konaklama işletmelerinin ve dünyadaki diğer konaklama işletmelerini de dahil ederek daha geniş örnekleme içeren çalışmaların yapılmasının daha genelleştirilebilir sonuçlara ulaşmada faydalı olacağı tarafımızca düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksu, A. (2000). Otel işletmelerinin başarısını etkileyen dış çevre faktörleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4), 269-281.
- Aktaş, R. (1991). *Endüstri işletmeleri için mali başarısızlık tahmini (Çok boyutlu model uygulaması)*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi: Ankara.
- Aktaş, R. (1993). *Endüstri işletmeleri için mali başarısızlık tahmini (Çok boyutlu model uygulaması)*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Altman, E. I. & Hotchkiss, E. (2006). *Corporate financial distress and bankruptcy: Predict and avoid bankruptcy, analyze and invest in distressed debt*, 3rd Edition. New Jersey: John Wiley&Sons.
- Aydın, N., Başar, M. & Coşkun, M. (2014). *Finansal yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Beaver, W. H. (1966). Financial ratios as predictors of failure. *Journal of Accounting Research*, 4, 71-11.
- Berk, N. (1998). *Finansal yönetim*. İstanbul: Türkmen Kitabevi
- Ceylan, A. (2001). *İşletmelerde finansal yönetim*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Cho, M. H. (1994). *Predicting business failure in the hospitality industry: An application of logit model*. Unpublished doctoral thesis, Virginia Tech, United States.
- Cihangir, M. & Kara, E. (2014). The reasons for financial failure in accommodation facilities: An analysis of the accommodation facilities in the Cappadocia Region/Turkey. *European Scientific Journal*, 10(22), 95-115.
- Diakomihalis, M. (2012). The accuracy of Altman's models in predicting hotel bankruptcy. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 2(2), 96-113.
- Elmas, B. (2013). *Finansal Analiz Uygulamaları*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Gu, Z. & Goa, L. (2000). A multivariate model for predicting business failures of hospitality firms. *Tourism and Hospitality Research: The Surrey Quarterly Review*, 2(1), 37-50.
- Haber, J. R. & College, I. (2005). Assessing how bankruptcy prediction models are evaluated. *Journal of Business & Economics Research*, 3(1), 87-92.

Jawabreh, O. A., Al Rawashdeh, F. & Senjelawi, O. (2017). Using Altman's Z-Score model to predict the financial failure of hospitality companies-case of Jordan. *International Journal of Information, Business and Management*, 9(2), 141-157.

Karaca, S. & Özen, E. (2017). Financial failure estimation of companies in BIST tourism index by Altman Model and its effect on market prices. *BRAND. Broad Research in Accounting, Negotiation, and Distribution*, 8(2), 11-23.

KAP, Kamuyu Aydınlatma Platformu (t.y.), 20 Temmuz 2018 tarihinde www.kap.org.tr adresinden alınmıştır.

Kandır, S. Y., Karadeniz, E., Özmen, M. & Önal, Y. B.(2008). Türk turizm sektöründe büyüme göstergelerinin turizm işletmelerinin finansal performansına etkisinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 211-237.

Kim, H. & Gu, Z. (2006a). A logistic regression analysis for predicting bankruptcy in the hospitality industry. *The Journal of Hospitality Financial Management*, 14(1), 17-34.

Kim, S. Y. & Upneja, A. (2013). Predicting restaurant financial distress using decision tree and AdaBoosted decision tree models. *Economic Modelling*, 36, 354-362.

Kwansa, F. A. & Parsa, H. G. (1990). Business failure analysis: An events approach. *Hospitality Research Journal*, 14(2), 23-34.

Lado-Sestayo, R., Otero-González, L., Vivel-Búa, M., & Martorell-Cunill, O. (2016). Impact of location on profitability in the Spanish hotel sector. *Tourism Management*, 52, 405-415.

Mammadli, A. & Helhel, Y. (2017). Fortune 100 listesinde yer alan turizm şirketleri için Altman Z Skor modeli kullanılarak iflas tahmini. 1. Uluslararası Turizmin Geleceği Kongresi: İnovasyon, Girişimcilik ve Sürdürülebilirlik Kongresi (Futourism 2017), *MEÜ. Turizm Fakültesi Yayınları*, 1, 1219-1226.

Mizdrakovic, V., Knezevic, G. & Stanic, N. (2015). Bankruptcy risk exposure of Serbian hotels in the period 2008-2012. *International Conference in Tourism*, Singidunum University, Belgrade, 164-167.

Met, Ö. (2013). *Turizm ve ağırlama işletmelerinde finansal analiz ve bir uygulama*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Okka, O. (2009). *Analitik finansal yönetim*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Özdemir, F. S. (2011). *Finansal raporlama sistemlerinin bilginin ihtiyaca uygunluğu açısından değerlendirilmesi: İMKB şirketlerinde finansal başarısızlık tahminleri yönüyle bir uygulama*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Pacheco, L. (2015). SMEs probability of default: The case of the hospitality sector. *Tourism & Management Studies*, 11(1), 153-159.

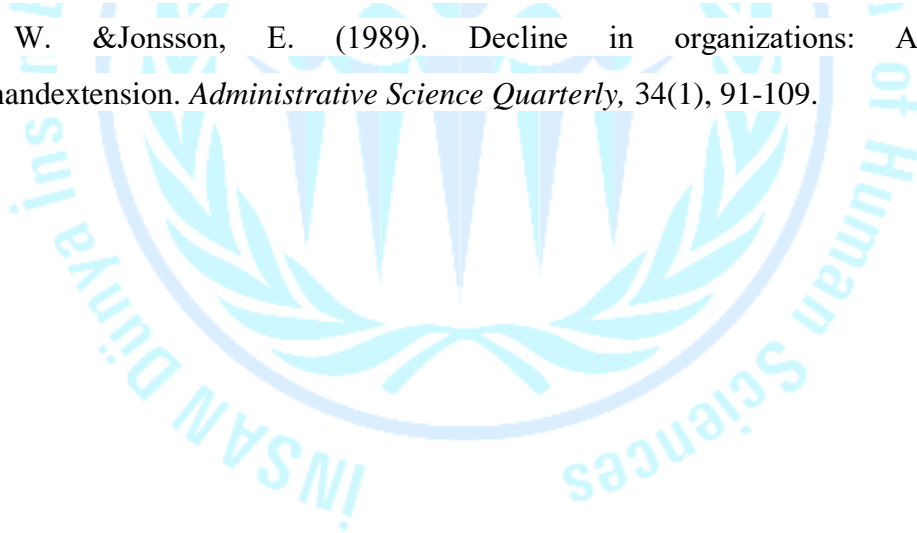
Poyraz, E. & Uçma, T. (2006). Türkiye’de faaliyet gösteren ihracatçı sektörlerin mali kriz ortamlarında finansal başarısızlıklarının Altman (Z-Score) modeli yardımıyla ölçülmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (32), 1-10.

Sevil, G., Başar, M. & Coşkun, M. (Eds.). (2013). *Finansal yönetim-II*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

TDK, Türk Dil Kurumu (t.y.). Büyük Türkçe sözlük. 26 Temmuz 2018 tarihinde www.tdk.gov.tr adresinden alınmıştır.

Türksoy, A. (2007). Konaklama işletmelerinde mali başarısızlığa yol açan etmenler. *Ege Akademik Bakış*, 7(1), 99-115.

Weitzel, W. & Jonsson, E. (1989). Decline in organizations: A literature integration and extension. *Administrative Science Quarterly*, 34(1), 91-109.

6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Akademik Motivasyon ve Siber Zorbalığın İncelenmesi

A. Nasır TÜRK⁵

Fatma Sema GÜRKAN⁶

Özet

Bu çalışma akademik motivasyon ve siber zorbalığın cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, internetin en çok kullanıldığı ortam, karne not ortalaması, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılığın varlığının ve ilişkisinin incelendiği ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Çalışmanın örneklemini Mersin’de bulunan Yenişehir Gazi Paşa Ortaokulu, Toroslar Bahriye Ortaokulu, Mezitli 75. Yıl Ortaokulu ve Akdeniz 24 Kasım Ortaokulu’nda 6 ve 7’inci sınıfta öğrenim gören 435 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonunu belirlemek üzere Akademik Motivasyon Ölçeği ve siber zorbalık düzeyini belirlemek için ise Siber Zorbalık Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca katılımcılara ait diğer demografik bilgileri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, 7. sınıf öğrencilerinin bilmeye yönelik motivasyon düzeyinin 6. sınıf öğrencilerinin bilmeye yönelik motivasyon düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, 7. sınıf öğrencilerin 6. sınıf öğrencilerine göre daha fazla siber zorba davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Ebeveynleri birlikte yaşayan öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin ebeveynleri birlikte yaşamayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. İnterneti daha çok internet kafede ve okul ortamında kullanan öğrencilerin motivasyon düzeyinin, interneti daha çok ev ortamında kullanan öğrencilerin motivasyon düzeyinden daha fazla olduğu görülmüştür. İnterneti daha çok internet kafede kullanan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinin, interneti daha çok ev ortamında kullanan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Karne not ortalaması arttıkça akademik motivasyon düzeyinin arttığı saptanmıştır. Benzer şekilde, karne not ortalaması yüksek olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Anne eğitim düzeyi arttıkça

⁵ Uzman A. Nasır Türk, Sınav Eğitim Kurumları, e-mail: suda_33@hotmail.com

⁶ Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sema Gürkan, Toros Üniversitesi, e-mail: sema.gurkan@toros.edu.tr

öğrencilerin akademik motivasyonlarının arttığı ve siber zorba davranışlar sergileme düzeyinin düştüğü gözlenmiştir. Baba eğitim düzeyinin ise siber zorbalık üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik motivasyon, siber zorbalık.

Investigation Of Academic Motivation And Cyber Bullying For 6th And 8th Grade Students

This study is a correlational research that to investigate whether there is a significant relationship between the academic motivation and cyber bullying with respect to gender, class level, cohabitation of parents, the most used environment of the internet, academic success and education level of mother and education level of father. 435 students were chosen from 6 and 7th grade students, studying at Gazi Paşa Ortaokulu, Bahriye Ortaokulu, 75. Yıl Ortaokulu ve 24 Kasım Ortaokulu, that are located in the county of Akdeniz, Toroslar, Mezitli and Yenişehir within the city of Mersin. To obtain the academic motivation of students, the academic motivation scale was used, while the cyber bullying scale was used to determine the cyber bullying scale of students. Furthermore, personal information forms were used to obtain demographic information of students.

This research revealed that the motivation of 7th grade students for learning is higher than the one of 6th grade students. In a similar trend, the 7th grade students showed a higher level of cyber bullying in compare to 6th grade students. The students that live together with their parents showed a higher academic motivation in compare to the students that live without their parents. Furthermore, it is observed that the motivation level of students who have the access to internet connection at internet cafes and school is higher than those that have a private internet access at their home. Additionally, the academic motivation of students increase when end of year point of students increase. In the contrary, the academic motivation of students increase when level of cyber bullying increase. It is also showed that the students whose mother have an education level lower than middle school degree have showed a higher motivation for success in compare to those whose mother have an education level higher than high school degree. Furthermore, those whose mother have an education level higher than university degree showed a lower level of cyber bullying in compare to those whose mother have an education level, lower than high school degree. In contrast, the level of students' father education level showed no effect on the level of cyber bullying.

Key words: Academic motivation, cyber bullying.

GİRİŞ⁷

Saldırganlık hayatın her döneminde ve tarih boyunca ilkel toplumlardan başlayarak çağdaş toplumlara kadar dünyanın her yerinde görülmüştür (Gökler, 2009). Zorbalık, saldırganlığın içinde yer alır. Bir eylemin zorbalık olabilmesi için sadece saldırganlık özelliği taşıması yeterli değildir. Aynı şekilde taraflardan birinin güçsüz olması, bir başka deyişle, güç dengesinin eşit olmaması gereklidir. Bunun yanında süreklilik özelliği taşıması, kasıtlı olması gibi özellikleri taşıması da gerekmektedir (Olweus, 1993).

Teknolojinin yaygın olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte geleneksel zorbalık kavramı genişleyerek internet üzerinden zorba davranışına dönüşmüştür (Ayas ve Horzum, 2011). Günümüzde, öğrenciler zamanlarının önemli bir bölümünü internette geçirmektedirler. İnternette yer alan sosyal medya programları ise öğrenciler için bir sosyalleşme aracı olarak görülmeye başlanmıştır. Eskiden vakitlerini sokakta, arkadaşlarıyla geçiren öğrenciler artık vakitlerinin önemli bir bölümünü yine arkadaşlarıyla sosyal medyada geçirmektedirler. Dolayısıyla, öğrencilerin akademik motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen zorbalık kavramı artık sosyal medyada karşımıza siber zorbalık olarak çıkmaktadır. Öğrencilerin eğitimden aldıkları faydanın en üst düzeye çıkarılması isteniyorsa siber zorbalık ile akademik motivasyon arasındaki ilişki ortaya çıkarılmalı ve siber zorbalığın akademik motivasyon üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak önlemler alınmalıdır.

Sanal zorbalık olarak ifade edilen siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir insana veya birçok insana ya da tüzel bir kişiliğe karşı yapılan teknik veya ilişkisel tarzda zarar verme davranışlarının tümüdür. Siber zorbalık ikiye ayrılır; birincisi teknik yönünü içeren elektronik zorbalık (electronic bullying), ikincisi ise olayın daha çok psikolojik yönünü belirten iletişim (e-iletişim) zorbalığıdır (Arıcak, 2011).

Son zamanlarda yapılan birçok araştırmada okullarda siber zorbalığın yaygın bir problem olduğunu vurgulanmaktadır (Raskauskas ve Stoltz, 2007). Patchin, Hinduja (2006) 13-18 yaşında olan öğrencilerin neredeyse yarısının siber zorbalık mağduru olduğunu ve her beş öğrenciden birinin siber zorba olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir başka çalışmada ise 18 yaşından küçük her dokuz öğrenciden birinin siber zorbalık yaptığı, üç kişiden birinin de siber zorbalığa maruz kaldığı tespit edilmiştir (Li, 2007). Bu oranların yüksekliği siber zorbalığın gençler arasında yaygın olduğunu göstermektedir. Okullarda görülen siber zorbalık durumları

---

⁷ Bu makale I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumunda sözlü olarak sunulan 6. Ve 7. Sınıf Öğrencilerinde Akademik Motivasyon Ve Siber Zorbalığın İncelenmesi isimli çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

(school bullying), dünyanın birçok ülkesinde önemli bir sorun olarak görülmektedir. Okul zorbalığı, güç dengesizliği olan durumlarda kasten ve sürekli olarak, güçlü olanın güçsüze zarar vermek maksadıyla meydana gelen saldırgan davranışların tümüdür (Olweus, 1993). Gizli numarayla aramalar, çağrılar, kimliğini gizleyerek mail gönderenler, hakaret tehdit içeren sözler, virüs göndermeler/bulaştırmalar, e-posta ve benzeri zararlı hareketler de siber zorbalık olarak tanımlanmaktadır (Arıcak, 2009).

Siber zorbalığa uğrayan öğrencilerin psikolojik açıdan olumsuz etkilendikleri ve onların okula yönelik fikirlerinin olumlu olmadığı gözlenmektedir. Birçok araştırmada sanal âlemde tacize uğrayan öğrencilerin okula gidemedikleri (Raskauskas ve Stoltz, 2007), okul akademik başarıların düştüğü, okula bağlılıklarının azaldığı, (Schneider, O'donnell, Stueve ve Coulter, 2012) görülmektedir. Özetle, siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin okul performanslarının düşme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Siber zorbalığın cinsiyetle ilişkisini inceleyen çalışmalar incelendiğinde, siber zorba davranışların kızlar tarafından daha fazla sergilendiği görülmüştür (Keith ve Martin, 2005). Kızlar ve erkekler arasında yapılan bir başka araştırma sonucunda ise siber zorba davranışlar sergileme açısından cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. (Topçu, Baker, Çapa ve Aydın, 2008).

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğrenciler içinde siber zorbalık ve mağduriyetin sürekli bir sorun olduğu görülmektedir. (Arıcak ve ark., 2008). Yapılan bu çalışmalarda ülkemizdeki siber zorba mağduru olan öğrencilerin oranının %36 olduğu görülmüştür. Erdur-Baker, Kavşut (2007) interneti sık kullanan 14-19 yaşlarındaki öğrencilerin siber zorbalıkta bulunduğunu rapor etmişlerdir. Çetin Peker, Eroğlu (2010) çalışmalarında, kız öğrencilerin internet bağımlılığının artmasının yaşam kalitelerinin düşmesine sebep olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, erkek öğrencilerde de internet bağımlılığının artmasının, siber zorba, siber kurban ve siber zorba/kurban olma olasılığını artırdığını belirtmiştir.

Siber zorbalık ve motivasyon ilişkisine bakılan çalışmalarda siber zorbalığın öğrenciler üzerinde olumsuz etkisinin olduğu görülmektedir. Okul çağındaki bu gençler siber zorbalıkla karşılaştığı zaman derslere karşı motivasyonları düştüğü, derslerden zayıf notlar aldıkları görülmektedir (Agatston, Kowalski ve Limber, 2007; Arıcak, 2011; Hinduja ve Patchin, 2008).

Siber zorbalık öğrencilerin okul başarısını önemli oranda azaltmaktadır. Araştırmalar siber zorbalığın öğrencilerin okul hayatlarında ki önemli problemlerden biri olduğunu

göstermektedir. Siber zorbalık davranışlarına maruz olan öğrencilerin okulu bırakma, derslere girememe, ders notlarında önemli düzeyde düşme, derslere motive olmama, akranlarıyla problem yaşama, sürekli tedirgin olma, yalnız hissetme ve çaresizlik gibi davranışları sergiledikleri görülmektedir (Beran ve Li, 2005). Bu durum, siber zorbalığın öğrencilerin akademik motivasyonu üzerinde olumsuz etkisi olabileceğini akıllara getirmektedir.

Siber zorbalık davranışlarına maruz olan öğrencilerin okulu bırakma, derslere girememe, ders notlarında önemli düzeyde düşme, derslere motive olmama, akranlarıyla problem yaşama, sürekli tedirgin olma, yalnız hissetme ve çaresizlik gibi davranışları sergiledikleri görülmektedir. Araştırmalar göstermektedir ki, siber zorba davranışlar, siber mağdurda derslere konsantre olamama, okul derslerinde başarısızlık, okula devamsızlık, derslerden korkma gibi birçok olumsuz etkiye sebep olabilmektedir (Beran ve Li, 2005). Bu durum, siber zorbalığın öğrencilerin akademik motivasyonu üzerinde olumsuz etkisi olabileceğini akıllara getirmektedir.

Akademik motivasyonu açıklamaya çalışan birçok teori bulunmaktadır (Vallerand ve ark., 1992). Bu teorilerden biri olan Özerklik Teorisi (Self-Determination Theory) motivasyonun, içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç boyuttan oluştuğunu ileri sürmektedir. Özerklik, bireyin tercihte bulunması ve bunları tecrübe etmesi anlamına gelmektedir. Özerlik kuramı ise özerkliği bireyin kendine ait hedefler belirlemesi ve bu hedeflere ulaşabilmek amacıyla önceliklerini belirleyerek motive olması ve sorumluluk alması olarak tanımlamıştır (Deci ve Ryan, 2000). Özerlik teorisi, bireylerin doğuştan gelen öğrenme isteği ve içsel uyarılma özelliğine sahip olduğunu kabul etmektedir (Deci, 1975).

Alanyazın incelendiğinde, siber zorbalığa uğrayan öğrencilerin akademik motivasyonunda düşüş olduğu gözlenmektedir (Beran ve Li, 2005). Fakat alanyazında, siber zorbalık yapan öğrencilerde, siber zorbalık ve akademik motivasyon ilişkisini inceleyen yeterince araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden, bu araştırma da, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Mersin ilinin Akdeniz, Toroslar, Yenişehir ve Mezitli ilçelerinde 6. ve 7. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerde akademik motivasyon ve siber zorbalığın incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanlar cinsiyet, sınıf, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, internetin en çok kullanıldığı ortam, karne not

ortalaması, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir?

2 Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar cinsiyet, sınıf, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, internetin en çok kullanıldığı ortam, karne not ortalaması, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, siber zorbalık ile akademik motivasyon arasındaki ilişkinin incelenmesini ve bu değişkenlerin cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve ebeveynlerin birlikte yaşama durumu değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediklerinin belirlenmesini amaçlayan ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, karşılaştırma ve ilişki sorularından oluşan çalışmalar için uygun görülmektedir. İlişkisel tarama modeli, karşılaştırma ve ilişki sorularından oluşan çalışmalar için uygun görülmektedir. İlişkisel tarama modelinde bağımsız değişkenlere müdahale edilmeden bu değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Mersin ilinin Akdeniz, Toroslar, Mezitli ve Yenişehir ilçelerinde bulunan ortaokullarda öğrenim gören 6. ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Tüm öğrencilere ulaşmak zaman ve kaynak yetersizliği ile mümkün olmadığından, araştırma, Akdeniz, Toroslar, Mezitli ve Yenişehir ilçelerinde bulunan ortaokullar içerisinde rastgele seçilen Akdeniz Gazi Paşa Ortaokulu, Toroslar Bahriye Ortaokulu, Mezitli 75. Yıl Ortaokulu ve Yenişehir 24 Kasım Ortaokulu'nda öğrenim gören 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinden yürütülmüştür. Dolayısıyla, örneklem seçiminde olasılıklı olmayan örnekleme türlerinden biri olan uygun örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız	169	47,60
Erkek	186	52,40
Sınıf		
6. sınıf	236	66,48
7. sınıf	119	33,52
Ebeveynlerin Birlikte Yaşama Durumu		
Birlikte	322	90,70
Ayrı	33	9,30
İnternetin En Çok Kullanıldığı Ortam		
İnternet Kafe	34	9,58
Okul	45	12,68
Ev	276	77,74
Karne Not Ortalaması		
45-65	69	19,44
66-85	132	37,18
86-100	154	43,38
Anne Eğitim Düzeyi		
Ortaokul Mezunu ve Altı	209	58,87
Lise Mezunu	99	27,89
Üniversite Mezunu	47	13,24
Baba Eğitim Düzeyi		
Ortaokul Mezunu ve Altı	202	57,22
Lise Mezunu	79	22,38
Üniversite Mezunu	72	20,40

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin %47,60'ının kız ve %52,40'ının erkek olduğu, %66,48'inin 6. sınıf ve %33,52'sinin 7. sınıf olduğu, %90,70'inin ebeveynlerinin birlikte ve %9,30'unun ise ebeveynlerinin ayrı yaşadığı, %19,44'ünün not ortalamasının 45-65 aralığında, %37,18'inin not ortalamasının 66-85 aralığında ve %43,48'inin not ortalamasının 86-100 aralığında olduğu, %58,87'sinin anne eğitim düzeyinin ortaokul mezunu ve altında, %27,89'unun lise mezunu ve %13,24'ünün üniversite mezunu olduğu ve %57,22'sinin baba eğitim düzeyinin ortaokul mezunu ve altında, %22,38'inin lise mezunu ve %20,40'ının üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Siber Zorbalık Ölçeği ve Akademik Motivasyon Ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda öğrencilere ait cinsiyet, sınıf, ebeveynlerin birlikte yaşama durumu, internetin en çok kullanıldığı ortam, karne not ortalaması, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine ait bilgiler sorulmuştur.

2.3.2. Siber Zorbalık Ölçeği

Bu araştırmada, Arıca, Kınay ve Tanrıku'nun (2012) geliştirdiği Siber Zorbalık Ölçeği (SZÖ) kullanılmıştır. Ölçek, 24 maddeden oluşmakta olup dördü (Hiçbir Zaman, Bazen, Çoğu Zaman, Her Zaman) skala üzerinden yanıtlanmaktadır. "Hiçbir Zaman" bir puan olarak, "Her Zaman" yanıtı ise dört puan olarak değerlendirilmektedir. Böylece ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 96 olmaktadır. Puanların yükselmesi siber zorbalığın yüksekliğine işaret etmektedir.

Siber Zorbalık Ölçeği'nin yapı geçerliği açılımlı faktör analizi (AFA) ile incelenmiştir. AFA sonuçları SBÖ'nün tek faktörlü yapısının sağlandığını ve tek faktörlü yapının ölçeğe ait varyansın %50,58'ini açıkladığını göstermiştir. Siber Zorbalık Ölçeğinin güvenilirliği ise Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğe ilişkin hesaplanan Cronbach alfa katsayısının 0.95 olduğu görülmüştür.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden elde edilen bulgular hep birlikte değerlendirildiğinde Siber Zorbalık Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir olduğu ve bu çalışmada kullanılmasında herhangi bir engel olmadığı sonucuna varılmıştır.

2.3.3. Akademik Motivasyon Ölçeği

Özerklik Teorisi temel alınarak, Vallerand ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen Akademik Motivasyon Ölçeği-AMÖ (Academic Motivation Scale-AMS) Yurt ve Bozer (2015) Türk kültürüne uyarlanmıştır. AMÖ, 28 maddeden oluşan yedili Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte "Neden okula gidiyorsunuz?" sorusu ve hemen altında "Çünkü..." ifadesi yer almaktadır. Katılımcılar ölçekteki maddeleri "Çünkü..." ifadesi ile tamamlayarak 1 (hiç uyuşmuyor) ile 7 (tam olarak uyuşuyor) arasında değişen derecelere değerlendirmektedir.

AMÖ; bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon-dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere yedi boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin boyutlarından alınan puanlar 4-28 puan arasında değişmekte ve ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir. Ölçekte sadece Motivasyonsuzluk boyutundaki ifadeler olumsuzdur, örneğin; “...Dürüst olmak gerekirse, bilmiyorum, aslında okulda boşa zaman harcıyordum gibi geliyor.” gibi. Ancak puanlama yapılırken bu maddeler diğer maddeler gibi puanlanmaktadır. Bir başka deyişle, ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır (Vallerand ve ark., 1992). Ölçeğin her bir boyutundan alınabilecek en yüksek puan 28, en düşük puan ise 7’dir. Puanın 28 değerine yakın olması, öğrencilerin akademik motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu yönünde değerlendirilebilir.

Akademik Motivasyon Ölçeği’nin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. DFA sonuçları AMÖ’nün yedi faktörlü yapısının kabul edilebilir düzeyde uyum değerlerine sahip olduğunu göstermiştir (Yurt ve Bozer, 2015).

Akademik Motivasyon Ölçeğinin güvenilirliği ise Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin boyutlarına ilişkin hesaplanan Cronbach alfa katsayılarının .61 ile .80 arasında değiştiği görülmüştür (Yurt ve Bozer, 2015).

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden elde edilen bulgular hep birlikte değerlendirildiğinde Akademik Motivasyon Ölçeği’nin geçerli ve güvenilir olduğu ve bu çalışmada kullanılmasında herhangi bir engel olmadığı sonucuna varılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada soru formundan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 20,0 paket programı kullanılmıştır.

Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği ve Akademik Motivasyon Ölçeği’nden aldıkları puanların araştırmada kullanılan değişkenlere göre karşılaştırılmasında kullanılacak olan hipotez testlerine karar vermek adına ölçeklerden alınan puanların normal dağılıma uyumu Kolmogorov-Smirnov testi, QQ plot grafiği ve çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiş ve veri setinin normal dağılıma uyduğu tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği ve Akademik Motivasyon Ölçeği’nden aldıkları puanların araştırmada kullanılan değişkenlere göre karşılaştırılmasında parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyete ve

ebeveynlerin birlikte yaşama durumuna, sınıfa göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında, bağımsız değişken 2 kategoriden oluştuğundan dolayı bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Öğrencilerin anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, karne not ortalaması ve internet kullanım ortamına göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ise bağımsız değişken 3 kategoriden oluştuğundan dolayı varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonuçlarına göre bağımsız değişkenin kategorileri arasında fark çıkması durumunda, farkın hangi kategoriden kaynaklandığının belirlenmesi için varyanslar homojen olmadığından dolayı Tamhane T² testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermekte midir?

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Akademik Motivasyon						
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Kadın	169	23,36	4,64	1,265	0,207
	Erkek	186	22,60	6,57		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Kadın	169	22,34	4,55	0,220	0,826
	Erkek	186	22,22	5,91		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Kadın	169	17,19	6,42	-1,371	0,171
	Erkek	186	18,10	6,12		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Kadın	169	20,25	5,38	-1,614	0,107
	Erkek	186	21,20	5,67		
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	Kadın	169	21,80	4,52	-1,266	0,206
	Erkek	186	22,49	5,55		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Kadın	169	24,77	4,28	1,293	0,197
	Erkek	186	24,10	5,49		
Motivasyonsuzluk	Kadın	169	8,33	6,08	-0,899	0,369
	Erkek	186	8,92	6,10		

* $p < 0,05$

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya içsel motivasyon, içe

yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$).

3.2. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

	Sınıf	n	$\bar{x}$	s	t	p
Akademik Motivasyon						
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	6. Sınıf	236	22,19	6,16	-3,592	0,000
	7. Sınıf	119	24,47	4,42		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	6. Sınıf	236	21,90	5,48	-1,870	0,062
	7. Sınıf	119	23,0	4,83		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	6. Sınıf	236	17,71	6,56	0,205	0,838
	7. Sınıf	119	17,57	5,66		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	6. Sınıf	236	20,47	5,65	-1,329	0,185
	7. Sınıf	119	21,30	5,30		
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	6. Sınıf	236	22,27	5,38	-0,620	0,536
	7. Sınıf	119	21,94	4,47		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	6. Sınıf	236	24,31	4,97	0,560	0,576
	7. Sınıf	119	24,63	4,93		
Motivasyonsuzluk	6. Sınıf	236	8,55	6,01	-0,361	0,718
	7. Sınıf	119	8,80	6,26		

* $p<0,05$

Öğrencilerin sınıflarına göre Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında sınıfa göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 7. sınıf öğrencilerinin bilmeye yönelik içsel motivasyon puanları ortalamasının (24,47) 6. sınıf öğrencilerinin bilmeye yönelik içsel motivasyon puanları ortalamasına (22,19) göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olmasıdır.

3.3. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar ebeveynlerin birlikte yaşama durumuna göre anlamlı fark göstermekte midir?

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre karşılaştırılması

	E.B.Y.D	n	$\bar{x}$	s	t	p
Akademik Motivasyon						
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Birlikte	322	23,00	5,81	0,471	0,638
	Ayrı	33	22,51	4,99		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Birlikte	322	22,52	5,22	2,723	0,007
	Ayrı	33	19,90	5,52		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Birlikte	322	17,90	6,21	2,257	0,025
	Ayrı	33	15,33	6,43		
İçe Yansıyan Dışsal Motivasyon	Birlikte	322	21,02	5,47	2,889	0,004
	Ayrı	33	18,12	5,67		
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	Birlikte	322	22,56	4,75	3,736	0,001
	Ayrı	33	18,21	6,52		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Birlikte	322	24,64	4,72	2,095	0,043
	Ayrı	33	22,21	6,50		
Motivasyonsuzluk	Birlikte	322	8,72	6,29	1,324	0,191
	Ayrı	33	7,81	3,38		

* $p < 0,05$

Öğrencilerin ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu farkın sebebi, tüm alt boyutlar için, ebeveynleri birlikte yaşayan öğrencilerin motivasyon puanlarının ebeveynleri birlikte yaşamayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olmasıdır.

3.4. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre karşılaştırılması

Akademik Motivasyon	İ. E.Ç.K.O.	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	İnternet Kafe	34	26,79	2,10	42,869	0,000	1 ve 3
	Okul	45	26,80	1,94			2 ve 3
	Ev	276	21,86	5,98			3
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	İnternet Kafe	34	25,91	2,50	9,868	0,000	1 ve 3
	Okul	45	24,44	4,74			2 ve 3
	Ev	276	21,47	5,36			3
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	İnternet Kafe	34	25,02	3,12	6,680	0,001	1 ve 3
	Okul	45	21,60	5,55			1 ve 2
	Ev	276	16,11	5,73			2 ve 3
İççe Yansıyan Dışsal Motivasyon	İnternet Kafe	34	24,85	4,00	4,623	0,010	1 ve 3
	Okul	45	22,93	4,96			2 ve 3
	Ev	276	19,89	5,49			3
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	İnternet Kafe	34	25,70	2,85	6,191	0,002	1 ve 3
	Okul	45	23,51	4,73			2 ve 3
	Ev	276	21,50	5,15			3
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	İnternet Kafe	34	26,82	1,38	20,198	0,000	1 ve 3
	Okul	45	26,42	2,86			2 ve 3
	Ev	276	23,80	5,32			3
Motivasyonsuzluk	İnternet Kafe	34	10,29	8,33	25,897	0,000	1 ve 3
	Okul	45	10,37	8,55			2 ve 3
	Ev	276	12,15	5,16			3

* $p < 0,05$

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu farkın

sebebi, en çok internet kafe ve okulda internet kullanan öğrencilerin bilmeye yönelik içsel motivasyon puanlarının en çok, ev ortamında internet kullanan öğrencilerin bilmeye yönelik içsel motivasyon puanlarına göre anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, en çok internet kafe ve okulda internet kullanan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon puanlarına göre anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebeplerinden biri, en çok internet kafe ortamında internet kullanan öğrencilerin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanlarının en çok okul ortamında internet kullanan öğrencilerin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksek olmasıdır. Bir diğer sebep ise, en çok okul ortamında internet kullanan öğrencilerinin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan içe yansıyan dışsal motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, en çok internet kafe ve okulda internet kullanan öğrencilerin içe yansıyan dışsal motivasyon puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin içe yansıyan dışsal motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan dışsal motivasyon dış düzenleme alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, en çok internet kafe ve okulda internet kullanan öğrencilerin dışsal motivasyon dış düzenleme puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin dışsal motivasyon dış düzenleme puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, en çok internet kafe ve okulda internet kullanan öğrencilerin belirlenmiş dışsal motivasyon puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin belirlenmiş dışsal motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan motivasyonsuzluk alt boyutundan aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, en çok internet kafe ve okulda internet kullanan öğrencilerin motivasyonsuzluk puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin motivasyonsuzluk puanlarından anlamlı bir şekilde düşük olmasıdır.

3.5. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar karne not ortalamasına göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların karne not ortalamasına göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların karne not ortalamasına göre karşılaştırılması

Akademik Motivasyon	Not Ortalaması	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	45-65 aralığı	58	18,87	7,60	17,811	0,00 0	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	23,36	5,42			
	86-100 aralığı	144	23,89	4,64			
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	45-65 aralığı	58	19,03	5,48	13,590	0,00 0	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	22,96	4,43			
	86-100 aralığı	144	22,70	5,29			
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	45-65 aralığı	58	14,55	6,75	8,321	0,00 0	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	18,45	6,43			
	86-100 aralığı	144	17,79	5,67			
İçte Yansıyan Dışsal Motivasyon	45-65 aralığı	58	19,06	6,22	3,054	0,00 0	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	20,54	5,03			
	86-100 aralığı	144	21,17	5,51			
Dışsal Motivasyon Dışı Düzenleme	45-65 aralığı	58	19,36	6,53	12,152	0,00 0	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	21,80	4,40			
	86-100 aralığı	144	23,06	4,39			
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	45-65 aralığı	58	20,79	7,03	18,938	0,00 0	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	25,05	4,42			
	86-100 aralığı	144	25,05	3,86			
Motivasyonsuzluk	45-65 aralığı	58	11,24	6,65	7,544	0,00 1	1 ve 2 1 ve 3
	66-85 aralığı	121	8,27	5,68			
	86-100 aralığı	144	7,68	5,91			

* $p < 0,05$

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (18,87) sahip öğrencilerin bilmeye yönelik içsel motivasyon puanlarının 66-85 (23,36) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (23,89) sahip öğrencilerin bilmeye yönelik içsel motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (19,03) sahip öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon puanlarının

66-85 (22,96) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (22,70) sahip öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (14,55) sahip öğrencilerin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanlarının 66-85 (18,45) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (17,79) sahip öğrencilerin uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan içe yansıyan dışsal motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (19,06) sahip öğrencilerin içe yansıyan dışsal motivasyon puanlarının 66-85 (20,54) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (21,17) sahip öğrencilerin içe yansıyan dışsal motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan dışsal motivasyon dış düzenleme alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (19,36) sahip öğrencilerin dışsal motivasyon dış düzenleme puanlarının 66-85 (21,80) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (23,06) sahip öğrencilerin dışsal motivasyon dış düzenleme puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (20,79) sahip öğrencilerin belirlenmiş dışsal motivasyon puanlarının 66-85 (25,05) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (25, 05) sahip öğrencilerin belirlenmiş dışsal motivasyon puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan motivasyonsuzluk alt boyutundan aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (11,24) sahip öğrencilerin motivasyonsuzluk puanlarının 66-85 (8,27) ve 86-100

aralığında karne not ortalamasına (7,68) sahip öğrencilerin motivasyonsuzluk puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksek olmasıdır.

3.6. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 7'da verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

Akademik Motivasyon	Not Ortalaması	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	209	23,35	5,54	1,411	0,245	
	Lise mezunu	99	22,62	5,39			
	Üniversite mezunu	47	21,93	7,10			
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	209	22,81	4,65	3,133	0,045	1 ve 3
	Lise mezunu	99	21,81	5,66			
	Üniversite mezunu	47	20,87	6,76			
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	209	18,08	5,76	2,093	0,125	
	Lise mezunu	99	16,57	7,28			
	Üniversite mezunu	47	18,12	5,99			
İçer Yansıyan Dışsal Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	209	21,04	5,45	0,794	0,453	
	Lise mezunu	99	20,47	5,81			
	Üniversite mezunu	47	20,04	5,42			
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	Ortaokul mezunu ve altı	209	22,76	4,85	3,923	0,021	1 ve 2
	Lise mezunu	99	21,06	5,67			
	Üniversite mezunu	47	21,82	4,47			
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	209	24,78	4,73	1,674	0,189	
	Lise mezunu	99	23,68	5,55			
	Üniversite mezunu	47	24,34	4,48			
Motivasyonsuzluk	Ortaokul mezunu ve altı	209	8,27	6,03	0,946	0,389	
	Lise mezunu	99	9,22	6,10			
	Üniversite mezunu	47	9,06	6,31			

* $p < 0,05$

Öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya içsel motivasyon, içer yansıyan dışsal motivasyon, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, anne eğitim düzeyi ortaokul ve altı olan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon puanlarının (22,81) anne eğitim düzeyi üniversite mezunu olan öğrencilerin başarıya yönelik içsel motivasyon puanlarından (20,87) anlamlı bir şekilde daha yüksek olmasıdır.

Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan dışsal motivasyon dış düzenleme alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, anne eğitim düzeyi ortaokul ve altı olan öğrencilerin dışsal motivasyon dış düzenleme puanlarının (22,76) anne eğitim düzeyi lise mezunu olan öğrencilerin dışsal motivasyon dış düzenleme puanlarından (21,06) anlamlı bir şekilde daha yüksek olmasıdır.

3.7. Öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanlar baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin akademik motivasyon ölçeği'nden aldıkları puanların baba eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Akademik Motivasyon Ölçeği'nden aldıkları puanların baba eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

Akademik Motivasyon	Not Ortalaması	n	$\bar{x}$	s	F	p
Bilmeye Yönelik İçsel Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	202	22,87	5,98	1,127	0,325
	Lise mezunu	79	22,41	5,06		
	Üniversite mezunu	72	23,79	5,78		
Başarıya Yönelik İçsel Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	202	22,70	4,99	1,561	0,211
	Lise mezunu	79	21,86	5,73		
	Üniversite mezunu	72	21,55	5,64		
Uyarım Yaşamaya Yönelik İçsel Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	202	17,80	6,19	1,417	0,244
	Lise mezunu	79	16,64	7,12		
	Üniversite mezunu	72	18,26	5,40		

İçer Yansıyan Dışsal Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	202	20,49	5,36	1,577	0,218
	Lise mezunu	79	21,75	5,49		
	Üniversite mezunu	72	20,52	6,03		
Dışsal Motivasyon Dış Düzenleme	Ortaokul mezunu ve altı	202	22,05	4,90	0,205	0,815
	Lise mezunu	79	22,11	6,11		
	Üniversite mezunu	72	22,50	4,46		
Belirlenmiş Dışsal Motivasyon	Ortaokul mezunu ve altı	202	24,69	5,00	2,988	0,052
	Lise mezunu	79	23,22	5,83		
	Üniversite mezunu	72	24,93	3,49		
Motivasyonsuzluk	Ortaokul mezunu ve altı	202	8,42	6,31	0,374	0,688
	Lise mezunu	79	8,97	5,51		
	Üniversite mezunu	72	9,01	6,12		

* $p < 0,05$

Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

3.8. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermekte midir?

Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	F	p
Siber Zorbalık	Kız	169	28,42	3,50	-0,170	0,865
	Erkek	186	28,48	3,49		

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin siber zorbalık düzeyleri benzer bulunmuştur.

3.9. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanların sınıf düzeyine göre karşılaştırılması

	Sınıf	n	$\bar{x}$	s	F	p
Siber Zorbalık	6. Sınıf	236	27,80	2,48	-4,301	0,000
	7. Sınıf	119	29,77	4,65		

Öğrencilerin sınıflarına göre Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). 7. Sınıf öğrencilerinin siber zorbalık puanları ortalaması (29,77) 6. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık puan ortalamasına (27,80) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

3.10. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar ebeveynlerin birlikte yaşama durumuna göre anlamlı fark göstermekte midir?

Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanların ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre karşılaştırılması

	E.B.Y.D	n	$\bar{x}$	s	F	p
Siber Zorbalık	Birlikte	322	28,33	3,30	-1,575	0,124
	Ayrı	33	29,69	4,86		

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin ebeveynlerinin birlikte yaşama durumuna göre Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Ebeveynleri birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin siber zorbalık düzeyleri benzer bulunmuştur.

3.11. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanların internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre karşılaştırılması

	İ.E.Ç.K.O	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Siber Zorbalık	İnternet Kafe	34	32,52	4,62	34,178	0,000	1 ve
	Okul	45	26,80	3,46			2
	Ev	276	28,22	2,94			1 ve 3 2 ve 3

Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu farkın sebeplerinden biri, en çok internet kafe ortamında internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık puanlarının en çok ev ortamında internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır. Bir diğer sebep ise, en çok internet ev ortamında internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık puanlarının en çok okul ortamında internet kullanan öğrencilerin siber zorbalık puanlarından anlamlı bir şekilde yüksek olmasıdır.

3.12. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar karne not ortalamasına göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların karne not ortalamasına göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanların karne not ortalamasına göre karşılaştırılması

	K.N.O	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Siber Zorbalık	45-65 aralığı	58	30,05	5,21	8,624	0,00 0	1 ve 2
	66-85 aralığı	121	28,29	3,08			1 ve 3
	86-100 aralığı	144	27,86	2,67			

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında karne not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, 45-65 aralığında karne not ortalamasına (30,05) sahip öğrencilerin siber zorbalık puanlarının 66-85 (28,29) ve 86-100 aralığında karne not ortalamasına (27,86) sahip öğrencilerin siber zorbalık puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksek olmasıdır.

3.13. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Anne Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Siber Zorbalık	Ortaokul mezunu ve altı	209	28,8 4	3,79	4,583	0,011	1 ve 3
	Lise mezunu	99	28,2 3	3,13			2 ve 3
	Üniversite mezunu	47	27,2 1	2,30			

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farkın sebebi, anne eğitim düzeyi üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık puanlarının (27,21) anne eğitim düzeyi ortaokul ve altı mezunu (28,84) ve lise mezunu (28,23) olan öğrencilerin siber zorbalık puanlarından anlamlı bir şekilde daha düşük olmasıdır.

3.14. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanlar baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanların baba eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin siber zorbalık ölçeği'nden aldıkları puanların baba eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Baba Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark
Siber Zorbalık	Ortaokul mezunu ve altı	202	28,70	3,87	1,765	0,173	Yok
	Lise mezunu	79	28,12	2,49			
	Üniversite mezunu	72	27,91	3,00			

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre Siber Zorbalık Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını tespit edilmiştir ($p>0,05$). Baba eğitim düzeyi farklı olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyleri benzer bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir. Alanyazında, bu çalışmada elde edilen bulguları destekleyen çalışmalar olduğu gibi (Canbay, 2016; Taşkın, 2015, Seyis, 2011), farklı bulguların elde edildiği çalışmalarda (Özer ve Motorcan, 2013; Eymur ve Geban, 2011) bulunmaktadır. Farklı sonuçların elde edilmesi, araştırmalarda kullanılan farklı örneklemelerden kaynaklandığı söylenebilir.

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan alt boyutlardan yalnız bilmeye yönelik motivasyon alt boyutunun sınıf düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. 7. sınıfta bulunan öğrencilerin bilmeye yönelik motivasyonunun 6. sınıf öğrencilerinden daha fazla olması üst sınıf düzeylerine çıkıldıkça bilmeye yönelik

motivasyonun arttığını göstermektedir. Alanyazında, bu çalışmada elde edilen bulguyu destekleyen çalışmalar (Canbay, 2016; Taşkın, 2015) bulunduğu gibi, farklı bulgular elde edilen çalışmalarda (Akbaşlı, Kubilay ve Durnalı, 2017) bulunmaktadır. Bu durum ise, alanyazındaki çalışmaların farklı örneklemeler üzerinde uygulanmış olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutları ebeveynlerin birlikte yaşama durumuna göre anlamlı fark göstermektedir. Ebeveynleri birlikte yaşayan öğrencilerin yukarıda verilen boyutların hepsi için daha yüksek motivasyon puanlarına sahip olduğu bulgusundan ebeveynlerin birlikte yaşamasının öğrencinin akademik motivasyonunu arttırdığı sonucu çıkarılabilir.

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutları internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre anlamlı fark göstermektedir. İnternet kullanımını daha çok internet kafede ve okul ortamında gerçekleştiren öğrencilerin motivasyon düzeylerinin, internet kullanımını daha çok ev ortamında gerçekleştiren öğrencilerden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon alt boyutları karne not ortalamasına göre anlamlı fark göstermektedir. Karne not ortalaması 45-65 aralığında olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyinin karne not ortalaması 65'in üstünde olan öğrencilerin akademik motivasyon düzeyinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, öğrencilerin akademik motivasyonu arttıkça başarı düzeylerinin arttığı sonucuna varılabilir. Alanyazında, bu çalışmadan elde edilen bulguları destekleyen çalışmalar (Uyulgan ve Akkuzu, 2014; Özer ve Motorcan, 2013; Eymur ve Geban, 2011; Kusrkar, Ten Cate, Vas, Westers ve Croiset, 2012; Seyis, 2011; Guay, Ratelle, Roy ve Litalien, 2010; Guay ve Vallerand, 1997; Fortier, Vallerand, Guay, 1995) bulunması, bu çalışmadan elde edilen bulgunun güvenilirliğini arttırmaktadır.

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan başarıya yönelik içsel motivasyon ve dışsal motivasyon dış düzenleme alt boyutlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi düştükçe başarıya yönelik motivasyonun yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, eğitim düzeyi düşük olan annelerin çocuklarını başarıya odaklamalarıyla açıklanabilir. Elde edilen bu bulgu, anne eğitim düzeyinin yükselmesiyle çocukların sadece başarılı olmak yerine öğrenmeye odaklanmaları ile de açıklanabilir.

Çalışma sonucunda, Akademik Motivasyon Ölçeği'nde yer alan bilmeye yönelik içsel motivasyon, başarıya yönelik içsel motivasyon, uyarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon, içe yansıyan dışsal motivasyon, dışsal motivasyon dış düzenleme, belirlenmiş dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk alt boyutları baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir. Buna göre, baba eğitim düzeyinin öğrencilerin akademik motivasyonlarında herhangi bir farklılaşmaya neden olmayacağı sonucu çıkarılabilir.

Çalışma sonucunda, siber zorbalığın cinsiyete göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir. Alanyazında bu bulgusu destekleyen çalışmalar (Arıcak, 2009; Topçu, Baker, Çapa ve Aydın, 2008; Williams ve Guerra, 2007; Patchin ve Hinduja, 2006) bulunduğu gibi, farklı bulguların elde edildiği çalışmalarda (Erdur-Baker ve Kavuştur, 2007; Keith ve Mantin, 2005) bulunmaktadır. Buna çalışmada elde edilen bulguya göre, cinsiyetin öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinde herhangi bir farklılaşmaya neden olmayacağı sonucu çıkarılabilir.

Çalışma sonucunda, siber zorbalık sınıf düzeyinin göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. 7. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeyinin 6. sınıf öğrencilerinin siber zorbalık düzeyinden daha fazla olduğu görülmüştür. Alanyazında bu çalışmadan elde edilen bulguyu destekleyen çalışmalar (Ayas ve Horzum, 2011; Kowalski ve Limber, 2007) yer aldığı gibi, farklı bulguların elde edildiği çalışmalarda (Yaman ve Sönmez, 2015; Özdemir ve Akar, 2011) yer almaktadır. Çalışmalar sonucunda farklı bulguların elde edilmesi, araştırmalarda kullanılan farklı örneklemelerden kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmadan elde edilen bulguya göre, üst sınıf düzeylerine çıkıldıkça siber zorbalık düzeyinin arttığı sonucuna varılabilir.

Çalışma sonucunda, siber zorbalığın ebeveynlerin birlikte yaşama durumuna göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Buna göre, ebeveynlerin birlikte yaşama durumunun öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinde herhangi bir farklılaşmaya neden olmayacağı sonucu çıkarılabilir.

Çalışma sonucunda, siber zorbalığın internetin en çok kullanıldığı ortam değişkenine göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. İnternet kullanımını daha çok internet kafede gerçekleştiren öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinin ev ortamında internet kullanan öğrencilerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Alanyazında bu çalışmadan elde edilen bulguyu destekleyen çalışmaların (Kavuk ve Keser, 2016; Ybarra, Espelage ve Mitchell, 2007; Ybarra ve Mitchell, 2004) bulunması elde edilen bulgunun güvenilirliğini artırmaktadır. Buna göre, internet ortamındaki denetimsizliğin siber zorbalık davranışı gösterme ihtimalini arttırdığı sonucu çıkarabilir.

Çalışma sonucunda, siber zorbalığın karne not ortalamasına göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Karne not ortalaması 45-65 aralığında olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinin karne not ortalaması 65'in üstünde olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında da siber zorbalık arttıkça akademik başarının düştüğüne dair çalışmaların (Ybarra, Diener-West ve Leaf, 2007; Raskauskas ve Stoltz, 2007; Beran ve Li, 2005) yer alması, bu çalışmadan elde edilen bulgunun güvenilirliğini arttırmaktadır.

Çalışma sonucunda, siber zorbalığın anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi üniversite mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinin anne eğitim düzeyi lise mezunu ve altı olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyinden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında bu çalışmadan elde edilen bulguları destekleyen çalışmaların yer alması (Akbaba ve Eroğlu, 2013; Sarak, 2012), bu çalışmadan elde edilen bulgunun güvenilirliğini arttırmaktadır. Buna göre, anne eğitim düzeyi düştükçe öğrencilerde siber zorba davranışların gözlenme ihtimalinin arttığı ifade edilebilir.

Çalışma sonucunda, siber zorbalığın baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği belirlenmiştir. Alanyazında, bu çalışmadan elde edilen bulguyu destekleyen çalışmalar (Akbaba ve Eroğlu, 2013; Sarak, 2012) olduğu gibi farklı bulgular elde edildiği çalışmalarda (Serin, 2012) yer almaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre, baba eğitim düzeyinin öğrencilerin siber zorbalık düzeylerinde herhangi bir farklılaşmaya neden olmayacağı sonucuna varılabilir.

KAYNAKLAR

- Agatston, P. W., Kowalski, R. ve Limber S.** (2007). Students' perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41 (6), 59-60.
- Akbaba, S. ve Eroğlu, Y.** (2013). İlköğretim Öğrencilerinde Siber Zorbalık ve Mağduriyetin Yordayıcıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (1), 105-121.
- Akbaşı, S., Kubilay, S. ve Durnalı, M.** (2017). Önlisans öğrencilerinin gelecek beklentileri ile akademik motivasyonlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14 (4), 4678 - 4693.
- Arıcak, O.T.** (2009). Psychiatric Symptomatology As A Predictor Of Cyberbullying Among University Students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34 (1), 167-184.
- Arıcak, O.T.** (2011). Siber zorbalık: gençlerimizi bekleyen yeni tehlike. *Kariyer Penceresi*, 2 (6), 10-12.
- Arıcak, O. T., Kınay, H. ve Tanrıkulu, T.** (2012). Siber Zorbalık Ölçeği'nin İlk Psikometrik Bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 101-114.
- Arıcak, O. T., Siyahhan, S., Uzunhasanođlu, A., Sarıbeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N.** (2008). Cyberbullying among Turkish students. *Cyberpsychology and Behavior*, 11(3), 253-261.
- Ayas, T. ve Horzum, B. M.** (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sanal Zorba ve Mağdur Olma Düzeylerinin Okul Türü ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 10 (20), 139-159.
- Beran, T. ve Li, Q.** (2005). Cyber Harassment: A Study of New Method For An Old Behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32 (3), 265-277.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.** (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Canbay, F.** (2016). *Türkiye'de bir üniversitedeki İngiliz dili eğitimi öğrencilerinin akademik motivasyon ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Mersin.
- Çetin, B., Peker, A. ve Eroğlu, Y.** (2010). Kız öğrencilerde siber zorba ve kurban olmanın yordayıcıları olarak internet bağımlılığı ve yaşam doyumu. Keser, N., Baytekin, B. (Eds).

- 1.Uluslararası Kadın ve Sağlık Kongresi Kongre Kitabı (ss.181-186). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Kadın Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- Deci, E. L.** (1975). *Intrinsic motivation*. New York: Plenum.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M.** (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Eymur, G. ve Geban, Ö.** (2011). Kimya Öğretmeni Adaylarının Motivasyon ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36 (161), 246-256.
- Fortier, M. S., Vallerand, R. J. ve Guay, F.** (1995). Academic motivation and school performance: toward a structural model. *Contemporary Educational Psychology*, 20, 257-274.
- Gökler, R.** (2007). *İlköğretim Öğrencilerinde Akran Zorbalığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Guay, F., Ratelle, C. F., Roy, A. ve Litalien, D.** (2010). Academic self-concept, autonomous academic motivation, and academic achievement: Mediating and additive effects. *Learning and Individual Differences*, 20, 644–653.
- Guay, F. ve Vallerand, R. J.** (1997). Social context, student’s motivation and academic achievement: Toward a process model. *Social Psychology of Education*, 1, 211-213.
- Hinduja, S. ve Patchin, J. W.** (2008). Cyberbullying: An Exploratory Analysis Of Factors Related To Offending And Victimization. *Deviant Behavior*, 29 (2), 129-156.
- Kavuk, M., Keser, H.** (2016). *İlköğretim Okullarında Siber Zorbalık*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, ISSN: 1300-5340. DOI: 10.16986/HUJE. 2015014222.
- Keith, S. ve Martin, M.** (2005). Cyber bullying: Creating a culture of respect in a cyber world. *Reclaiming Children and Youth*, 13 (4), 224-228.
- Kowalski, R. M., Limber, S. P.** (2007). Electronic Bullying Among Middle School Students. *Journal Of Adolescent Health*, 41 (6), 22-30.
- Kusurkar, R. A., Croiset, G., Galindo-Garré, F. ve Cate, O. T.** (2013). Motivational profiles of medical students: Association with study effort, academic performance and exhaustion. *BMC Medical Education*, 13, 87.

- Li, Q.** (2007). New bottle but old wine: A research of cyberbullying in schools. *Computers in Human Behavior*, 23, 1777-1791.
- Olweus, D.** (1993). *Bullying at school: what we know and what we can do*. Cambridge, MA: Blackwell. ED 384-437.
- Özdemir, M. ve Akar, F.** (2011). Lise öğrencilerinin siber-zorbalığa ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17 (4), 605-626.
- Özer, H. ve Motorcan, A.** (2013). An Analysis of Teacher Candidates' Academic Motivation Levels with Respect to Several Variables. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 15(1), 42-53.
- Patchin, J.W. ve Hinduja, S.** (2006). Bullies move beyond the school yard: A preliminary look at cyberbullying, *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4 (2), 148-169.
- Raskauskas, J. ve Stoltz, A.D.** (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology*, 43, 564-575.
- Sarak, Ö.** (2012). *Lise öğrencilerinde siber zorbalık*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Schneider, S. K., O'Donnell, L., Stueve, A. ve Coulter, R. W.** (2012). Cyberbullying, school bullying, and psychological distress: a regional census of high school students. *American Journal Of Public Health*, 102 (1), 171-177.
- Serin, H.** (2017). *Ergenlerde Siber Zorbalık/Siber Mağduriyet Yaşantıları ve Bu Davranışlara İlişkin Öğretmen ve Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seyis, S.** (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin motivasyonları ve duygusal zekaları ile akademik başarıları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Taşkın, Y. O.** (2015). *Öğretmen adaylarının değer yönelimleri ile akademik motivasyonları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Topçu, Ç., Erdur-Baker, O. ve Çapa-Aydın, Y. (2008). Examination of cyberbullying experiences among Turkish students from different school types. *Cyberpsychol Behaviour*, 11 (6), 643-648.

Uyulgan, M. A., ve Akkuzu, N. (2014). Öğretmen Adaylarının Akademik İçsel Motivasyonlarına Bir Bakış. Dokuz Eylül Üniversitesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14 (1), 7-32.

Williams, K. R. ve Guerra, N. G. (2007). Prevalence and predictors of Internet bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41, 14-21.

Vallerand, R. J. ve Bissonnette, R. (1992). Intrinsic, extrinsic, and amotivational styles as predictors of behavior: A prospective study. *Journal of Personality*, 60 (3), 599-620.

Yaman, E. ve Sönmez, Z. (2015). Ergenlerin Siber Zorbalık Eğilimleri. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2015, 2 (1), 18-31.

Ybarra, M.L., Diener-West, M., ve Leaf, P.J. 2007. Examining the overlap in Internet harassment and school bullying: Implications for school intervention. *Journal of Adolescent Health*, 41, 42-50.

Ybarra, M.L., Espelage, D.L. ve Mitchell, K.J. 2007. The co-occurrence of internet harassment and unwanted sexual solicitation victimization and perpetration: Associations with psychosocial indicators. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 31-41.

Ybarra, M.L. ve Mitchell, K.J. (2004). Online aggressor/targets, aggressor, and targets: a comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 1308-1316.

Yurt, E. ve Bozer, E. N. (2015). Akademik Motivasyon Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14 (3), 669-685.

Design Approaches of New Buildings Affecting the Historical Texture of Silifke

Meltem AKYÜREK⁸

Abstract

It is an inevitable fact to observe the physical development of the historical cities in the process of urbanization, whose historical past cannot be ignored. In the process of modernization, it is essential to emphasize the necessity of preserving historical values as well as the criteria to form new designs by researching the effects of contemporary buildings on urban fabric. Establishing data and methods for the effort to capture the harmonious integrity of traditional and modern provide the physical heritage and habitable environments that can be passed on to future generations. Developing data and methods for the effort of capturing the harmonious integrity of traditional and modern, constitutes habitable environments by revealing the historical heritage that can be passed on to future generations.

The aim of the study is to develop criticism in the archaeological site of the city center of Silifke by researching new building designs and additions to existing structures in traditional urban texture. In this context, the negative and positive effects of the new structures described in connection with the historical features of the city of Silifke are questioned within the framework of the basic design criteria. Thus, the results of the examinations which were developed considering the old-new relationship provide the designer with the opportunity to analyze the current situation and to develop new methods by analyzing the current situation. Thus, the original projects developed on the basis of the available data that direct the design support the cultural image of the cities.

Key Words:

Silifke, Conservation, Historical Environment, New Building.

---

⁸ Toros Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü öğretim görevlisi.
Adres: Toros Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık bölümü, Uray Kampusu,
Mersin / TÜRKİYE,
Tel: (0324) 325 33 00/ 50 13, **E-posta:** meltem.akyurek@toros.edu.tr

Silifke Tarihi Dokusuna Etki Eden Yeni Yapıların Tasarım Yaklaşımları

Özet

Tarihi geçmişini göz ardı edilemeyecek öneme sahip, geleneksel karakterli tarihi çevrelerin, kentleşme sürecindeki fiziksel gelişimlerini gözlemlemek kaçınılmaz bir gerçekliktir. Modernleşme sürecinde, tarihi değerlerin korunması gerekliliğini vurgulamak kadar çağdaş yapıların kent dokusu üzerindeki etkilerini de araştırarak yeni tasarımları oluşturacak kriterleri ortaya koymak esastır. Geleneksel ve modernin uyumlu bütünlüğünü yakalayabilme çabasına yönelik veriler ve yöntemler geliştirmek, gelecek nesillere aktarılabilecek tarihi mirasları ortaya koyarak, yaşanabilir çevreleri oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, Silifke kent merkezindeki arkeolojik sit alanı içerisinde, geleneksel kent dokusunda bulunan, yeni yapı tasarımlarına ve mevcut yapılara yapılan eklemelere yönelik araştırmalar yaparak eleştiriler geliştirmektir. Bu bağlamda, Silifke kentinin tarihi nitelikleri ile bağdaştırılarak anlatılan yeni yapıların kentte oluşturduğu negatif ve pozitif etkiler, temel tasarım kriterleri çerçevesinde sorgulanmaktadır. Böylelikle eski-yeni birlikteliği göz önünde bulundurularak geliştirilen incelemelerle ortaya konulan sonuçlar tasarımcıya, herhangi bir problemi çözmenin dışında, mevcut durum analizini yaparak, sonuçları değerlendirme ve yeni yöntemler geliştirme imkanı sağlamaktadır. Böylelikle, tasarımı yönlendiren mevcut veriler esas alınarak geliştirilen özgün projeler, kentlerin kültürel imajını desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler:

Silifke, Koruma, Tarihi Çevre, Yeni Yapı.

INTRODUCTION⁹

The first major leap in the history of civilization, the agricultural revolution, and the first steps of architecture began to be settled. The second major leap, the industrial revolution, gave impetus to architecture. Within the story of the existence of human beings, architecture has positioned itself at the most important points. People who begin to perceive the concept of space and time have carried the footsteps of the past into the future with an attempt to define the spaces in which they exist. In this context, the architecture, which served as a bridge between past and future, revealed data with concrete facts that we perceive with our senses.

In the formation phase of the cities, the perception of time and space has been mentioned. The fact that the displacements that begin with the concept of time, form the notion of travel, and the commercial developments reveal the necessity of different functions in cities, have formed a large frame on the physical structure of the cities. In different periods, in the cities developing in the direction of different thoughts, the formation of structures serving different purposes at different scales changed the face of the cities. Thus, neighborhoods that provide historical and cultural values to many cities and which create a sense of identity have formed. As time progressed, historical buildings became an integral part of the attraction of cities and played an active role in the image of cities with their visual and functional qualities. In almost every period, the historical structures, which are considered to be the healing elements of identity, have been accepted as concrete values that can make connections between the past and the future.

The environment, which is an ever-changing reality, has been renewed, changed and developed due to the physical variables formed by people and natural reasons and socio-cultural, economic and technological effects. In the process, the physical environment components that affect the social structure and are shaped by mankind have caused the concrete requirements. The city, which is differentiated in accordance with the requirements, has formed records related to different period layers. The explanation of the stains occurring in these layers with the correct methods contributes to many disciplines, especially history, considering the understanding of the physical environment records.

---

⁹ Bu makale I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumunda sözlü olarak sunulan Silifke Tarihi Dokusuna Etki Eden Yeni Yapıların Tasarım Yaklaşımları isimli çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

The gaps between the natural environment and the built environment components, how they are to be filled, and which function they serve are among the design problems of the cities. In this context, the aim of the study is to develop a physical examination of the city of Silifke within the boundaries of the urban settlement area and to develop approaches for the correct design of new building components. Discussion of the positive and negative effects of the new structures on the historical texture clarifies the purpose of the research.

The scope of the study consists of new buildings in the historical city center of Silifke, at different points designed around historical buildings. The conceptual explanation and definition of new structures that fill the gaps affects the scope of the study. Before the analysis of the focused structures, some information about the historical, social and cultural structure of the city of Silifke is emphasized and the factors affecting the physical structure of the city are handled by various methods.

The methodology of the research is composed of observations which are qualitative research techniques and the data which are presented by sampling. The observations related to the literature review, the examples and results of the new building design approaches in the historical environment are emphasized in the conclusion part, with the explanation of the steps taken to transfer the historical heritage to the next generations.

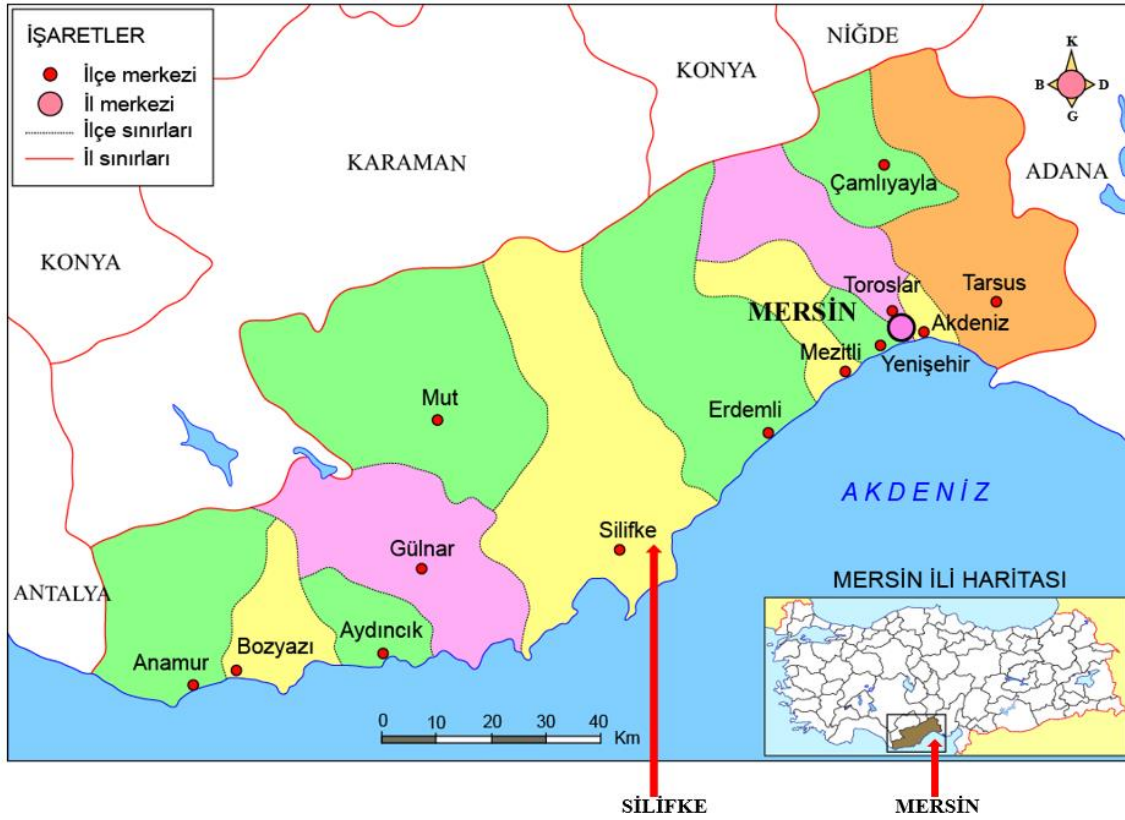
1. GEOGRAPHY AND HISTORY OF SİLİFKE

Silifke is located in the south Mediterranean region of Turkey, is one of the districts in the province of Mersin. Silifke, which is located in 13 districts of Mersin Province, is the second in terms of area and the seventh in the population. The district covers 18% of the province with a surface area of 2693 km², 89% of which is mountainous and 11% is plain. (www.silifke.bel.tr/silifke/ilcemiz/cografı-yapı.html date of access: 10.11.2018)

The city, which has hosted many civilizations over its 6,000-year history, has been exposed to economic, social and physical developments in some periods as a center of some civilizations, and in some periods has been subject to regressions due to wars, exchanges and political conflicts. (www.nufusu.com/il/mersin-nufusu date of access: 15.11.2018)

Although Silifke is a district of Mersin, it has the privilege of being the center of the city in the early years of the Republic. In 1924, Silifke, a new province known as Icel, was established and the districts of Mut, Gülnar and Anamur were connected to Silifke. Until 1933, the status of Silifke as the center of the province of Icel was changed as a district in 1933.

Map 1: Mersin in Turkey, Location of Silifke in Mersin

Reference: Cografya harita (2018).

<http://cografyaharita.com/turkiye-cografya-bolge-haritalari2.html>

Date of Access: 20.11.2018

It is emphasized that the first group living in Silifke and its vicinity is the community of Luvi, Sumerian origin, which was found in the region before 3000 BC. (Gürtürk, 1990) After the Luwians, BC. In 1750, in the vicinity of Silifke, Arzava (Arzova, Arzawa) Kingdom was founded and it is claimed to have existed for about 1000 years. Later, it is stated that the Ionian kingdom was established in the region and later the Kue kingdom was founded, extending to

the western border of Mut and Alanaya. It is mentioned that the city named Timur, which is located in the vicinity of Silifke and surrounding area, is the capital of the Kue Kingdom, and later it is the Assyrian and Iranian sovereignty in the region.

Silifke, which is one of the oldest cities of Cilicia, dates back to Selefkoslar, which was founded as the city. Macedonian King Alexander the Great died in history after his victory in Silifke. The lands of Silifke falling to Selefkos Nikator, one of the generals of Alexander the Great. It was first mentioned in 330 as a city state. The city which has been living for 2300 years is the only one of the 9 silifke cities of Selefkos Nikator. (Taşkıran, 2009)

Map 2: Cilicia and surroundings

Reference: Ptoleme haritasında Kilikya ve Mallos (2018).

<https://magarss.blogspot.com/2016/08/ptoleme-haritasinda-kilikya-ve-mallos.html>

Date of Access: 21.11.2018

After the establishment of Silifke as a city, the civilizations that dominated the region in chronological order from 300 BC to the period of Selefkos (BC 312-64), Roman Period (64 AD 395 BC), Byzantine Period (395-647 AD), Arabs Period (AD 64-1067), the Seljuk Period (1067-1228 AD), Karamanogullari Period (1256-1483 AD), the Ottomans Period (1483-1923) and the Republican Period. (Gürtürk, 1987)

Considering the chronology in question, the architectural character of Silifke, which has created urban layers in temporal continuity, will provide an analysis of the formation and development phases of the urban fabric, the understanding of the architectural character of the city, the solution of important design problems in terms of the spirit of time and urban identity. (Eruzun, 1987)

2. PERCEPTION OF HISTORICAL ENVIRONMENT CONSERVATION

History has been a branch of science that aims to create a world that is transformed into a positive human being by providing input about the past instead of going to the unknown. The historical environment has also been formed by the settlements and ruins of past. The principle of the protection of a single building, beginning with religious reasons, has become a symbol of civilizations over time, protecting the whole of the historical environment. (Erder, 1975)

In this context; The importance of preserving historical environments can be grouped into 3 general objectives:

1. forwarding the historical heritage to future generations,
2. Ensuring the continuity of culture,
3. Providing modern people with new life opportunities with history.

Urban spaces created by societies in various periods have been indicators of the cultural and social structures of societies. The conservation has been carried out with different decisions and applications starting from urban scale up to the historical building and building element scale. While emphasizing the concept of historical environment, it is possible to mention three basic elements. These can be defined as the concept of cultural continuity in the historical environment, the concept of new structure design in the historical environment and the concept of infill. In fact, in general, the interrelations of these three concepts can be observed. The concept of infill, which can be defined as the filling of gaps in the historical environment, is related to the new building design principles in the historical environment and constitutes the data in the cultural continuity.

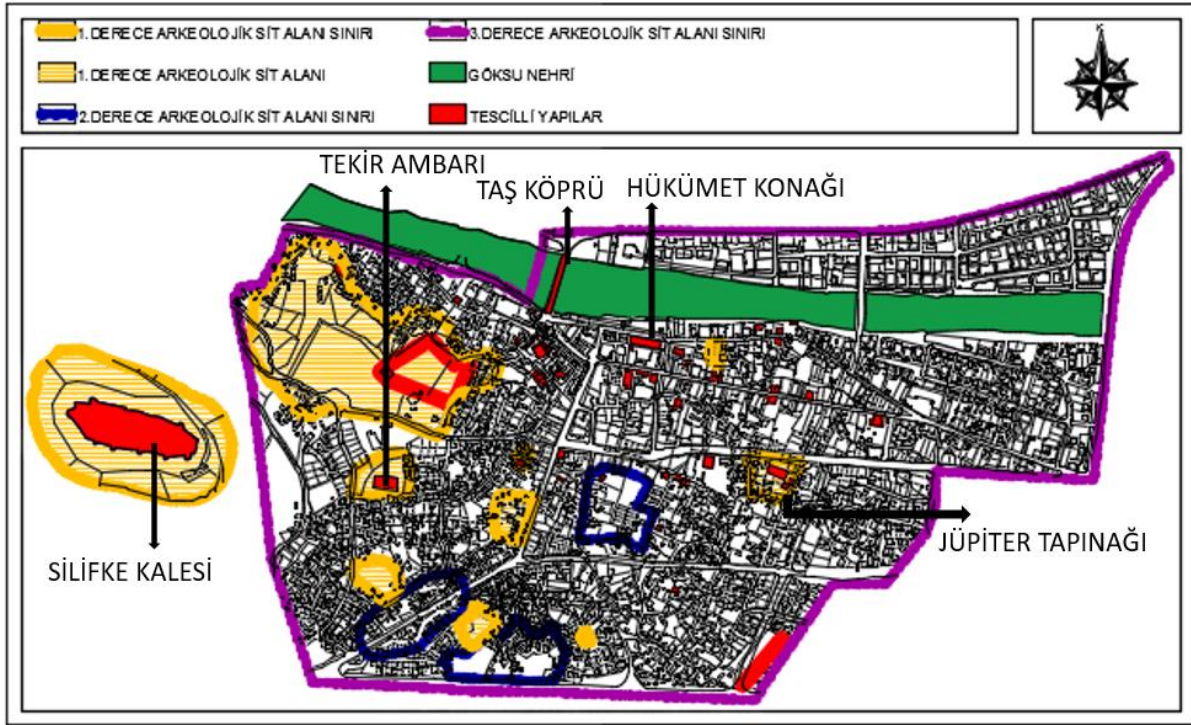
Within the scope of the study, the data mentioned in considering the concept of historical environment refers to Silifke. However, assuming that an entire historical texture cannot be mentioned, the new structures designed around or near the cultural heritage of various distances are examined together for negative and positive reasons, whether they contribute to the identity of the city or not. Therefore, when talking about new building approaches in the historical environment, two opposite endpoints can be mentioned. In the new building design built near the infill or a single proprietary structure, it develops the method of study to discuss the positive aspects of the structures designed taking into account the various values between imitation and annihilation points.

3. METHOD OF STUDY

Within the framework of the ‘Silifke Conservation Development Plan’, which was organized in 1995, the structures and surroundings of the ancient period such as the Zeus Temple, Tekir warehouse and the ruins were declared as archaeological sites and some of the monumental buildings and traditional houses were registered by the Conservation Council for cultural and natural assets. With the registration decisions taken in the following years, there are 53 registered buildings within the scope of the work area covering Saray district, Say district, Camikebir district, Pazarkaşı district and Mukaddem district in Silifke City Center.

Map 3: Silifke Conservation Development Plan

Reference: Silifke Municipality, edited by the author.

Date of Access: 01.04.2016

The study was developed by qualitative research method, which was determined as the study of the design criteria of the Republican period buildings designed on 5 historical buildings in the city center of Silifke. Based on field surveys and observations, the results of the study were supported by literature surveys and visual analysis. Analysis of the city maps examined from the 1880's gives information about the city's growth and development. However, the determination and formation of the 'new building' design stages of cities with historical characteristics with the potential for growth and development are developed within the framework of the regulations and the laws.

Map 4: Silifke city center 3rd degree urbanization boundaries within the archaeological site

Kaynak: <http://keos.silifke.bel.tr/keos/>

Date of Access: 20.11.2018, edited by the author.

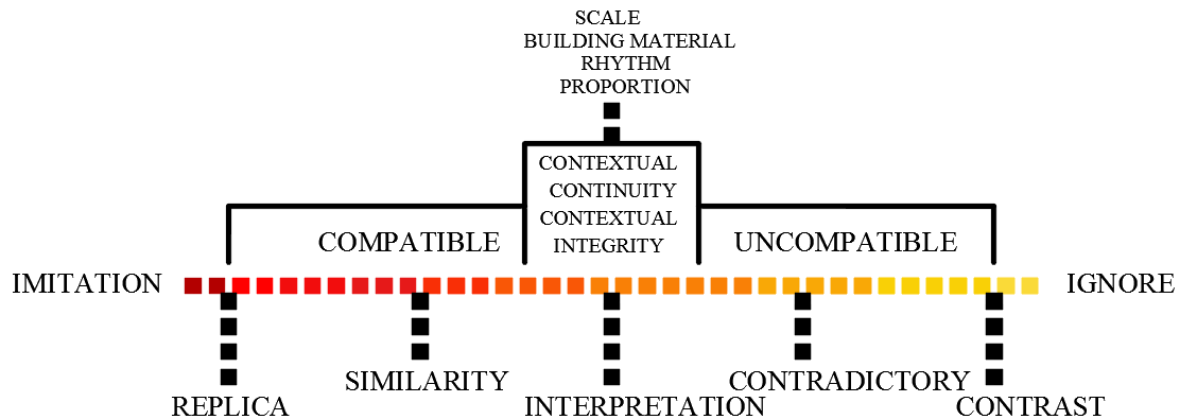
- 1800 years of urbanization
- 1950 years of urbanization
- 2018 years of urbanization

The data and results of the study are analyzed through 5 new buildings designed during the Republican period in the city center of Silifke.

The criteria for the new building designs designed in historical environments are located between the imitation and ignore endpoints. Taking into account the point, it is possible to determine which side of the design is close to it, whether it can provide contextual integrity and contextual continuity with interpretations, and to define the problem open to development. In

this context, with the design scale developed, the data of 5 new building design which is examined in Silifke city center is presented.

Design Scale

Reference: Erkartal, 2015

4. EVALUATION AND RESULTS ON SAMPLES

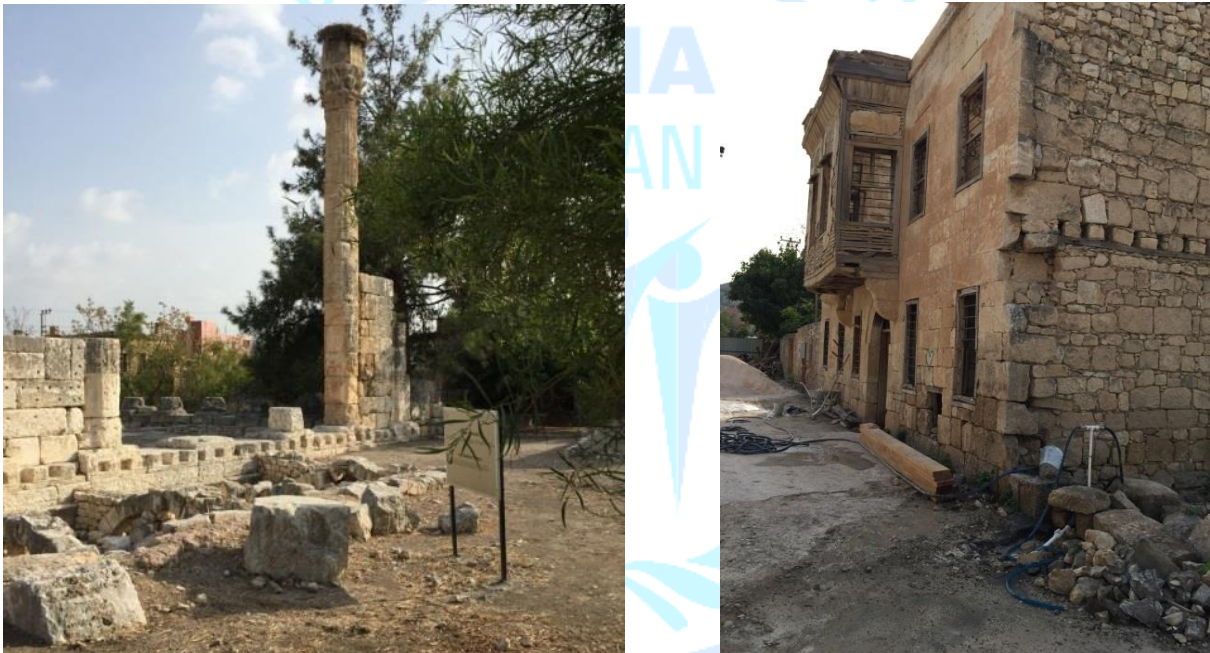
Although there are no consecutive historical textures within the city of Silifke after the battles, immigration, handover, demolitions, distortions and decisions of the governing authorities in the history; The environment should not be ignored. In this context, the Roman temple ruins thought to have been built in the 2nd century BC and the registered building, which is still under restoration in the neighborhood, 2 registered buildings belonging to the Late Ottoman Period and the buildings which were examined around the house used as the Atatürk House Museum built in the late 1914 Ottoman period, by examining the places of the city of Silifke positive and negative aspects are revealed.

Firstly, the Roman (Zeus, Jupiter) Temple (Photo 1) and the registered building (Photo 2) that was restored in 2018 on the adjacent square were examined in the design scale of the new building built in the 2000s. The design of the new building example (Photo 3, 4), which has a physical effect on the temple and its surroundings, which is designated as the first-degree archaeological site, is to be made at a height of approximately 12 meters, indicating that the

historic environmental design criteria are taken into consideration. The color and texture used on the exterior of the building makes positive references to the environment. The circular axis formed on the entrance façade of the building does not reduce the visual impact from İnönü Boulevard to the Roman temple. Although the structure is consistent with the scale of the environment, the transformation method, which is a kind of design method, could provide more accurate design results. The building design scale, which emphasizes the construction technique, materials and design criteria used in the construction in the twentieth century, is located at the point where it approaches.

Photo 1: Roman Temple (2018) **Photo 2:** Registered building during restoration phase (2018)

Photo 3: Example 1

Photo 4: Example 1

Reference: Photos were taken by the author.

Date of Access: 20.11.2018

The buildings examined in the second, third and fourth examples were built in the continuation of the registered buildings on Cavit Erden Street. The second sample restoration was completed in the 2000s, designed as a registered cafeteria (Photo 5) and near an unregistered proprietary building used as a cafeteria (Photo 6). Although the window ratios are not in rhythm and harmony with registered structures, the building height is compatible with the registered structures around the volumetric clearance rates. The building does not emphasize the design concept of the century in which it was designed, so it finds its place on the design scale near the imitation points. (Photo 7) The third structure is designed on the land located on 2 sides at the corner point in line with the mentioned structures. It does not reflect the characteristics of the period. The mass of the design is unrelated to the environment. The structures in association with each other seem to be imitation of each other. It is a matter of discussion and openness not to think that today will be a date in the present day and not transfer the correct data to the future. Therefore, today's design concept, understanding the social and economic impacts of the design, the styles of the design, the building materials of the region or the external building materials used for the climate, will convey information about the physical structure of the region not only in the field of architecture but also in the different branches of science.

Photo 5: Restored registered building

Photo 6: Registered building

Photo 7: Example 2

Photo 8: Example 3

Reference: Photos were taken by the author.

Date of Access: 20.11.2018

The fourth example examined is a structure designed with a relatively different design approach on the same route. Although the mass of the building does not appear entirely in harmony with the environment, it reflects the 21st Century design concept with its ratio and its own proportions. The structure approaching the contrasting side of the scale is noteworthy with the dominance of the hot and cold colors used in the front. With the mass movements and the middle parts of the scale, the building materials pass through the interpretation of the texture and color to the distant points of the scale. (Photo 9, 10)

Photo 9: Example 4

Photo 10: Example 4

Reference: Photos were taken by the author.

Date of Access: 20.11.2018

The fifth example was built in the 2000's, with a façade facing Ziya Uyghur street, on three sides. The structure is currently being used as a business center. There are registered buildings around the building located in the city center of Silifke, some of which are Atatürk House, Government Mansion, Mazhar Tol business center. When associated with structures around it, its color, height and lack of conformity in terms of building material used on the facade are not ignored. (Photo 11, 12, 13) the lack of contextual integrity and harmony with the environment indicates that the structure, which is close to the point of extinction of the scale, was designed without considering the environmental impacts and data. (Photo 14, 15)

Photo 11: Atatürk House

Kaynak: <https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/silifke-ataturk-evi-muzesi>

Date of Access: 25.11.2018

Photo 12: Silifke Government House

Photo 13: Silifke Government House

Kaynak: <http://www.mersin.web.tr/silifke/silifke-hukümet-konagi>

Date of Access: 25.11.2018

Photo 14: Example 5

Photo 15: Example 5

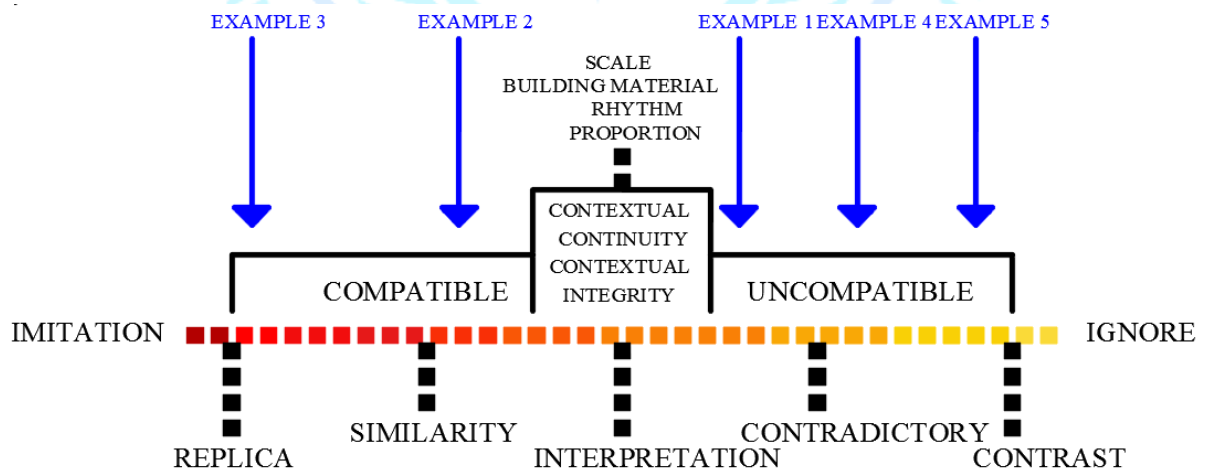

Reference: Photos were taken by the author.

Date of Access: 25.11.2018

As a result, it is stated below at the points at which the design scale of the five new building samples are examined. As we move away from the interpretation part, it is observed that contextual integrity and contextual continuity are not mentioned.

Analysis: Evaluation from Design Scale

It is understood that the purpose of the design is to provide the form, function and economic criteria at maximum efficiency, as well as to act according to environmental values. The design

of buildings that bear the marks of the years when they were designed, but also respect the natural and built environment, will be the most important legacy to be transferred to future generations.

REFERENCES

Aslan, İ. (1988). *Silifke Tarihi*, Adana.

Erder, C. (1975), *Tarihi Çevre Bilinci Tarihi Yapılar ve Çevrelerinin Değerlendirilmesi Gelişiminde Örnekleme*, Ankara: O.D.T.Ü Mim. Fak. Yayınları, pp: 16-17.

Erkartal, P. Evcil, N. Öymen, Ş. (2015). *Fener-Balat Workshop 2015*, İstanbul.

Eruzun, C. (1989). *Kentsel Sitlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Önemi*, Türkiye 11. Şehircilik Günü Kolokyumu, Tarihi Kentlerde Planlama Düzenleme Sorunları, 6-8 Kasım, Edirne.

Gürtürk, S. (1980). *Silifke Tarihi*, Taşeli Matbaası.

Mansel, A. M. (1943) Maarif Vekilliği Antikitelev ve Müzeler Direktörlüğü Anıtları Koruma Kurulu, *Silifke Klavuzu*, Maarif Matbaası, Ankara, Sayı:8.

Taşkıran, C. (2009). *Silifke Ulu Kent*, SİM Matbaacılık.

Silifke Belediyesi, Silifke Koruma Amaçlı İmar Planı.

<http://cografyaharita.com/turkiye-cografi-bolge-haritalari2.html>

<http://keos.silifke.bel.tr/keos/>

<https://magarss.blogspot.com/2016/08/ptoleme-haritasinda-kilikya-ve-mallos.html>

<http://www.mersin.web.tr/silifke/silifke-hukumet-konagi>

<https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/silifke-ataturk-evi-muzesi>

www.nufusu.com/il/mersin-nufusu

www.silifke.bel.tr/silifke/ilcemiz/cografi-yapi.html

Kent ve Kentleşme Çerçevesinde Yerel Basında Toplum ve İnsan

Erhan ARSLAN¹⁰

Berna ARSLAN¹¹

Ayla Yunusoğlu EROĞLU¹²

ÖZET

Kuşkusuz ki kentler, Aristoteles'in de vurguladığı gibi insanlık tarihinin en önemli buluşları arasındadır. Kentleşme ile beraber insanoğlu uygarlık tarihini yazmaya başlamıştır. Topluluktan topluma, bireysel düşünceden ortak akıla, kanaat önderlerinin hafızasından kent belleğine evrilen yapı; kentlerin ortaya çıkması ve kentleşme bilincinin yaygınlık kazanması ile mümkün olabilmiştir. Bütün bu evrilmenin önemli aktörlerinden birisi ise kentsel dinamikleri harekete geçiren, toplumu regüle eden, kentteki yöneticilerle yurttaşlar arasında köprü vazifesi gören yerel basındır. Yerel basın, bölge halkı ile aynı çevreyi paylaştığı ve aynı faktörlere maruz kaldığı için hem yerelde gelişen/gelişecek olaylara çok daha hakimdir; hem de bölge halkı ile daha etkin bir empatik iletişim içerisindedir.

Dolayısıyla kent, kentleşme ve yerel basın arasında güçlü ve dinamik bir bağ vardır. Bu çalışma, yerel basının kent dinamikleri içerisinde toplum ve insan olgusuna yaklaşımını, haber içerikleri üzerinden irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, içerik analizi tekniği kullanılarak Mersin'de günlük yayımlanan 6 gazete (Çukurova, Güney, Haberci, İmece, Mersin Kadın ve Mersin) incelenmiştir. Örnekleme oluşturan gazetelerde, araştırmanın zaman kesiti olan 30 Ekim ve 4 Kasım tarih aralığında (6 gün) kent ve kentleşme konulu yaklaşık 1000 haberin okuyucuya sunulduğu tespit edilmiştir. Kent ve kentleşme konulu bu haberlerin 443'ü ise toplum ve insan kategorisinde yer almaktadır. Toplum ve insan kategorisinde yer alan haberler; sayfalardaki konumu, sunum şekli, düzenleme biçimi görsel materyal kullanımını, haber kaynakları, niteliği ve alt kategorileri çerçevesinde içerik çözümlemesi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yerel basın, içerik çözümlemesi, kent, toplum ve insan.

¹⁰ Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Gazetecilik Bölümü, erhanarslan@mersin.edu.tr.

¹¹ Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi Gazetecilik Bölümü, arslanberna@mersin.edu.tr.

¹² Öğr. Gör., Mersin Üniversitesi Gazetecilik Bölümü, ayla@mersin.edu.tr.

The Appearance of Society and Human in Local Press

ABSTARCT

Undoubtedly, cities are one of the most significant inventions of mankind, as Aristotle underlines. With the beginning of urbanization mankind began to write history of civilization. From community to society, individual thinking to common sense, the idea evolved to city memory in the minds of community leaders had been possible by the outcome of cities and the spreading of urbanization awareness. One of the most important actors in this evolution is the local press as it stimulates urban dynamics, regulates the society and acts as a bridge linking local authorities to the citizens. As local press shares the same environment and exposed to the same factors with local people, it has more control over the developing/developed events and has an empathic communication with local people.

Therefore, there is a strong and dynamic bound between the city, urbanization and local press. This study will focus on, how “*the society*” and “*the human phenomenon*” are perceived by local press by means of urban dynamics. 6 local daily publishing newspapers (*Çukurova, Güney, Haberci, İmece, Mersin Kadın ve Mersin*) are studied by content analysis method. In these newspapers, in the observed time period, October 30th to November 4th, approximately 1000 news were presented to the readers with the topics “city” and “urbanization”. Of all these news 443 of them are in the category of “society and human”.

The news published under the category of “society and human” are studied by their placement in the page, the way of presentation, page layout features, usage of visual elements, news resources, quality and subcategories using content analysis methods

Keywords: Local Press, Content Analysis, Urbanization, Society and People.

1. KENT VE KENTLİLEŞME¹³

Kentler, insanoğlunun yaşamsal pratiklerini değiştiren ve uygarlık tarihinin en önemli dönüm noktaları arasındadır. Kentleri sadece fiziki alanlar ve mekanlarla sınırlandırmak olası değildir. Çünkü kentler; ekonomik ve sosyo-kültürel boyutları ve aynı zamanda tarihsel birikimleriyle toplumların varoluşunu sağlar.

Kent kavramını tekçil bir yaklaşımla tanımlayabilmek mümkün olmamakla birlikte, bu kavramı farklı yönleriyle ortaya koymak olasıdır. Amerikan toplum bilimcilerden Queen ve Carpenter, kenti yerine ve zamanına göre geniş sayılacak biçimde bir araya gelmiş ve bir takım ayırt edici özellikleri bulunan insanlar ve yapılar topluluğu olarak tanımlar (Karabey, 1980:30). Wirth'ın tanımına göre ise kent toplumsal bakımdan farklılıklar gösteren bireylerden oluşan, göreceli olarak geniş, yoğun nüfuslu, sürekli niteliği olan düzenli yerleşmelerdir (Huges, 1970:29). Tekeli'nin (2014:18) tanıma göre kent, belli bir tarım dışı üretim, büyüklük, yoğunluk, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varmış ya da bu düzeyi aşmış insan yerleşmesidir. İngilizlerin *city*, Fransızların ise *la cite-la ville* sözcükleriyle karşıladıkları kent, yönetsel ve siyasal bir içeriğe sahiptir. Bu anlamdaki kent, Latince aslındaki *civitas*'ın anlatmak itediği anlamı yam olarak karşılar. Oysa İngilizce'de kullanılan *urban* ve bunun Fransızca'daki karşılığı olan *urbain* sözcükleri, toplumbilimsel kent tanımlarına daha uygun düşmektedir (Keleş, 1996:75). Özetle kent; uygar insanın zihnini, bilinç ve bilinçaltı düzeylerde meşgul etmektedir. Kent ve uygarlık, etimolojik olarak da anlaşıldığı gibi, insanın toplumsal yapıya ve istikrarlı bir yönetime duyduğu gereksinmenin bir ifadesidir. Kent, bize, uzlaşma sanatını ve gücü öğreten siyasi bir arenadır. Karşılıklı iletişim ve ilişkilerden örülü bir hareket ağıdır. Kentin, insan gibi karmaşık ve anlaşılması güç bir yanı bulunmaktadır (Koçak, 2011:261).

Kentlerin doğuşuna baktığımızda, Childe MÖ 3000 yıllarında Mısır, Mezopotamya ve İndüs Vadisi'nde ortaya çıkan toplumsal farklılaşma ve değişimleri kentsel devrim olarak adlandırmaktadır (Childe, 1988:104). Özer'e (2004:5) göre ise kentler, ekonomik ve toplumsal yaşamla birlikte zorunlu olarak doğmuşlardır Kentin doğuşu için belirtilen dönem M.Ö. 2500-3500'li dönemlerdir. Arkeolojik çalışmalar, insanların bu dönemde Mısır, Mezopotamya, Çin, Hindistan gibi yerlerde nehirler tarafından sulanan ovalarda, tarımsal koşullara uygun yerlerde kent niteliğinde yerleşimlerde yaşadıklarını göstermektedir. Zamanla tarımsal üretim,

---

¹³ Bu çalışma, 1-3 Kasım 2018 tarihinde düzenlenen 1. International Mersin Symposium'da sunulan Kent ve Kentleşme Çerçevesinde Yerel Basında Toplum ve İnsan konulu bildirilen üretilmiştir.

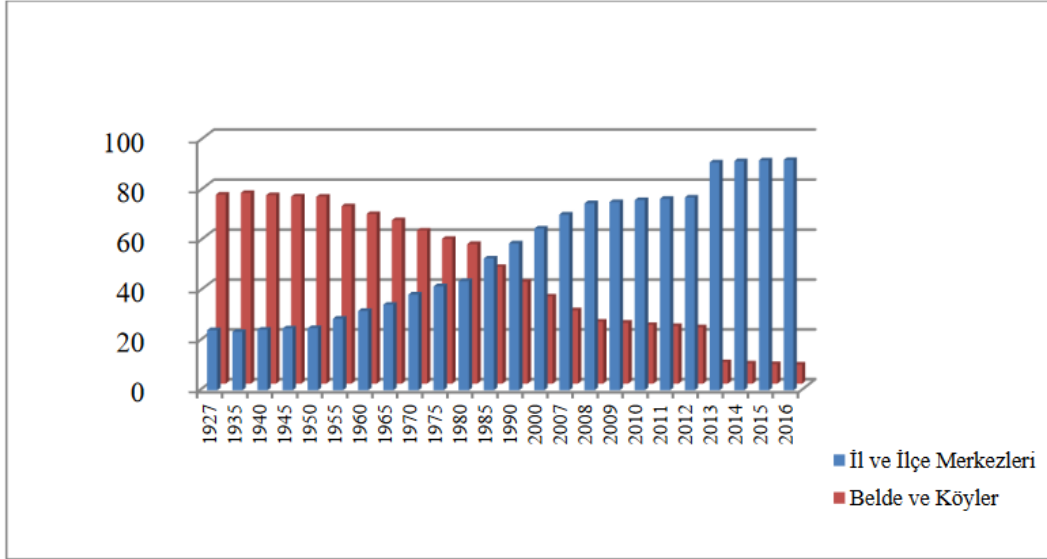
geliştirmeleriyle artı ürünlerin üretilmesi, bu ürünlerin bir yerden başka bir yere taşınabilmesiyle de yerleşim yerleri artmış, böylece insanlar arasında toplumsal farklılaşmalar meydana gelmiştir. Tarımla uğraşan grupların dışında tarımsal üretim yapmayan bir grubun da oluşması, kent içinde uzmanlaşmayı da ortaya çıkarmıştır.

Teknolojik gelişmeler, coğrafi keşifler gibi toplumsal yapıyı etkileyen etmenler kent üzerinde de etkiler yapmıştır. 18. yüzyılın sonu ve 19. yüzyılın başında İngiltere’de yaşanan Sanayi Devrimi, artık sanayi kentlerini oluşturmuştur. Sanayideki bu gelişmeler, sınıfsal farklılıkları oluşturmuş, toplumsal yapıyı da derinden etkilemiştir. Özellikle fabrikaların kurulması sonucu işçi ve işveren sınıfının oluşmasıyla toplumsal tabakalaşmalar meydana gelmiştir. Kapitalist ekonominin kente dolayısıyla da kent kültürüne etkisi büyüktür.

O dönemlerin kentsel devrimi artık günümüzde ulusal ve uluslararası kalkınma ve ekonomik süreçlerini derinden etkileyen, küresel bir kent uygarlığı halini almıştır (Gali, 1996:3). Bu devrimde temel olan kent, günümüzde ayrıca işlevsel bir iç bütünlüğe sahip yerleşme biçimidir. Kentin bu tarihsel yolculuğu sonrasında günümüz kentleri meydana gelmiştir. Günümüzün kentleri geniş, karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu yapı içerisinde birey değişen ve dönüşen şartlara sürekli bir uyum sağlama uğraşı içerisindedir. Kent, insanların doğayla olan ilişkilerinde yeni ve ileri bir aşama olarak kendisini önceleyen yerleşme biçimlerinden belirgin çizgilerle ayrılan bir yapı geliştirmiştir.

En basit haliyle nüfusun kentlerde yoğunlaştığı ayrıca buna bağlı olarak alınan hizmetlerin ve hizmetlerdeki beklentilerin değiştiği bir süreç olan kentleşme, farklı faktörlere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Tekeli (2014:18) kentleşme sürecini belirleyen değişkenleri; heterojenlik, hareketlilik, rekabet, anonim ilişkiler, işbölümü, yoğunluk, ihtisaslaşma ve çeşitlenme olarak sıralamaktadır. Nüfusun kırsalı bırakıp, kente göç etmesinin temelinde ekonomik, teknolojik, sosyopsikolojik ve siyasi pek çok ortak neden yatmaktadır. Her ne kadar birçok ülkede kırsal kalkınmayı ve yerel değerleri ön plana çıkartan politikalar teşvik edilse de, dünya genelinde kentsel alanlarda yaşama eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca son yıllarda kentlerin kalabalığından, yoruculuğundan ve sağlıksız olduğundan yola çıkıp, kırsal alanlarda yaşamayı bir kaçış olarak gören bireylerin varlığı da göz ardı edilmemekle birlikte, çalışan, dinamik nüfusun kentlerde yaşamayı tercih ettiği görülmektedir (Zengin, 2018:99).

Grafik 1. Nüfusun Kırsal ve Kentsel Alandaki Yoğunluğu (1927-2016)

Kaynak: TÜİK verilerinden hazırlanmıştır.

Kırsaldan çok farklı özellikler taşıyan kentlerde yaşamını sürdüren birey için artık bu yapılaraya uyum sağlamak yani kentlileşme durumu ortaya çıkmıştır. Kentlileşme, temelde insanların kentle bütünleşmesini ifade etmektedir. Bütünleşme kavramı genelde, bir nüfus grubunun daha büyük bir nüfus grubuyla kaynaşması anlamına gelir (Es ve Ateş, 2004:214). Bir başka tanıma göre kentlileşme, kentlerde barınan insanların kent ile sosyal ve duygusal bağlar oluşturması, kente dâhil olan bireylerin, kentli yaşama uyum sağlamaları, kentli bir birey olarak davranmalarıdır. Kentlileşme, bünyesinde modern yaşamı, uygarlığı, kimlikleri ve derinliğine bir toplumsal hayatı barındıran bir yaşam biçimidir (Parlak, 2008: 66). Keleş (1980:71), Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nde bu kavramı 'Kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin; insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklik yaratma süreci' olarak ifade etmektedir.

Kentlileşme, toplumsal bir değişim sürecinin bir parçası olarak da görülmektedir. Günümüzde kentlileşme sürecinde en büyük problem kentsel uyumda yaşanmaktadır. Çünkü köyden ya da kırsaldan kente göçte insanların önceden edindikleri yaşam biçiminin bir değişimi yaşanmaktadır. Özer'e göre kentlileşme sürecinde en önemli değişken kentte yaşama sürecidir. Fakat kentte yaşama süresinin tek başına belirleyici olduğunu düşünmek yanıltıcı olabilir. Bu nedenle kentlileşme sürecinde etkili olduğu varsayılan değişkenler, kentte hareketlilik, akraba, komşu ve iş arkadaşlarıyla olan ilişkiler memleketleriyle olan ilişkiler, tüketim alışkanlıkları kentsel örgüt kullanma ve kitle iletişim araçlarına olan açıklıktır (Özer, 2004:122).

“Ekonomik Mekân” ve “Sosyal Mekan”, kente göçle gelen insan için, kır ile kent arasında yüzen bir görünüme sahiptir. Bu belirtilen mekânlardaki değişimler kişinin kentlileştiğinin veya kentlileşemediğinin göstergesidir. Kentlileşen insanda ekonomik ve sosyal olmak üzere iki bakımdan değişim olmaktadır (Es ve Ateş, 2004:215):

a) Ekonomik bakımdan kentlileşme, kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerle sağlayacak duruma gelmesiyle gerçekleşir.

b) Sosyal bakımdan kentlileşme ise kır kökenli bireyin her türlü konuda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal değer yargılarını benimsemesidir.

Fakat her kente yerleşme, kente uyumu ve kentlileşmeyi beraberinde getirmemektedir. Kırdan kente göçen insanlar, uzun yıllar kır ile kent arasında bocalamaktadırlar. Kente temelli yerleşmiş olmalarına rağmen köyden ellerini çekmemektedirler. Kentte kazandıkları sınırlı kaynakları köyde varlık edinmek için kullanılmaktadırlar. Bocalamanın nedenleri ise; kentte geleceğini güven altına alabileceği sürekli bir iş bulamaması, zor koşullarda inşa ettiği gecekondusunun yıkılma veya elinden alınma korkusu, kazandığı geliri güvenle değerlendirebilmek için yatırım olanaklarının olmaması, ekonomi dışı nedenlerle köye tekrar dönmeyeceğini bilmesine rağmen köyde bağ dikme, meyvecilik ve benzeri girişimlerde bulunma zorunluluğu duymasındangibi bir dizi nedenden kaynaklanmaktadır (Kartal, 1992: 254).

Genel olarak bu sebepleri üç ana başlık altında toplamak mümkündür (Es ve Ateş, 2004:223):

1.Kente göç edenlerin sosyo-kültürel yapısı

2.Kentin yapısı ve kuralları

3.Kentin sahip olduğu kültürel yapı

Bireyin, kentle entegrasyonunu hem kentlileşemeyen hem de kentte yaşayan diğer topluluk üyeleri için hayati bir önem taşımaktadır. Bu noktada kente göç eden bireyin sosyo-kültürel düzeyinin yükseltilmesinde, kentin yapısı ve kuralları ile kentin sahip olduğu kültürel yapının topluma aktarılmasında yerel basın hayati bir rol oynamaktadır.

2. YEREL BASIN

Yerel basın, kitle iletişimi açısından toplumun öncelikli araçları arasında yer almaktadır. Nezih Demirkent'in “Türkiye’de demokrasinin güçlenmesini isteyenler yerel medyaya destek vermelidir” sözü yerel medyanın önemini vurgulamaktadır. Yerel basın, özgür ve bağımsız demokrasilerin vazgeçilmez koşulu olarak görülmektedir.

Yerel basının güçlü olduğu yerlerde yurttaş hakları daha iyi savunulur. Bu yerlerde; demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerden söz edilmektedir. Yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine yurttaşların katılımının sağlanması, bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Yerel basın, kentte meydana gelen gelişmelerin en yakın tanığı ve habercisidir. Kentlileşmenin ise en önde gelen katalizörüdür. Bu bağlamda, yerel basında görev yapan gazeteci; haberleri ile demokratik yapının sağlıklı işlemesine önemli katkılarda bulunur.

Yerel basın; kent ile ilgili haber vermek, kamuoyunu yansıtmak, eğlendirmek, eğitmek, tartışma ve diyalog ortamı yaratmak, yakınlaştırmak ve bütünleştirmek gibi önemli işlevleri yerine getirmektedir. Bu işlevlerinin yanı sıra yayımlandığı bölgede yaşayan halkın kültürel ve kentli kimliğinin devamlılığının sağlanmasında, demokratik haklarının savunulmasında da önemli görevler üstlenmektedir.

Vural (1996:1063), yerel basının bireylere “yaşanan yer” duygusunu kazandırdığını, yayınladığı haberler, fotoğraflar, ele aldığı sorunlar, kentteki sosyal ve kültürel etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırdığı vurgusunu yapmaktadır. Bu bağlamda yerel basın haber içerikleri açısından yerel kamuoyunu profesyonel meslek etiği kapsamında yansıtabilen, yerel düzeyde toplumsal, ekonomik kültürel ve siyasal gelişmeler ile ilgili okuyucusunu bilgilendiren ve tüm bunların bileşkesi olarak da kentli kimliğinin oluşumuna katkı sağlayan önemli bir yapı taşıdır.

Gezgin (2007:177-178) yerel basının işlevlerini üç ana başlık altında toplamıştır:

- ✓ *Yöneten-yönetilen ilişkisi çerçevesinde, kamu hizmetlerinin sağlıklı ve doğru bir biçimde halka duyurulmasını sağlar. Ayrıca yerel basın, yönetenin halk adına denetleyicisi ve bu konuda sorumlu olandır.*
- ✓ *Beldelerde yerel yönetimlerin hizmetlerinin duyurulmasıyla birlikte yerel yönetim-yurttaş ilişkisinin sağlanması yerel basının en önemli işlevlerinden birisidir.*

- ✓ *Yaygın basının işlevlerinden biri olan eğitim işlevi, yerel basında toplumsal kimliği ile önem kazanır. Ulusal iradenin doğru ve amaca uygun yansımada gerekli demokrasi kültürünün yerleştirilmesi, yerel basının işlevlerinden biridir.*

3. MERSİN İLİ YEREL BASINI

Mersin’de ilk kez 1890’lı yılların başında, “Papazın Matbaası” adıyla bilinen tek pedallı basit makine ile bir matbaa kurulmuştur. İlk gazete ise 1908 yılında yayına başlayan, *Tarsus* gazetesidir. Mersin basın tarihinde kronolojik bir sıralama yapıldığında, Cumhuriyet öncesinde 5 gazete yayımlanmıştır. Bunlar; *Tarsus* (1908), *Şıhab* (1913), *Milli Ajans Bülteni* (Kurtuluş Savaşı Dönemi), *Papağan* (1920). Ayrıca 1922 yılında yayın hayatına başlayan ve Cumhuriyet’in ilk yıllarına dek basımı süren farklı gazeteler de bulunmaktadır. Bunların arasında Mersin gazetesi Mersin Basın Tarihi açısından son derece önemli bir yer tutmaktadır. Bu gazete; Milliyetçilik ve Cumhuriyetçilik anlayışının Mersin’de yaygınlaşmasında, Cumhuriyet ilkelerinin tanıtılmasında önemli rol oynamıştır (Artan: 1996, akt, Bulut: 2007, s.139-160).

Bu dönemde basılan diğer gazeteler, *Doğru Öz* (1922), *Bilgi Yolu* (1925), *Halk Gazetesi* (1928), *İçil Gazetesi* (1923), *Taşili Gazetesi* (1923). Mersin’de Latin harfleriyle yayınlanan ilk gazete ise, *Yeni Mersin Gazetesi*’dir (1928). Bu gazeteyi takiben *İçel Postası* (1943), *Ege* (1932), *Akın* (1944), *Havadis* (1947), *Hür Gazete* (1949), *Sabah Postası* (1912), *Hürses* (1951), *Hakimiyet* (1952), *İyi Gün İçin Mücadele* (1952), *Cenup Postası* (1956), *Afacan* (1956), *Son Haber* (1965), *Savaş* (1963), *Kurtuluş* (1964), ve *Fikir Gazetesi* (1971) yayımlanan diğer gazetelerdir. Mersin ili yerel basınında 1970 ve 2000 yılları arasında 57 gazete farklı tarih aralıklarında günlük, haftalık ve 15 günlük periyotlarda yayımlanmışlardır. (Artan: 1996, akt, Bulut: 2007, s.139-160).

Mersin İli’nde Basın İlan Kurumu’nun şubesi açılana dek (1 Kasım 2010), 16 günlük gazete yayımlanıyorken, günümüz itibariyle bu sayı 8’dir. Mersin merkezde, günlük yayın yapan gazetelerin yanısıra, 32 gazete Haftalık, 14 gazete onbeş günlük, 4 ise aylık yayın yapmaktadır. Mersin merkezde farklı periyotlarda yayın yapan gazetelerin toplam sayısı 58 iken, İlçelerde yayın yapan günlük, haftalık onbeş günlük ve aylık yayın yapan gazetelerin toplamı 55’dir. Mersin merkez ve ilçeleri de dahil olmak toplam 113 gazete yayıncılık faaliyetini sürdürmektedir. (<http://www.mersin.gov.tr/basin-kuruluslari-listesi>)

Mersin’de ilk kez 1877 yılında yayın hayatına başlayan “gazete” ve “gazetecilik” serüveni günümüze dek çok sayıda yayınlanan gazete ile devam etmiştir. Mersin İlinin sosyo-ekonomik yapısına, kültürel yaşamına ve kentleşme olgusunda başat rol oynadığının bir göstergesi sayılabilecek bu durum aynı zamanda gazetecilik pratikleri bağlamında değerlendirildiğinde, Mersin; bünyesinde yetişmiş ve mesleki kültüre sahip gazetecilerin varlığı ile de önemli kentlerimizden birisidir.

Ülkemizde yerel basın, yaygın basın ile karşılaştırıldığında farklı sorunlarla mücadele etmek zorunda kalan örgütlerdir. Bir taraftan önemi tartışılmaz olarak nitelendirilirken, diğer taraftan da çok uzun yıllardır yapısal sorunlar ile karşı karşıyadır. Ülkemizde yerel basının sorunları; ekonomik, teknolojik, eğitilmiş insan gücü, reklam ve ilan gelirlerinin yetersizliği, tiraj, dağıtım ve yönetim-organizasyon yapısından kaynaklı sorunlar olarak sınıflandırılabilir. Gücünü ve önemini gölgeleyen bu sorunlarla mücadele eden yerel basının bu sorunları, Mersin İli özelinde de benzerlikler göstermektedir.

Mersin İli yerel basının sorunlarını ve yerel kamuoyu açısından önemini değerlendiren Mersin’de yayımlanan günlük gazetelerin yazı işleri müdürleri ve muhabirleri ile yapılan röportajlarda gazetecilerin ağırlıklı olarak “ekonomik” sorunlar noktasında fikirbirliği içinde oldukları görülmektedir. Mersin Çukurova Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Raşit Doğan, “*Devletin ciddi anlamda yerel basına destek vermesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü; resmi ilan gelirleri ve reklam gelirleri yeterli olmadığı için, yerel gazeteler ekonomik sorunları nedeniyle basın tekniklerinden, çalışanların motivasyonlarına dek uzanan adete zincir gibi sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır.*” ifadesinde bulunmuştur.

Tiraj sorununda internet gazeteciliğinin geleneksel gazetecilik için bir tehdit oluşturduğunu vurgulayan Doğan ise konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: “*İnternetle gazete tirajları arasında bir ters orantı olduğunu görüyoruz. İnternet haberleri binlerce kez tıklanmasına ve yüzlerce sosyal medya kullanıcısı tarafından paylaşılmasına rağmen gazete satışları düşük seviyelerde kalmaktadır.*”

İnternet yayıncılığı çağımız teknolojik gelişmeleri bakımından gerekli olan ve günümüz gazeteleri için olmazsa olmazı olarak nitelendirilebilecek bir yayıncılık türü olmasına rağmen yaygın basın için tartışılan bu durum, Mersin ili yerel basını için de, karşı karşıya kaldığı bir sorun olarak gündemde yer almaktadır. Gazeteciler aynı zamanda yerel basını demokrasinin bir savunucusu, gücü itibarıyla de yaygın basından çok daha üst konumda olduğunu vurgulamışlardır.

Mersin İli basınında yaşanan nitelikli eleman sorununa değinen Akdeniz Gazetesi Muhabiri Necdet Taş ise “*Mersin’de her gün onlarca olay gerçekleşmekte, fakat muhabir sayımız az olduğu için her haberi takip edemiyoruz. Yerel Basın bulunduğu şehrin nabzıdır ama bu sorunlar bizim daha nitelikli gazetecilik yapmamız yönünde engel oluşturmaktadır.*” sözleriyle bu soruna vurgu yapmıştır.

Mersin Hakimiyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Tayfun Tuna gazetecilik mesleğini yapanların sayısının az olmasının yanısıra, meslekte uzmanlaşmanın olmamasına dikkat çekmiştir. Yerel muhabirlerin kentte meydana gelen -spordan polis adliye haberlerine kadar- her türlü haberi takip etmek zorunda kaldıklarını bunun sonucu olarak da haber takibinde ve üretiminde sorunların yaşandığını belirtmiştir.

Yerel basın bulunduğu il yada bölgede kamuoyu oluşturma ve yansıtması bakımından en önemli kitle iletişim aracıdır. İşlevleri bakımından üstlendiği rolü yerine getirebilmesi etkinliği ile doğru orantılıdır. Yerel basının yaşadığı sorunlar kuşkusuz ki haber üretin sürecine yansımakta ve toplumun bilgilenmesinde, kamuoyunun oluşumunda ve demokrasinin gelişmesi adına yapılan habercilik pratikleri bağlamında olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Bu çalışmada Mersin ili’nde yayımlanan gazetelerde kentleşmenin ana göstergelerinden sayılan toplum ve insan kategorileri ile ilgili yapılan haberler ve içerikleri analiz edilerek, yerel basının kentleşmeye olan katkısı bağlamında alan yazına katkı sunulması hedeflenmiştir.

4. YÖNTEM

Bu çalışma, yerel basının kent dinamikleri içerisinde toplum ve insan olgusuna yaklaşımını, haber içerikleri üzerinden irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın araştırma yöntemini, betimleyici literatür taraması ve varsayım sınamasına ilişkin olarak da içerik analizi oluşturmaktadır. Betimleyici literatür taramasında; yerel basın, kent, kentleşme ve Mersin gibi konular irdelenmiştir. Çalışmanın uygulama aşamasında ise yerel basının toplum ve insan konulu haberlerinin değerlendirilmesi için “içerik analizi” kullanılmıştır.

İçerik analizi, çok çeşitli ve söylemlere (discours) uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilir. İçerik analizi adı altında toplanan bu araç ve teknikler, herşeyden önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümdengelim dayalı bir okuma aracı olarak nitelenebilir (Bilgin, 2000:1). Görsel/sözel ya da yazılı malzeme içeriğindeki eğilimleri belirlemek, haberlerin analizini yapmak, iletişim kaynakları arasında karşılaştırma,

iletişim araç ve ortamlarının amaca uygunluğu, iletilerde tema ve yan temaların belirlenmesi ele alınan konulardan birkaçıdır (Akdenizli, 2012:133). Bu bağlamda, içerik çözümlemesinde her zaman bir çıkarım, bir bağlantı söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla içerik çözümlemesi, sadece bir metnin içeriğinin, metin bazında çözümlemesinin ötesinde, metin ötesi içerik ile ilişki kurmayı hedeflemektedir. İçerik çözümlemesi, metin ile içerik arasında az ya da çok bir ilişkinin olduğunu varsaymakta, böylece çözümleme sürecine alınan metinlerden metin ötesinde dünyaya (kaynak/seyirci/izleyici/okuyucu ve duruma) yönelik çıkarımlar yapmayı amaçlamaktadır (Gökçe, 1994:25).

Bu çalışmada, içerik analizi tekniği çerçevesinde 15 temel soru ve alt kategorilere ilişkin ise 7 alt soru grubundan oluşan toplam 22 soruluk bir kodlama formu hazırlanmıştır. Kategorilerin oluşturulmasında şu üç kaynaktan yararlanılmıştır:

- Amaçlarını Dünya üzerindeki insan yerleşmelerini özgün bir yöntem ile incelemek olarak belirleyen ve kenti yaşayan bir organizma olarak gören Ekistick kuramcılarının çalışmaları.
- Kentsel ekonomik işlevlerin temel ayrımlarını belirleyen Türkiye İstatistik Kurumu verileri.
- Habitat II-III Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planları (1995-2014).

Söz konusu kodlama formu, içeriğin %10'luk bölümüne uygulanarak bir ön test gerçekleştirilmiştir. Ön testten elde edilen veriler ışığında kodlama formu revize edilmiş ve formun son hali oluşturulmuştur. İçeriğin kodlama aşamasına geçilmeden önce kodlayıcıların (3 kodlayıcı) kodlama formuna tam olarak hakim olabilmeleri amacıyla bir eğitim brifi gerçekleştirilmiştir. Güvenirlilik testi ve ön testi gerçekleştirilen kodlama formu örneklemini oluşturan gazetelere uygulanmıştır. Mersin'de günlük yayımlanan 6 gazete (Çukurova, Güney, Haberci, İmece, Mersin Kadın ve Mersin) çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklemini oluşturan gazetelerde, araştırmanın zaman kesiti olan 30 Ekim ve 4 Kasım tarih aralığında (6 gün) kent ve kentlileşme konulu yaklaşık 1000 haberin okuyucuya sunulduğu tespit edilmiştir. Kent ve kentlileşme konulu bu haberlerin 443'ü ise toplum ve insan kategorisinde yer almaktadır. Bu iki kategorideki 443 gazete içeriği SPSS 20.5 programında değerlendirilmiştir.

Toplum ve insan kategorisinde yer alan haberler ana hatlarıyla aşağıdaki sorular kapsamında incelenmiştir:

- *Haber hangi sayfada yer almaktadır?*

- *Haberin konumu nedir?*
- *Haberin sunum şekli nasıldır?*
- *Haberin düzenleme biçimi nasıldır?*
- *Haber destekleyen görsel materyallerin kullanımı nasıl?*
- *Üretim bakımından haber kaynakları nelerdir?*
- *Haberde hangi aktörler yer almaktadır?*
- *Haberin niteliği nedir?*
- *Haberin kapsadığı temel konu nedir?*

Elde edilen bulgular ışığında frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuş ve yorumlanmıştır.

5. BULGULAR VE YORUM

Örneklem içerisinde yer alan gazetelerde incelenen dönem içerisinde toplum ve insan temalı toplam 443 haber yayımlanmıştır. Bu iki konuda en fazla habere yer veren gazete Haberci gazetesidir (tablo 1). Bu gazetede haberlerin %26,9'u yer almıştır. Haberci gazetesini ise 117 (%26,4) haber ile Güney gazetesi izlemektedir. Toplum ve insan temalı en az haber ise Mersin Kadın gazetesinde yayımlanmıştır.

Tablo 1: Haberlerin gazetelere göre dağılımı

Gazeteler	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Çukurova	55	12.4	12.4	12.4
Haberci	119	26.9	26.9	39.3
İmece	75	16.9	16.9	56.2
Mersin Kadın	34	7.7	7.7	63.9
Mersin	43	9.7	9.7	73.6
Güney	117	26.4	26.4	100.0
Total	443	100.0	100.0	

Gazetelerde inceleme dönemi içerisinde yayımlanan 443 haberin 298'i toplum, 138'i insan kategorisinde yer almaktadır. Ayrıca 7 haberde hem toplum hem de insan teması içerisinde yer alan konulara değinilmiştir (tablo 2).

Tablo 2: Haberin kentleşmeye ilişkin olarak kapsadığı temel konular

Temel Konu	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Toplum	298	67.3	67.3	67.3
İnsan	138	31.2	31.2	98.4
Toplum ve İnsan	7	1.6	1.6	100.0
Total	443	100.0	100.0	

Haberin gazetenin hangi sayfasında yer aldığı ve neresine yerleştirildiği; o haberin ‘önemlilik sıralaması’ndaki yerini belirleyen önemli unsurlardan birisidir (Arslan, 2005:135). Birinci sayfada yer alan (Birinci sayfada başlayan ve biten haberler ile birinci sayfada başlayıp iç sayfada devam eden haberler) 141 haberin sayfadaki konumları değerlendirildiğinde en fazla haberin alt kuşaktan (75 haber) okuyucuya sunulduğu görülmektedir (tablo 3). Ayrıca birinci sayfadaki haberlerin 39’unun ise sürmanşetten verildiği dikkati çekmektedir.

Tablo 3: Haberin konumu

Konum	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Haber birinci sayfada yer almamaktadır	302	68.2	68.2	68.2
Sürmanşet	39	8.8	8.8	77.0
Manşet	16	3.6	3.6	80.6
Üst kuşak	3	0.7	0.7	81.3
Göbek	7	1.6	1.6	82.8
Alt kuşak	75	16.9	16.9	99.8
Tam sayfa	1	0.2	0.2	100.0
Total	443	100.0	100.0	

Birinci sayfada yer alan (Birinci sayfada başlayan ve biten haberler ile birinci sayfada başlayıp iç sayfada devam eden haberler) 141 haberin gazetelere göre dağılımları incelendiğinde; birinci sayfadan en fazla haber Haberci gazetesinde yer almaktadır. Haberci gazetesinde incelenen dönem içerisinde 119 haber yayınlanmış ve bunların 45’i birinci sayfadan okuyucuya aktarılmıştır. Birinci sayfadaki haberlerin konumu değerlendirildiğinde; sürmanşetten en fazla Haberci gazetesinin (13 haber) toplum ve insan temalı haber yayımladığı, Mersin Kadın gazetesinin ise sürmanşetten bu konuda okuyucusuna hiç haber sunmadığı görülmektedir. Haberci gazetesinin ardından sürmanşetten yoğun olarak haber aktaran gazete Güney’dir. Güney gazetesinde birinci sayfadaki bu bölgede toplam 11 haber yer almaktadır (tablo 4).

Tablo 4: İncelenen gazetelere göre haberin konumu

Gazeteler	Haberin konumu nedir?							Total
	Birinci sayfada yer almamaktadır	Sürmanşet	Manşet	Üst kuşak	Göbek	Alt kuşak	Tam sayfa	
Çukurova	28	3	2	1	3	18	0	55
Haberci	74	13	5	1	0	25	1	119
İmece	59	5	2	1	0	8	0	75
Mersin Kadın	33	0	0	0	0	1	0	34
Mersin	28	7	1	0	0	7	0	43
Güney	80	11	6	0	4	16	0	117
Total	302	39	16	3	7	75	1	443

İçeriklerin sunum şekli ele alındığında en fazla (%94,3) haber sunum şekli ile okuyucuya bilgi aktarıldığı görülmektedir. Köşe yazılarının incelemeye dahil edilmediği bu çalışmada ayrıca 18 haber-röportaj, 3 araştırma-inceleme ve 2 başyazı gazetelerde yer almıştır (tablo 5). Bu sayılardan da anlaşılacağı üzere sunum şekli araştırma-inceleme olan haber sayısı son derece azdır. Bu sunum şekli haberlerin sadece %0.7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 5: Haber sunum şekli

Sunum Şekli	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Haber	420	94.8	94.8	94.8
Başyazı	2	0.5	0.5	95.3
Haber-Röportaj	18	4.1	4.1	99.3
Araştırma-İnceleme	3	0.7	0.7	100.0
Total	443	100.0	100.0	

İncelenen gazetelerdeki haberlerin düzenleme biçimlerine göre dağılımı ele alındığında haberlerin önemli bir bölümünün (%90,1) olay haber biçiminde okuyuculara sunulduğu görülmektedir (tablo 6). Olay haberden sonra araştırma ve bilgi haber düzenleme biçimi ikinci sırada (%7,6) yer almaktadır. Diğer haber düzenleme biçimleri ise öykü haber (%1,8) ve tematik haberdir (%0,5).

Tablo 6: Haber düzenleme biçimi

Düzenleme Biçimi	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Araştırma ve bilgi haber	34	7.6	7.6	7.6
Tematik haber	2	0.5	0.5	8.1
Olay haber	399	90.1	90.1	98.2
Öykü haber	8	1.8	1.8	100.0
Total	443	100.0	100.0	

Haberi destekleyen görsel materyaller kapsamında fotoğrafın neredeyse (%91,6) tüm haberlerde kullanıldığı, buna karşılık mizahi bir anlatım tarzı olan karikatürün ise hiçbir gazetede yer almadığı dikkati çekmektedir. Ayrıca bir konudaki istatistiki bilginin en net biçimde okura aktarıldığı bilgi grafiklerinin sayısı ise sadece 13'dür (tablo 7).

Tablo 7: Haberi destekleyen görsel materyaller

Görsel	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Fotoğraf	406	91.6	91.6	91.6
Bilgi grafikleri	13	2.9	2.9	94.6
Yok	24	5.4	5.4	100.0
Total	443	100.0	100.0	

Birinci el kaynaklar, muhabir tarafından haber kaynaklarından doğrudan elde edilen haberlerdir. Muhabir olay yerinde bulunarak bilgiyi toplar. İkinci el kaynaklar ise belge, rapor, bülten, haber ajansları ve diğer basın kuruluşlarından elde edilen bilgilere karşılık gelmektedir. Üretim bakımından haber kaynakları değerlendirildiğinde, toplum ve insan temalı haberlerde ağırlıklı olarak (%59,1) ikinci el kaynaklardan yararlanıldığı dikkati çekmektedir (tablo 8). Yerel basın maddi kısıtlılıklar nedeniyle yeterli insan kaynağına sahip değildir. Bu durumda gazetelerin ikinci el kaynak olarak haber ajanslarına sıklıkla başvurma durumunu ortaya çıkartmaktadır.

Tablo 8: Üretim bakımından haber kaynakları

Haber Kaynağı	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Birinci el kaynakları	181	40.9	40.9	40.9
İkinci el kaynakları	262	59.1	59.1	100.0
Total	443	100.0	100.0	

Haberlerde birden fazla aktör olması nedeniyle tablo 9'da genel toplam 626'dır. Haberlerde belediye yetkililerinin en fazla yer alan aktör olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Belediye yetkililerini sırasıyla halk ve emniyet yetkilileri izlemektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın hiçbir haberde yer almadığı, Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü'nün ise sadece 3 kez haberlerde yer aldığı dikkati çekmektedir. Ayrıca haberlerde sanatçılara da çok az sayıda yer verildiği görülmektedir.

Tablo 9: Haberde yer alan aktörler

Aktör	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Cumhurbaşkanı	1	0.2	0.2	0.2
Hükümet Yetkilisi	40	6.4	6.4	6.6
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	-	-	-	-
Valilik	27	4.3	4.3	10.9
Belediyeler	126	20.1	20.1	31.0
Çevre ve Şeh. İl Müd.	3	0.5	0.5	31.5
STK	76	12.1	12.1	43.6
İktidar partisinin tem.	8	1.3	1.3	44.9
Muhalefet partilerinin tem.	12	2.0	2.0	46.9
Üniversite, bilim insanı	38	6.1	6.1	53.0
İş dünyası	13	2.1	2.1	55.1
Halk	108	17.2	17.2	72.3
Spor dünyası	55	8.8	8.8	81.1
Emniyet yetkilileri	85	13.5	13.5	94.6
Sanatçı	12	1.9	1.9	96.5
Diğer	22	3.5	3.5	100.0
TOPLAM	626	100.0	100.0	

Haberlerdeki toplum konusunun alt kategorileri değerlendirildiğinde, en fazla spor kategorisine (106 kez) gazete sayfalarında yer verildiği görülmektedir. Eğitim-bilim ise spordan sonra ikinci olarak haberde işlenen kategoridir (tablo 10). Toplam 64 haberde bu konu yer almaktadır. Eğitim-bilim haberlerinin tüm kategoriler içerisinde bu sıklıkta yer almasını olumlu olarak değerlendirmek mümkündür. Toplum kategorisinin alt kategorilerinden kentteki kutlamalar, üçüncü sıklıkta sayfalarda yer alan temadır.

Bu kategorilerin yanı sıra nüfus artışı, toplumla ilgili tüm kategoriler içerisinde en az değinilen (sadece 1 haber) noktadır. Aslında bu durum Mersin ilinin yurt içinden ve Suriye’den aldığı göç gözünde bulundurulduğunda konunun basın tarafından bu dönemde yeterince ele alınmadığı görülmektedir. Nüfustaki ani artışlar tüm toplumsal dinamikleri derinden etkileyebilecek bir potansiyele sahiptir. Nüfus artışı gibi turizm konusu da basının ilgisine mazhar olmayan bir alandır. Fakat Mersin’in turizm konusundaki potansiyeli değerlendirildiğinde, bu konunun sadece 2 haber ile okuyuculara aktarılması dikkat çekicidir. Ayrıca, son dönemde ülkemizdeki ekonomik gelişmeler göz önünde tutulduğunda istihdam (8 haber) ve gelir-tüketim (7 haber) gibi kategorilerde; ketteki kutlama haberlerinin ancak yedide biri kadar haber yayımlanması da gündemi yakalama konusunda daha dikkatli olunmasına önemli bir işarettir.

Tablo 10: Toplum konusunun alt kategorileri

TOPLUM KONUSUNUN ALT KATEGORİLERİ	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Nüfus artışı	1	0.3	0.3	0.3
Eğitim-bilim	64	19.5	19.5	19.8
Sağlık	36	10.9	10.9	30.7
Kültür-sanat	50	15.2	15.2	45.9
Spor	106	32.2	32.2	78.1
İstihdam	8	2.4	2.4	80.5
Gelir-tüketim	7	2.1	2.1	82.6
Kentteki kutlamalar	55	16.7	16.7	99.3
Turizm	2	0.6	0.6	100.0
TOPLAM	329	100.0	100.0	

İnsan konusunun altında yer alan alt kategoriler değerlendirildiğinde en fazla haberin şiddet eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Şiddet eylemlerinin yer aldığı haber sayısı 90'dır. Bu ise insan temalı 145 haberlerin %62,1'ine karşılık gelmektedir. Kentli kimliği (19 haber) ve kazalar (14 haber) kategorileri ise haber sayısı olarak ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. İntihar haber sayısının sadece bir tane olması intihara özendirilmenin önlenmesi açısından önemli olmakla beraber katılımcılığın sadece 8 haberle aktarılması ise bu konudaki yetersiz durumu ortaya koymaktadır. Bunların yanı sıra sorunlara çözüm önerisi getiren haber içeriklerinin sayısının da yetersiz olduğu ifade edilebilir (tablo 11).

Tablo 11: İnsan konusunun alt kategorileri

İNSAN KONUSUNUN ALT KATEGORİLERİ	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Kentli kimliği	19	13.1	13.1	13.1
İntihar	1	0.7	0.7	13.8
Şiddet eylemleri	90	62.1	62.1	75.9
Katılımcılık	8	5.5	5.5	81.4
Sorunlara çözüm önerme	13	9.0	9.0	90.4
Kazalar	14	9.7	9.7	100.0
TOPLAM	145	100.0	100.0	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gazetelerde incelen dönem içerisinde kent ve kentleşme haberlerinin sayısı yaklaşık 1000'dir. Bu haberlerin 443'ü toplum ve insan kategorilerinde yer almaktadır. Haber dağılımında gazetelere göre ciddi farklılaşmalar söz konusudur. Gazetelerde toplum kategorisinde insan kategorisine daha fazla bir yoğunlaşma gözükmektedir. Haberlerin yaklaşık %68,0'ı toplum kategorisindedir.

Birinci sayfa haberlerinde 141 haberin sayfadaki konumları değerlendirildiğinde en fazla haberin alt kuşaktan (75 haber) okuyucuya sunulduğu görülmektedir. Kent dinamikleri için önemli olan bu haberlerin sayfalarda daha üst konumlarda yer bulması okuyucunun da dikkatini çekmesi açısından önem arz etmektedir.

Araştırma-inceleme haber sunum şeklinin 443 haberde sadece 3 olması gazetelerin bu haber türü konusundaki yetersizliğini sergilemektedir. Elbette ki bu noktada yerel basın sorunlarını ve sınırlılıklarını göz ardı etmemek gerekir. Ama bu haber sunum biçiminin okuyucuya en fazla doyurucu içerik aktaran haber türü olduğunu da unutmamak gerekir.

Gazetelerde olay haber %90,1 gibi önemli bir orandadır. Gazeteciler sadece %0,5 oranında gazetelerde yer alan tematik haber düzenleme biçimi üzerine de yoğunlaşmaları gerekmektedir. Çünkü tematik haber olaylara ilişkin farklı dönemlerdeki gelişmeleri de içine alan daha derinlikli habere karşılık gelmektedir.

Görsel materyal kullanımında fotoğraflar yeterli seviyede habere eşlik etmekle birlikte özellikle sayısal verilerin okuyucuya sunumunda bilgi grafiklerinin çok az sayfalarda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca toplum ve insan konularında hiç karikatürün olmaması da önemli bir eksikliklerdir.

Haberlerde ikinci el kaynak kullanımı %59,1 oranındadır. Yerel gazetelerin özellikle ajanslardan çok fazla beslenmesi haberlerde de bir tek tipleşmeyi beraberinde getirmektedir. Bu nedenle gazetelerin bu kısır döngüden kurtulmaları haber çeşitliliğini ve tiraj artışını da beraberinde getirecektir.

Haberlerde belediye yetkilisi gibi bazı aktörlerin daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir. Buna karşılık yerel kültürel değerlerin oluşmasında söz sahibi olan sanatçıların, kent politikasını şekillendiren iktidar/muhalefet temsilcilerinin ve örgütlü yapıların sesi olan STK temsilcilerinin haberlerde daha fazla yer alması gerekmektedir.

Toplum kategorisinde spor haberlerde en fazla işlenen konudur. Sporun kentlilerin ortak paydası yadsınamaz. Fakat ileride Mersin için önemli bir sorun olabilecek göç ile artan nüfusun haberlerde de etraflıca ele alınması bir zorunluluktur. Ayrıca, turizm, istihdam, gelir-tüketim alanlarında da okuyuculara daha fazla aktarımlarda bulunulmalıdır.

Geleneksel medyanın beslendiği önemli konulardan biri olan şiddet haberleri insan konulu haberlerin %62,1 gibi önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Aslında bireyi daha çok şiddete yönelten ve şiddeti meşrulaştıran bu haberlerin sayısının azaltılarak; örgütlenmenin alt yapısını oluşturan katılımcılığın ve sorunları ortak paydada tartışmayı sağlayan çözüm önerisi getirmek gibi haber içeriklerinin sayısının artırılması gerekmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulardan yola çıkılarak; kent ve kentleşme konularında yerel medyanın etkileri üzerine yapılacak etki araştırmaları da daha kapsamlı araştırmaların ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdenizli, B.** (2012). Gazete Haberciliğinde İçerik Çözümleme Yöntem ve Tekniği: Sunum ve Temsil Üzerine Bir Uygulama ve Değerlendirme, *İletişim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri Yazılı Metin Çözümleme*, Editör: Özlem Güllüoğlu. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Arslan, E.** (2005). Türk Basınının Okurlarını Bilgilendirmesi Açısından Avrupa Birliği Zirve Dönemlerine (Lüksemburg, Helsinki, Selanik) İlişkin Haberlerin Nicel ve Nitel Çözümlemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Artan, G.** (1996). Mersin Basın Tarihi, Mersin Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, s.9. akt, Bulut M., (2007), Editör:Suat Gezgin, *Türkiye’de Yerel Basın*, “Mersin’in Yerel Gazete Tarihi” İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları s.139-160.
- Bilgin, N.** (2000). *İçerik Analizi*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Es, M, Ateş, H.** (2010). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Gali, Butros.** (1996). Yeni Bir Dünya İçin Umut ve Fırsat Vardır, *Habitat II Bülteni*. Ankara
- Gezgin, S.** (2007). Türkiye’de Yerel Basın, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları* s.177-178.
- Gökçe, O.** (1994). *İçerik Çözümlemesi*. Eskişehir: Turkuaz Yayıncılık.
- Hughes, H.M.G.** (1970). Urbanism as a Way Of Life, *Cities and City Life*. America: Sociological Resources For The Studies Allyn and Bacon INC.
- Karabey, H.** (1980). *Kent Olgusu*. İstanbul: Kent Basımevi.
- Kartal, S. Kemal.** (1992). *Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme*, İstanbul: Adım Yayıncılık.
- Keleş, R.** (1996). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi
- _____. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Koçak, H.** (2011). Kent-Kültür İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Değişen ve Dönüşen Kentler, *Sosyal Bilimler Araştırması Dergisi*. İstanbul: ADSM

Özer, İ. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Ankara: Başak Matbaacılık.

Tekeli, İ. (2014). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Vural, A.M. (1996). *Yerel Basın, Yeni Türkiye*. Ankara

Zengin, E.Ç. (2018). Kent ve Kentlileşme Sarmalında Türkiye. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 20/1*, Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi

-----Türkiye Ulusal Komitesi. (1995). *Habitat II. Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planı, 2.* Basım, Ankara: Başbakanlık Toplu Konut idaresi Başkanlığı

----- (2014). *Türkiye Habitat III. Ulusal Raporu*. Ankara: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.

Mersin Valiliği, <http://www.mersin.gov.tr/basin-kuruluslari-listesi>, Erişim Tarihi: 1.11.2018.

MAKALE YAZIM KURALLARI

Yazım Dili ve Sayfa Yapısı:

- Yazım dili Türkçe, İngilizce ve Türk Dünyası kullanılan bütün dillerdir. Yazı karakteri olarak Times New Roman seçilmeli, sayfa yapısında tüm kenar boşlukları 2,5 cm olacak şekilde ayarlanmalıdır.
- MS Word dokümanı olarak ve 1,5 satır aralığında hazırlanmalıdır.

Metin Yapısı

Başlıklar metin içinde Makale Başlığı, Yazar Adı, Özetler, Anahtar Kelimeler, Giriş, konu başlıkları ve alt başlıkları, Sonuç şeklinde sıralanmalıdır.

- Makale başlığı (14 Punto/Koyu) sayfa ortalanarak yazılacaktır.
- Yazar adı, yazara ait kişisel bilgilere yer verilmeksizin makalenin başlığı altına sağa yaslı olarak yazılacaktır.
- Yazara ait kişisel bilgiler, yazarın unvanı, bağlı bulunduğu kurum, elektronik posta adresi, ilk sayfada sayfa altı dipnotu (*) olarak verilecektir (Birden fazla yazar varsa birinci yazar için bir, diğerleri için artan miktarda yıldız kullanınız).
- Metin, Times New Roman ve 12 punto; dipnotlar ise aynı fontla fakat 10 punto ile yazılmalıdır (Açıklamalar dışında dipnot kullanılmamalıdır. Metin atıfları, metnin içinde ve APA yazım sistemine uygun olarak, aşağıda belirtildiği gibi yazılmalıdır).
- Makaleler, Giriş, Alt Başlıklar ve Sonuç bölümlerinden oluşmalıdır.
- **Makalelerde sayfa sınırlaması bulunmamakla birlikte, sayfa sayısının makul ölçülerde olması beklenir.**

Kaynakça Yazım Kuralları:

Makale tam metinleri APA sistemine uygun olarak hazırlanmalıdır. Kullanılacak APA sistemi sürümü en genel hatlarıyla:

- * Yazarların soyadlarının alfabetik sıralaması esas alınır.
- * Önce yazarın soyadı yazılır ve virgül konur. Yazarların soy isimleri Baş harf büyük harflerle kalın puntolarla yazılır.
- * Yazarın isminin baş harfi (büyük harfle) yazılıp, nokta konur.
- * Parantez içinde eserin yayınlandığı tarih yazılır, parantez kapatılır ve nokta konur.
- * Eserin tam ismi yazılır ve nokta konur.

* Eser kitap ise eserin ismi italikle yazılır. Çalışma makale ise derginin adı italikle yazılır.

* Eserin yayınlandığı şehir yazılıp iki nokta üst üste konur.

* Yayınevinin adı yazılır.

Bu açıklamaların ışığında farklı türden akademik eserleri içeren APA (5) sürümüne uygun olarak hazırlanmış ayrıntılı bir örnek kaynakça:

Örnek Kaynakça

1. **Arslan, D. A.** (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem ve teknikleri*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
2. **Arslan, D. A. ve Arslan, G.** (2017-a). *Kültür, sanat, edebiyat, sosyolojisi*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
3. **Arslan, D. A.** (2017-b). Samsun ve Orta Karadeniz bölgesinde göçün sosyolojik tahlili. VII. Uluslararası Canik Sempozyumu: “Geçmişten Günümüze Şehir Göç”, 16-18 Şubat, Samsun, Türkiye, 2017.
4. **Arslan, D.A.** (2012-a). Yerel seçim sonuçları temelinde Mersin’in siyasi yapısı. *International Journal of Human Sciences*, 9-2, 916-968.
5. **Arslan, D. A.** (2012-b). Geçmişten geleceğe Kağızman’ın siyasi yapısı: Yerel seçim sonuçları temelinde Kağızman’ın siyasi yapısının sosyolojik analizi. *Sosyoloji içinde* (587-606). Geçmişten Geleceğe Her Yönüyle Kağızman Sempozyumu Kars.
6. **Arslan, D.A.** (2012-c). Mersin Milletvekilleri’nin sosyolojik profilleri. *International Journal of Human Sciences*, 9-2, 587-622.
7. **Arslan, D. A.** (2011-a). *Who rules Turkey: Turkish power elite*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.
8. **Arslan, D. A.** (2011-b). *Uygulamalı köy sosyolojisi: Kırsal yapı ve kalkınma dinamikleri ile 17 öncesi ve sonrası Ankara Kavaközü*. Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
9. **Arslan, D. A.** (2005). Educational bases of Turkish democracy: Educational backgrounds of Turkish elites. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)*, 8-1, 5-30.

10. **Arslan, D. A.** (2004-c). Türk medya elitleri: bir durum tespiti. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)*, 4-2, 135–164.
11. **Bozkurt, Ö.** (1972). *Ayrımsal sosyoloji ve toplumsal yapı*. Ankara: Sevinç Matbaası.
12. **Buğra, A.** (1995). *Türkiye’de devlet ve işadamları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
13. **Bulmer, M.** (1994). *Sociological research methods*. London: Macmillan.
14. **Cüceloğlu, D.** (200). *İnsan ve davranışı*. Ankara: Remzi Kitabevi.
15. **Nirun, N.** (1991). *Sosyal dinamik bünye analizi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
16. **Ozankaya, Ö.** (1971). *Köyde toplumsal yapı ve siyasal kültür*. Ankara: Sevinç Matbaası.

NOTLAR

.....
.....
.....

